

SANTRAUKA

Agnė Amontaitė

Ingrida Mikėnaitė

Finansinių rodiklių analizė ir prognozavimas. Magistro darbas.

Magistro darbe nuosekliai išnagrinėti teoriniai ir praktiniai finansinės analizės klausimai, tikslai, būdai, aprašytos ir panaudotos įvairios finansinės analizės tyrimo metodikos. Remiantis tyrimo rezultatais, atlikta išsami įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų analizė už 2001-2004 metus. Ištirti pagrindiniai pelningumo, mokumo, efektyvumo, kapitalo rinkos rodikliai ir nustatyti juos sąlygojantys pagrindiniai veiksniai. Remiantis skaičiavimo rezultatais bei prognozavimo metodais, atlikta įmonės tolesnės veiklos finansinių rodiklių prognozė ir dinamika 2005-2009 metų laikotarpiui. Įmonės finansinė būklė įvertinta ir bankroto tikimybės skaičiavimu.

SUMMARY

Agne Amontaite

Ingrida Mikenaite

Analysis and prognostication of financial index (reference by JSC „Dangoraižis“ standarts).

Master`s work.

This master`s work describe financial analysis theoretical and practical questions, purposes, methods and financial analysis methodology. Sustaining the results of analysis there are accomplished exhaustive financial condition of company and practice results analysis for 2001-2004 years. There are made analysis of most important financial index as profitability, liquidity, effectiveness and capital market. Sustaining the results of accounting there is made the prognosis of financial index of 2005-2009 years. There is made the analysis of bankrupt possibility to estimate the financial condition of company.

TURINYS

IVADAS	7
1. FINANSINĖS ANALIZĖS TEORINIAI ASPEKTAI	9
1.1. Finansinės analizės reikšmė ir apibrėžimas rinkos sąlygomis	9
1.2. Finansinės analizės tikslai, uždaviniai ir rūšys	13
1.3. Finansinės analizės šaltiniai ir būdai	17
1.4. Finansiniai santykiniai rodikliai ir jų skaičiavimas	25
1.5. Apyvartinio kapitalo poreikio ir panaudojimo analizė	37
1.6. Rodiklių prognozės įmonės veiklos analizėje	39
2. FINANSINIŲ RODIKLIŲ ANALIZĖ	41
2.1. Įmonės charakteristika ir finansinės analizės schema.	41
2.2. Finansinių ataskaitų horizontalioji ir vertikalioji analizė	42
2.3. Santykinių finansinių rodiklių analizė	57
2.3.1. Pelningumo rodiklių analizė	57
2.3.2. Mokumo rodiklių analizė	66
2.3.3. Veiklos efektyvumo rodiklių analizė	76
3. FINANSINĖS VEIKLOS PROGNOZAVIMAS	85
3.1. Finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių įmonės finansiniam stabilumui vertinimas	85
3.2. Bankroto tikimybės įvertinimas	87
3.3. Pardavimų apimties ir grynojo pelno bei bendrojo pelno prognozavimas	93
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	100
ŽODYNAS	103
LITERATŪRA	105
PRIEDAI	108

LENTELĖS

- 1 Lentelė.** Finansinės analizės apibrėžimai.
- 2 Lentelė.** Finansinės analizės tikslai.
- 3 Lentelė.** Pardavimų pelningumo rodikliai.
- 4 Lentelė.** Turto pelningumo rodikliai.
- 5 Lentelė.** Kapitalo pelningumo rodikliai.
- 6 Lentelė.** Trumpalaikio mokumo rodikliai
- 7 Lentelė.** Ilgalaikio mokumo rodikliai.
- 8 Lentelė.** Išlaidų lygio rodikliai.
- 9 Lentelė.** Turto apyvartumo rodikliai.
- 10 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” veiklos sąnaudų sudėtis.
- 11 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” veiklos pelno dinamika.
- 12 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” bendrojo pelno pokyčius įtakoję veiksniai 2001 – 2004 metais.
- 13 Lentelė.** Apyvartinio kapitalo poreikio analizė (I būdas).
- 14 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” apyvartinio kapitalo pokytis 2001 – 2004 metais.
- 15 Lentelė.** Apyvartinio kapitalo poreikio analizė (II būdas).
- 16 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” apyvartinio kapitalo pokytis 2001 – 2004 metais.
- 17 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” trumpalaikio mokumo rodikliai.
- 18 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” ilgalaikio mokumo rodikliai.
- 19 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” išlaidų lygio rodikliai.
- 20 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” turto apyvartumo rodikliai.
- 21 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” trumpalaikio turto efektyvumą lemiantys veiksniai.
- 22 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” ilgalaikio turto efektyvumą lemiantys veiksniai.
- 23 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” turto efektyvumą lemiantys veiksniai.
- 24 Lentelė.** Finansinių ataskaitų konkrečių straipsnių pokyčių įtaką UAB “Dangoraižis” finansiniam stabilumui.
- 25 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” bankroto tikimybės nustatymas.
- 26 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” stabilaus augimo koeficiento veiksniai.
- 27 Lentelė.** Pardavimų apimties prognozavimas.
- 28 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” grynojo pelno prognozavimas 2005 – 2008 metams.
- 29 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” pardavimų apimties ir grynojo pelno kitimo dinamika.
- 30 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” pardavimų apimties ir grynojo pelno kitimo dinamika.
- 31 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” pardavimų apimties ir bendrojo pelno kitimo dinamika.
- 32 Lentelė.** UAB “Dangoraižis” pardavimų apimties ir bendrojo pelno kitimo dinamika.

PAVEIKSLAI

- 1 Paveikslas.** Finansinės analizės vieta ir funkcijos.
- 2 Paveikslas.** Finansinio įvertinimo eiga.
- 3 Paveikslas.** Finansinės analizės vartotojų skirstymas.
- 4 Paveikslas.** Analizės rūšys ir uždaviniai.
- 5 Paveikslas.** Analizės būdai.
- 6 Paveikslas.** Turto pelningumo piramidinė analizė.
- 7 Paveikslas.** Du Ponto modelis.
- 8 Paveikslas.** Apyvartinio kapitalo poreikio nustatymas.
- 9 Paveikslas.** Apyvartinio kapitalo skaičiavimo būdai.
- 10 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” darbuotojų skaičiaus dinamika 2001 07 01 – 2005 01 01
- 11 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” turto sudėties lyginamųjų svorių dinamika.
- 12 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” trumpalaikio turto sudėties lyginamųjų svorių dinamika.
- 13 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” ilgalaikio turto sudėties lyginamųjų svorių dinamika
- 14 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų lyginamųjų svorių dinamika
- 15 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” Nuosavo kapitalo lyginamųjų svorių dinamika.
- 16 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” Mokėtinų sumų ir įsipareigojimų lyginamųjų svorių dinamika.
- 17 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” turto pokyčiai 2001 – 2004 metais.
- 18 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” Ilgalaikio turto pokyčiai 2001 – 2004 metais.
- 19 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” Trumpalaikio turto pokyčiai 2001 – 2004 metais
- 20 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų pokyčiai 2001 – 2004 metais.
- 21 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” Nuosavo kapitalo sudėties dinamika 2001 – 2004 metais.
- 22 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” įsipareigojimų sudėties dinamika 2001 – 2004 metais.
- 23 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” Pelno (nuostolio) ataskaitos sudedamųjų dalių dinamika.
- 24 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” pardavimų, savikainos ir bendrojo pelno kitimas, proc.
- 25 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” grynojo pelno kitimas, Lt.
- 26 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” pardavimų, savikainos ir bendrojo pelno dinamika.
- 27 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” Pardavimų ir bendrojo pelno kitimas, proc.
- 28 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” pardavimų pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais.
- 29 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” kapitalo pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais.
- 30 Paveikslas.** 30 pav. UAB “Dangoraižis” turto pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais.
- 31 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” apyvartinio kapitalo poreikio dinamika 2001 – 2004 metais.

- 32 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais
- 33 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” greitojo ir bendrojo trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika bei priklausomybė 2001 – 2004 metais
- 34 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” ilgalaikio mokumo rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais.
- 35 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” išlaidų lygio rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais.
- 36 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo dienomis rodiklių dinamika.
- 37 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” turto apyvartumo dienomis rodiklių dinamika.
- 38 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” kreditingumo indekso kitimo dinamika 2001 – 2004 metais.
- 39 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” stabilaus augimo koeficiento dinamika 2001 – 2004 metais.
- 40 Paveikslas.** Įmonių vertinimas pagal mokumą ir pelningumą.
- 41 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” pardavimų apimtys prognozė 2005 – 2008 metais.
- 42 Paveikslas.** UAB “Dangoraižis” grynojo pelno prognozė 2005 – 2008 metais.

PRIEDAI

- 1 Priedas.** Finansinės analizės vystymosi ideologijos.
- 2 Priedas.** UAB “Dangoraižis” vertikalioji turto analizė.
- 3 Priedas.** UAB “Dangoraižis” vertikalioji Kapitalo analizė.
- 4 Priedas.** UAB “Dangoraižis” vertikalioji išsipareigojimų analizė.
- 5 Priedas.** UAB “Dangoraižis” horizontalioji turto analizė.
- 6 Priedas.** UAB “Dangoraižis” horizontalioji kapitalo analizė.
- 7 Priedas.** UAB “Dangoraižis” horizontalioji išsipareigojimų analizė.
- 8 Priedas.** UAB “Dangoraižis” Vertikalioji Pelno (nuostolio) analizė.
- 9 Priedas.** UAB “Dangoraižis” Horizontalioji Pelno (nuostolio) analizė.
- 10 Priedas.** UAB “Dangoraižis” turto pelningumo analizė.
- 11 Priedas.** UAB “Dangoraižis” kapitalo pelningumo analizė
- 12 Priedas.** UAB “Dangoraižis” pelningumo rodiklių skaičiavimai
- 13 Priedas.** UAB “Dangoraižis” ilgalaikio mokumo rodiklių skaičiavimai
- 14 Priedas.** UAB “Dangoraižis” trumpalaikio mokumo rodiklių skaičiavimai
- 15 Priedas.** UAB “Dangoraižis” veiklos efektyvumo rodiklių skaičiavimai
- 16 Priedas.** UAB “Dangoraižis” turto pelningumo efektyvumą lemiančių veiksnių skaičiavimai.
- 17Priedas.** UAB “Dangoraižis” ilgalaikio turto pelningumo efektyvumą lemiančių veiksnių skaičiavimai.
- 18 Priedas.** UAB “Dangoraižis” trumpalaikio turto pelningumo efektyvumą lemiančių veiksnių skaičiavimai.
- 19 Priedas.** Finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių įtaka įmonės finansiniam stabilumui

ĮVADAS

Temos aktualumas. Kiekvienos epochos svarbiausia problema buvo ir tebėra kuo išsamiau pažinti gamtos ir visuomenės reiškinius. Analizė – tai daiktų, procesų bei reiškinių skirstymas į sudedamąsias dalis, jų pagrindinių požymių išskyrimas. Finansinė analizė yra vienas iš objektyviausių būdų tinkamai įvertinti įmonės finansinę informaciją, ji suteikia galimybę tiksliau suvokti įmonėje vykstančius reiškinius ir procesus. Verslo aplinkoje įmonės finansine būkle gali domėtis ne tik investuotojai ir kreditoriai, bet ir valdžios institucijos, žiniasklaida, konkurentų įmonės ir pan. Kiekvienas verslas, norėdamas išlikti konkurencinėje aplinkoje, susiduria su didesne ar mažesne rizika ir nė vienas verslininkas nėra tikras, kad jo veikla ir ateityje bus tęsiama, o jo siūlomos paslaugos ir toliau turės paklausą. Tačiau kiekvienas, norėdamas gauti didesnę pelną, yra priverstas susidurti ir su didesne rizika. Tą riziką reikia mokėti įvertinti, kad įmonė nepatirtų bankroto. Todėl įmonės finansinę būklę reikia nuolat stebėti, vertinti rodiklių kaitą.

Bankroto problema dažniausiai iškyla tada, kai įmonė neturi pakankamai pinigų savo skoloms padengti. Todėl norint sėkmingai konkuruoti su kitomis įmonėmis, būtina sugebėti tiksliai ir teisingai įvertinti bei suprasti savo įmonės dabartinę būklę ir perspektyvas. Nuolat tiriant savo įmonės finansinius rezultatus, lyginant rodiklių pasikeitimus, galima iš anksto numatyti grėšiantį įmonės bankrotą.

Finansinių ataskaitų analizė pateikia ypač vertingą informaciją apie pagrindinių rodiklių tendencijas ir priklausomybes, įmonės pajamas ir sąnaudas. Finansinėje analizėje ypatingas dėmesys skiriamas finansiniams koeficientams.

Finansiniai sprendimai paprastai siejami su ateities įvykiais ir remiasi prognostine informacija. Finansinis prognozavimas –tai visų tarpusavyje susietų finansinių ataskaitų straipsnių prognozavimas. Remiantis finansinėmis prognozėmis, galima kurti ateities planus, priiminėti teisingus sprendimus, esant neigiamiems požymiams, imtis priemonių, kad juos likviduoti.

Problema. Įmonės per mažai dėmesio skiria finansinių rodiklių analizei, kuri parodo realią situaciją apie tikrąją įmonės būklę.

Mokslinio darbo objektas. Uždarnosios akcinės bendrovės “Dangoraižis” 2000 – 2004 metų finansiniai veiklos rezultatai.

Darbo tikslas. Naudojantis teorinėje mokslinio darbo dalyje surinkta finansinės analizės medžiaga ir įmonės finansinių ataskaitų dokumentais, atlikti UAB “Dangoraižis” finansinės būklės analizę ir įmonės finansinių rodiklių prognozę.

Pagrindiniai uždaviniai darbo tikslui pasiekti:

- Apžvelgti finansinės analizės teorinius aspektus, susipažinti su pagrindiniais finansinės analizės tikslais ir uždaviniais.

- Išskirti pagrindinius santykinus rodiklius, kurie padėtų išsiaiškinti įmonės finansinę padėtį.
- Įvertinti UAB „Dangoraižis“ finansinę būklę ir rodiklių dinamiką per nagrinėjamą laikotarpį.
- Atlikti įmonės finansinę prognozę ir bankroto tikimybės skaičiavimą.
- Pateikti svarbiausias tyrimo išvadas ir keletą pasiūlymų.

Darbo hipotezė. Įmonės finansinės būklės analizė leidžia tiksliai ir teisingai įvertinti realią įmonės padėtį.

Tyrimo metodai. Darbe panaudoti vertikaliosios, horizontaliosios ir santykinų rodiklių analizės būdai, prognozavimo ir bankroto tikimybės nustatymo metodai. Taip pat naudotasi tradiciniais tyrimo būdais, tokiais kaip duomenų lyginimas, grupavimas, detalizavimas ir pan.

Pagrindiniai analizės šaltiniai, kurie buvo panaudoti moksliniame darbe: Lietuvos ir užsienio autorių literatūra finansinės analizės klausimais, moksliniai darbai, konferencijų medžiaga. Finansiniai rodiklių skaičiavimai atlikti remiantis UAB „Dangoraižis“ finansinės apskaitos dokumentais – balansu, pelno (nuostolio) ataskaita.

Darbo struktūra ir apimtis. Mokslinį darbą sudaro trys dalys: finansinės analizės teoriniai aspektai, finansinių rodiklių analizė ir įmonės finansinių rodiklių prognozavimas. Viso darbą sudaro 102 lapai. Paruošta 32 lentelės, 42 paveikslai ir 19 priedų.

Pirmoje dalyje – finansinės analizės aspektai – apžvelgti literatūriniai finansinės analizės šaltiniai, moksliniai darbai. Palygintos skirtingų autorių nuomonės.

Antroje dalyje nagrinėjami UAB „Dangoraižis“ finansiniai rodikliai bei jų dinamika, pateikiamos atskirų analizių išvados.

Trečioje dalyje pateikta įmonės pagrindinių finansinių rodiklių prognozė bei nustatyta įmonės bankroto tikimybė ir stabilaus augimo koeficientas.

Visi skaičiavimai pateikti lentelių ir paveikslų forma.

1. FINANSINĖS ANALIZĖS TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Finansinės analizės reikšmė ir apibrėžimas rinkos sąlygomis

Kada ir kaip formavosi finansinė analizė nėra išsamiai ištirta, nors daugelio šalių finansinės apskaitos formos ekonominėje apskaitoje buvo naudojamos jau gana seniai. Tačiau susisteminta finansinės atskaitomybės analizė buvo pradėta taikyti tik XIX a. pabaigoje. Kaip tik šis laikotarpis yra laikomas finansinės analizės atsiradimo pradžia, kai geležinkelio kompanijose buvo pradėti skaičiuoti santykiniai rodikliai, nusakantys kompanijos likvidumą ir veiklos efektyvumą.

Norint suprasti ir pažinti įvairius mus supančius reiškinius ir procesus, reikia ištirti tų reiškinius ir procesus, jų sudedamąsias dalis, tarpusavio ryšius ir priklausomybę. Būtent analizė mums padeda nustatyti proceso esmę, išskirti objekto pagrindinio prieštaravimo ypatybes ir jas tyrinėti, ieškoti ir nustatyti įvairius dėsningumus.

Analizė – tai daiktų, procesų bei reiškinių skirstymas į jų sudedamąsias dalis, jų pagrindinių požymių bei savybių išskyrimas¹. O žodis *analizuoti* – skaidyti į dalis, nagrinėti tirti. Ekonominių terminų žodynas žodį analizė aiškina kaip mokslinį metodą, pagrįstą mintiniu ar faktiniu visumos skaidymu į dalis². Analizuodamas žmogus pažįsta objekto detales bei struktūrą. *Sintezė* – priešingas analizei procesas, kurio metu mintimis nustatomi ryšiai, jungiami objektai, jų dalys bei požymiai. Sintetinant atskiras dalis, mintimis galima sujungti į visumą arba atskiras žinias į bendrą sąvoką, į visą gamtos bei visuomenės žinių sistemą. taigi, sintezė yra sumatavimo ir apibendrinimo procesas.

Finansinės analizės tyrimų *objektas* yra suvokiamas kaip – įmonių ekonominė – finansinė veikla ir jos rezultatai, kurie parodomi alternatyviniuose projektuose, apskaitos ir atskaitomybės medžiagoje ir kituose informacijos šaltiniuose³. Detalizuojant finansinės analizės objektą išskiriami finansiniai santykiai, resursai, įmonės turto šaltiniai, kurie parodomi alternatyviniuose tyrimuose, projektuose, apskaitos šaltiniuose, atskaitomybės medžiagoje ir informaciniuose šaltiniuose.

Finansinė analizė užima labai svarbią vietą, nes ji tiria veiklos ekonomines finansines pasekmes ir jų priežastis, taip pat gali prognozuoti įmonės veiklos rezultatus kelių metų laikotarpiui, kartais užkerta kelius neigiamiems padariniams, padeda racionaliau naudoti įmonės resursus. Visa tai labai svarbu šiuolaikiniam verslui.

Įvairūs autoriai pateikia skirtingus finansinės analizės apibrėžimus:

¹ Mackevičius J., Poškaitė D., 1998. Finansinė analizė. p. 9

² Pass Cha., Lowes Br., Davies L., 1994. Ekonominių terminų žodynas. Baltijos biznis, p. 30

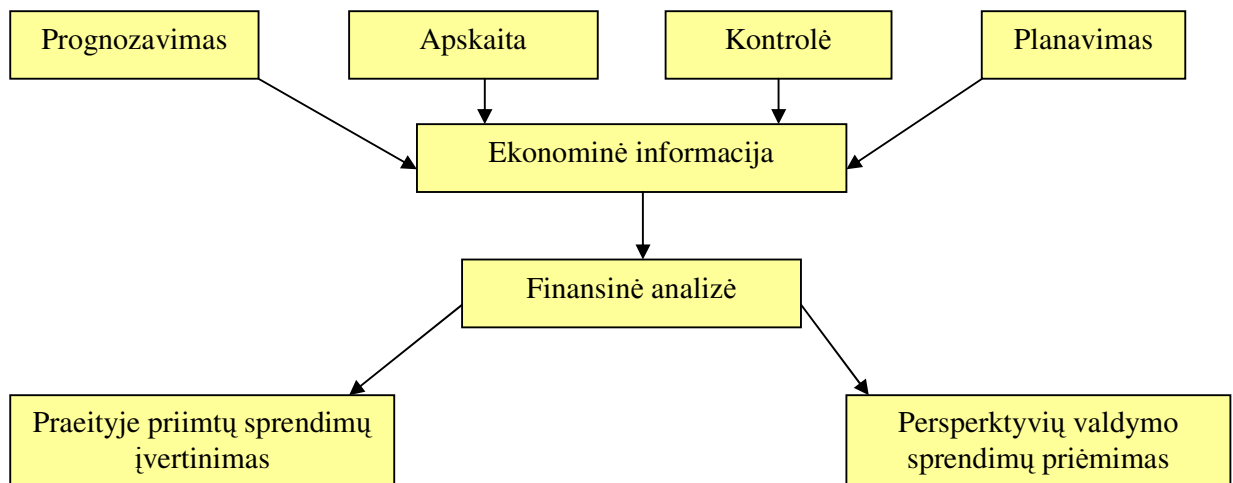
³ Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I., 1999. Finansų analizė. Kaunas: Technologija, p.

Finansinės analizės apibrėžimai

Autorius	Finansinės analizės apibrėžimas
D.Šleikienė, I.Klimavičienė	Tai verslo praeities, esamos situacijos ir perspektyvos įvertinimas, remiantis atskaitomybės dokumentais, specialiais tyrimais, duomenų bazėmis ir kitais informacijos šaltiniais.
J.Mackevičius, D.Poškaitė	Tai vienas iš objektyviausių būdų tinkamai įvertinti informaciją, finansinė analizė suteikia galimybę tiksliau suvokti įmonėje vykstančius reiškinius ir procesus.
V.Darškuvienė	Tai priemonė nustatyti įmonės pelningumą ir jos plėtros galimybes.
L.Juozaitienė	Tai ūkinių procesų pažinimo priemonė.
V.V.Kovaliov	Tai analitinių procedūrų visuma, kuri padeda įvertinti įmonės efektyvumą ir naudojama valdymo sprendimų priėmimui, optimizuojant įmonės veiklą.
I.Mačernienė, E.Buškevičiūtė	Tai reikšminga finansinės būklės aiškinimo ir gerinimo bei jos valdymo racionalizavimo priemonė, svarbi kaip įmonės veiklos kontrolės forma.

Šaltinis: lentelė sudaryta remiantis daugelio autorių finansinės analizės apibrėžimų.

Finansinės analizės esmę nusako 1 paveikslas:

1 pav. Finansinės analizės vieta ir funkcijos

Šaltinis: Mackevičius J., Poškaitė D., 1998. Finansinė analizė. Vilnius: Katalikų pasaulis, p. 12

Iš šio paveikslo matyti, kad finansinė analizė susijusi su apskaita, kontrole, planavimu ir prognozavimu. Ji siekia objektyviai įvertinti įmonės ekonominę būklę ir finansinius rezultatus, kad galima būtų parengti ir priimti valdymo sprendimus. Tokia informacija padeda pažinti ir įvertinti ūkinius procesus ir reiškinius, taip pat numatyti finansinius ekonominius rodiklius.

Finansinę analizę galima atlikti šiomis kryptimis:

- Pardavimų analizė;
- Veiklos išteklių formavimo ir panaudojimo analizė;
- Veiklos sąnaudų analizė;
- Ūkio subjekto finansinės veiklos ir finansinės būklės analizė⁴.

Tačiau išsamiai analizei atlikti reikalingas kuo ilgesnis tyrimo laikotarpis. Analizuojant įmonės kelerių metų veiklos rezultatus, nustatomas jos veiklos veiksmingumo per nagrinėjamus metus analizės metodas. Iš tokios analizės galima spręsti apie įmonės veiklos rezultatus, matyti kas įvyko ir kodėl tai įvyko.

Finansinė analizė svarbi kaip įmonės finansinės būklės aiškinimo ir gerinimo priemonė. Taip pat reikšminga kaip įmonės veiklos kontrolės forma. Savalaikė ir objektyvi finansinė analizė sudaro galimybes įmonių vadovams rengti alternatyvius savo veiklos modelius ir priimti racialesnius sprendimus. Laiku ir teisingai atliktos analizės išvados galima remtis planuojant padalinių veiklą ir priimant optimalius valdymo sprendimus.

Finansinės analizės (angl. Financial analysis) procesas susideda iš analitinių priemonių ir būdų taikymo finansinėms ataskaitoms ir kitiems duomenims, siekiant surasti santykius ir matus, kurie būtų naudingi priimant finansinį sprendimą (čia kalbama apie įmonių finansinę analizę). Kitaip tariant, finansinė analizė yra duomenų pavertimas naudinga informacija. Finansinė analizė gali būti naudojama kaip:

- Išankstinio žvalgymo priemonė investavimo objekto pasirinkimui;
- Prognozavimo priemonė ateities finansinėms sąlygoms ir rezultatams;
- Diagnostikos priemonė valdymo ir kitoms sritims.

Finansinės analizės pagrindinės sritys:

1. Trumpalaikis likvidumas;
2. Pinigų srautai;
3. Kapitalo struktūra ir ilgalaikis mokumas;
4. Investicijų pelningumas;
5. Turto panaudojimo efektyvumas;
6. Veiklos efektyvumas.

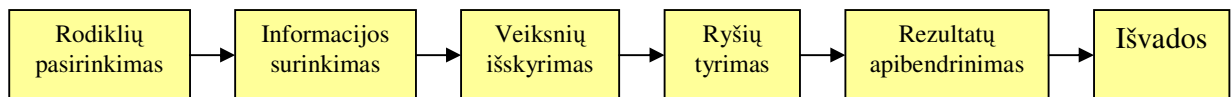
⁴ Juozaitienė L., 2000. Įmonės finansų valdymas. Šiauliai: Šiaulių universitetas. p. 177

J. Mackevičius teigia, kad finansinė analizė padeda nustatyti įmonės veiklos finansinius aspektus, įvertinti esamą padėtį ir ateities perspektyvas. Dažnai naudojama retrospektyvinė ir perspektyvinė įmonės veiklos analizė:

- Retrospektyvinė analizė nustato ir įvertina esamą ekonominę situaciją.
- Perspektyvinė analizė nustato priimtų valdymo sprendimų ir būsimųjų projektų prasmę ir efektyvumą.

Finansinė analizė padeda atsakyti į klausimą, ar įmonė eina teisingu keliu. Ypač ji padeda nustatyti įmonės pelningumą ir jos plėtimosi galimybes. Finansinė analizė atliekama, siekiant gauti reikšmingą informaciją apie įmonės veiklą, jos efektyvumą, pelningumą, bei rizikos laipsnį – teigia J. Mackevičius ir D. Poškaitė.

Norint atlikti teisingą ir tikslią analizę, visų pirma reikia teisingai ir aiškiai išsiskirti šios analizės uždavinius ir tikslus. Susirinkti visus reikalingus duomenis apie įmonę, ataskaitų formas ir jų priedus, teisingai atlikti finansinės veiklos įvertinimą. D. Šleikienė ir I. Klimavičienė pateikia tokią įmonės veiklos finansinio įvertinimo eigą:

2 pav. **Finansinio įvertinimo eiga**

Šaltinis: Šleikienė D., Klimavičienė I., 1999. Įmonės veiklos finansinis valdymas
Kaunas: Technologija. P. 10

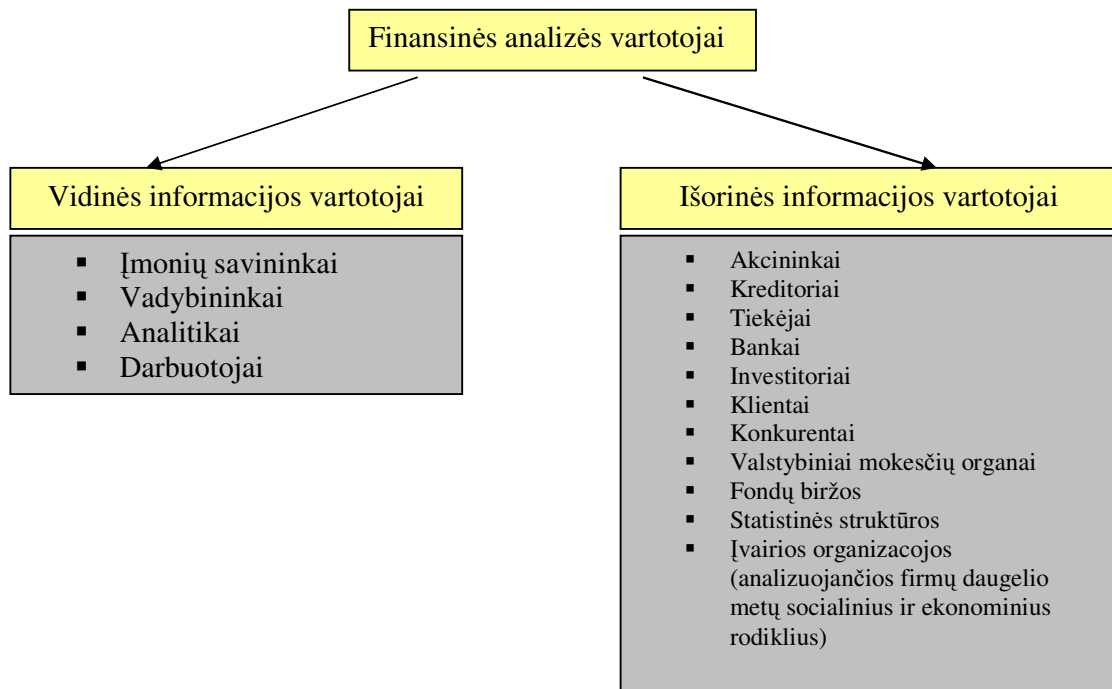
Norint atlikti išsamią įmonės finansinę analizę, reikia surinkti įvairios ekonominės, finansinės socialinės informacijos.

Finansinės analizės duomenų vartotojai yra kreditoriai, investuotojai į nuosavybę (akcininkai), firmos valdymo organai, auditoriai ir kitos suinteresuotos pusės. Savininkai visada domisi verslo eiga ir jiems svarbi finansinių ataskaitų informacija, vadybininkai domisi įmonės kapitalo bei turto didinimu, dividendų mokėjimų ir pan. Analitikai, matydami finansinius duomenis, duoda patarimus investavimo, prognozių, veiklos plėtojimo ir kitais klausimais. Darbuotojai rūpinasi darbo garantijomis bei darbo užmokesčio nustatymu. Akcininkus domina kaip vadovybė kontroliuoja įmonės išteklius. Investitorius nori žinoti, ar įmonė yra moki ir ar turi pakankamas užstatas už paskolą. Tiekėjus ir kreditorius domina jų klientų finansinės garantijos. Konkurentams įdomi įmonės padėtis, priimant strateginius sprendimus. Mokesčių inspekcija nori gauti žinių apie įmonės gaunamas pajamas arba nuostolius, domisi, ar teisingos finansinės ataskaitos. Įstatymai numato, kad, pasibaigus finansiniams metams, įmonė skelbia finansinę atskaitomybę akcininkams. Bankams

pateikiami šiomis ataskaitomis pagrįsti verslo planai, o kitiems vartotojams gali būti pateikiamos supaprastintos finansinės ataskaitos.

Visus analizės vartotojus galima skirti į vidinius ir išorinius (3 paveikslas). Vidiniai vartotojai gali prieiti prie kitokių duomenų negu išoriniai vartotojai, todėl jų naudojami analizės metodai gali būti kitokie. Tai žmonės, kuriems reikalinga išsami ir detali informacija apie įmonės finansinę būklę.

Visi finansinės analizės vartotojai turi teisę gauti norimą informaciją.

3 pav. Finansinės analizės vartotojų skirstymas

Šaltinis: lentelė sudaryta remiantis Mackevičius J., Poškaitė D., 1998. Finansinė analizė.

Vilnius: Katalikų pasaulis, p. 17

1.2. Finansinės analizės tikslai, uždaviniai ir rūšys

Finansinės analizės turinys daug priklauso nuo to, kokių tikslų siekia analitikas, tačiau apibendrintai galima pasakyti, kad pagrindinis įmonės tikslas – kvalifikuotai įvertinti finansinę būklę ir pateikti pagrįstas išvadas⁵. Daugelis autorių skirtingai formuluoja finansinės veiklos analizės tikslus.

S.Stungurienė išskiria 5 pagrindinius finansinės analizės tikslus:

⁵ D.Šleikienė, I.Klimavičienė., Įmonės veiklos finansinis valdymas.-Kaunas Technologija. 1999.- P:12

1. Tirti ir vertinti įmonės finansų srautus, finansinį stabilumą (būklę), išteklių naudojimą, neigiamų nuokrypių priežastis.
2. Tirti vidaus aplinkos veiksnių įtaką rezultatams, taip pat veiklos gerinimo galimybes.
3. Kontroliuoti ir vertinti visos įmonės ir atskirų jos padalinių prognozės planų vykdymą.
4. Suformuoti rodiklių sistemą finansiniams normatyvams apskaičiuoti, prognoziniais skaičiavimams atlikti, vadybos sprendimams pagrįsti ir jų pasekmėms vertinti.
5. Nustatyti vadybos kokybės lygį ir parengti jo gerinimo priemones⁶.

Finansinės analizės tikslai grupuojami ir į tokias grupes:

2 lentelė

Finansinės analizės tikslai

Finansinė apskaita	Investicijų įvertinimas	Finansų valdymas
<p><i>Pelno apskaičiavimas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • pajamų apskaičiavimas, • išlaidų apskaičiavimas, • sąnaudų paskirstymas, • pelno apskaičiavimas 	<p><i>Finansinė informacija</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • dinamikos įvertinimas, • pelno prognozavimas, • pinigų srauto prognozavimas 	<p><i>Veiklos ekonomiškumas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • tikslų analizė, • ekonominės padėties įvertinimas, • alternatyvų įvertinimas.
<p><i>Vertės nustatymas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ankstesnių laikotarpių išlaidų įvertinimas, • turto balansinės vertės apskaičiavimas, • turto likutinės vertės apskaičiavimas, • būsimų išlaidų numatymas. 	<p><i>Duomenų palyginimas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • šakinė analizė, • konkurentų analizė, ekonominės aplinkos įvertinimas, • galimų pataisų sričių įvertinimas. 	<p><i>Išteklių panaudojimas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • investicinė bazė, • kapitaliniai idėjimai, • kapitalo išėmimas, • žmogiškieji resursai.
<p><i>Mokesčių apskaičiavimas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • duomenys mokesčiams apskaičiuoti, • pajamų ir išlaidų laikotarpio nustatymas, • mokesčių apskaičiavimas, • ataskaitų koregavimas 	<p><i>Rinkos įvertinimas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • akcijos kainos dinamikos įvertinimas, • pinigų rinkos tendencijos, vertės pokyčių įvertinimas, rinkos modeliavimas. 	<p><i>Kapitalo vertės didinimas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • pinigų srautų schemas, • kapitalo vertė, • investuotojų lūkesčiai, • rizikos ir pelno santykis.

Šaltinis: Šleikienė D., Klimavičienė I., 1999. Įmonės veiklos finansinis valdymas. Kaunas: Technologija. P. 13

Visi šie rodikliai yra svarbūs, todėl trumpai pakomentuosime juos.

Pelno apskaičiavimas – tai ataskaitinio laikotarpio pajamų ir sąnaudų apskaitymo patikrinimas.

Vertės nustatymas – balanse atvaizduotas įmonės turto vertės realios situacijos nustatymas.

⁶ Stungurienė S. Naujų finansų analizės technologijų taikymas. Ekonomika ir vadyba – 98: tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga. – Kaunas, 1998. – P. 318-320

Mokesčių apskaičiavimas – turi atitikti galiojančių įstatymų reikalavimus, kurie dažnai pažeidžia laikotarpio pajamų ir sąnaudų finansinių skaičiavimų logiką.

Tinkamas *finansinės informacijos apdorojimas* yra svarbus analizės pagrindas, kai kalbame apie būsimas investicijas į įmonę.

Duomenų palyginimas- tai vienas iš pagrindinių analizės metodų, nes tik lygindami mes galime daryti išvadas.

Rinkos įvertinimas – tai įmonės akcijų kainos rinkoje įvertinimas, kuris susieja finansinių ataskaitų informaciją su rinkos tendencijomis ir įtakoja įmonės akcijų paklausą.

Veiklos ekonomiškumas – tai veiklos ekonomiškumo bei efektyvumo įvertinimas.

Išteklių panaudojimo įvertinimas turi duoti atsakymą į ekonominiu požiūriu svarbiausią klausimą: ar tinkamai panaudojami turimi ištekliai.

Kapitalo vertės didinimas yra galutinis finansų valdymo tikslas ir jo realizavimas, nesunkiai pamatuojamas palyginant ataskaitinių metų ir ankstesnio laikotarpio duomenis.

Finansinės analizės tikslams pasiekti yra keliami konkretūs uždaviniai. Analizės uždaviniams buvo skiriama gana daug dėmesio, jie buvo atitinkamai sisteminami, grupuojami, aptariami.

J.Mackevičius ir D.Poškaitė savo knygoje “Finansinė analizė” pateikia tokius finansinės analizės uždavinius:

- Palyginti faktinius rezultatus su planais, standartais ir kitais parametrais.
- Padėti kurti finansinę informacijos sistemą.
- Padėti įmonių vadovams kontroliuoti ūkinę ir finansinę veiklą.
- Numatyti priemones bankroto išvengimui.
- Formuoti finansų valdymo ir apskaitos politiką.
- Nustatyti pelningiausias veiklos sritis.
- Koordinuoti įmonės veiklos sferas ir atskirų padalinių darbą.
- Padėti išlaikyti kreditų linijas su bankais ir kt.

Užsienio šalių autoriai (B. Rees, Ch. Gibson, L. Bernstein, G. Foster, C. Stickney, R.Kenedy ir kt.) išskiria 3 pagrindinius finansinės analizės uždavinius:

1. Sukurti finansinės informacijos sistemą, atitinkančią įmonės politiką. Informacijos gali būti įvairaus tikslumo ir patikimumo, tačiau ši informacija bet koku atveju turi realiai atspindėti ūkio būklę. Tik kontroliuojant visas apdorojimo operacijas, galima išlaikyti informacijos patikimumą. Analizė reikalinga pakankama ir tiksli informacija.
2. Palyginti faktinę padėtį su planais, standartais ir kitais parametrais. Kad objektyviai įvertinti rodiklių kitimo tendencijas, būtina reikiamus rodiklius lyginti su pasirinktomis bazėmis, kad būtų galima stebėti kitimo tendencijas ir nustatyti nukrypimus nuo pasirinktos bazės. Baziniai palyginimo dydžiai gali būti: normos, normatyvai, planai,

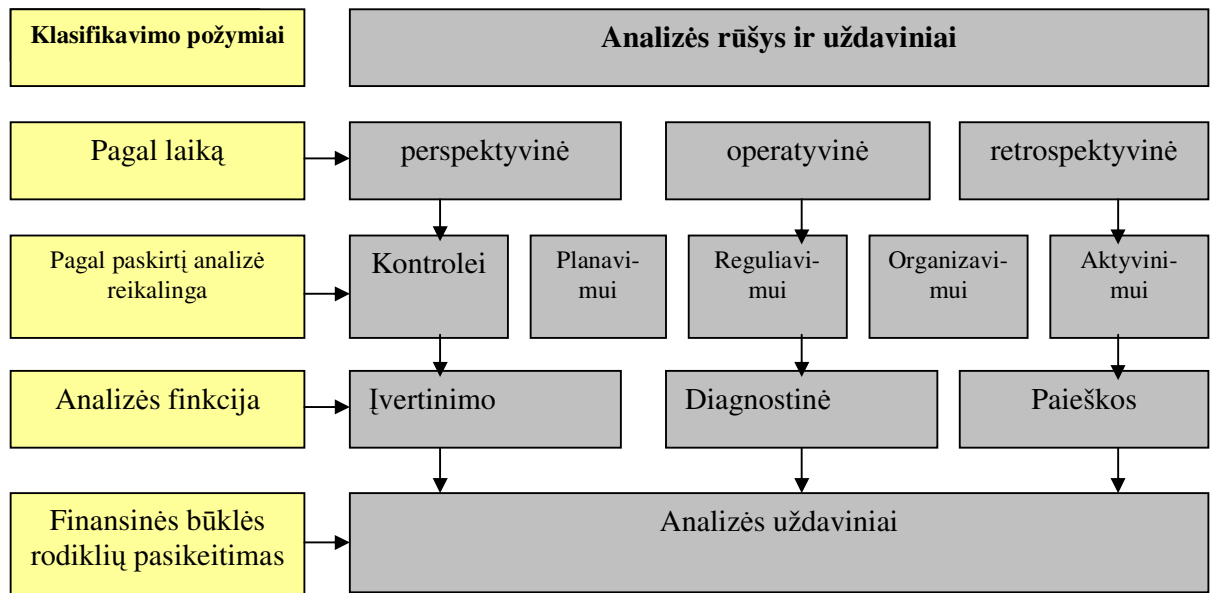
duomenys, prognozės, limitai, praėjusios laikotarpio duomenys, giminingų įmonių rodikliai, vidutiniai šakiniai rodikliai, leidžiantys atlikti lyginamąją analizę tarp įmonių.

3. Padėti formuoti finansų valdymo ir apskaitos politiką. Finansų valdymo tikslas yra racionaliai panaudoti finansinius išteklius, nukreipti investicijas tinkamiausia ir naudingiausia linkme, palaikant įmonės mokumą. Valdymo apskaita padeda vadovams planuoti, kontroliuoti įmonės veiklą ir gerinti atskirų jos padalinių tarpusavio ryšį.

Finansinės analizė *klasifikuojama* pagal:

- Apimtį (Respublikos ūkis, asociacijos, įmonės, organizacijos, skyrių veikla)
- Subjektą (išoriniai veikėjai, vidiniai veikėjai)
- Tikslą (alternatyvių projektų pagrindimui, personalo ekonominiam skatinimui pagrįsti, ekonominės informacijos patikimumo įvertinimui, infliacijos įtakos finansiniams rodikliams įvertinti).
- Pasikartojimo dažnumą (periodinė, vienkartinė)
- Laiką (retrospektyvinė, operatyvinė, perspektyvinė)
- Analizės programos turinį (kompleksinė, teminė)
- Palyginimo pobūdį (vidinė, tarp įmoninė, tarpšakinė)
- Tyrimo kryptį (pelno didinimui, kaštų mažinimui, gamybos ekologizavimui, materialinių sąnaudų mažinimui)
- Analizės objekto aprėpimo laipsnį (atrankinė, ištisinė)
- Atlikimo būdą (kompiuterizuota, rankinė) (Buškevičiūtė E., Mačernienė I., 2002. Finansų analizė. Kaunas: Technologija, p 16)

Finansinės analizės rūšys ir uždaviniai pagal I.Mačernienę ir E.Buškevičiūtę:

4 pav. **Analizės rūšys ir uždaviniai**

Šaltinis: Buškevičiūtė E., Mačernienė I. Finansų analizė. 1998. Vilnius P.15

1.3. Finansinės analizės šaltiniai ir būdai

Pagal visus informacijos naudotojus, galima išskirti tokius finansinės analizės šaltinius:

- Įmonės buhalterinės apskaitos ir atskaitomybės dokumentai;
- Šalies įstatymai, vyriausybės bei savivaldybių nutarimai, valstybės statistikos informacija, ;
- Neapyskaitiniai šaltiniai (atsiliepimai bei žinios iš masinės informacijos priemonių, informacija, suteikiama tokiais tyrimo metodais, kaip apklausa, stebėjimas, įmonės patikimumo lygis).

Autoriai J. Mackevičius ir D. Poškaitė visus finansinės analizės šaltinius sugrupavo į 5 pagrindines grupes:

1. *Planų ir normatyvų duomenys* – tai visi rodikliai, pateikti įvairiose projektuose, sąmatose, pasiūlymuose, normatyvuose. Šie rodikliai paprastai lyginami su faktiniais ir praėjusių laikotarpių rodikliais. Jų reikšmė yra gana didelė, nes padeda nustatyti įmonių veiklos dinamiką, atitinkamų rodiklių tendencijas.
2. *Atskaitomybė* yra pagrindinis finansinės analizės šaltinis, teikiantis labai daug naudingos informacijos. Finansinę atskaitomybę sudaro šios ataskaitos: balansas, pelno ir nuostolio ataskaita, pinigų srautų ataskaita, pastabos, įmonės administracijos pranešimas. Prie atskaitomybės priskiriama ir auditoriaus išvada. Naudojant šias

ataskaitų formas, galima apskaičiuoti labai daug rodiklių, apibūdinančių įmonės mokumą, pelningumą, veiklos efektyvumą ir kt.

3. *Sintetinės ir analitinės apskaitos duomenys* papildo finansinės atskaitomybės duomenis. Tai sistemiškai apdoroti duomenys, kurie pagrįsti konkrečiais dokumentais ir apskaitos registrais. Apskaitos duomenys yra naudojami dažniausiai tada, kai atskaitomybėje nėra analizei reikalingų duomenų. Jie labai praverčia nustatant ūkinių operacijų teisėtumą, tikslingumą ir pagrįstumą, siekiant nustatyti materialinių vertybių trūkumų kaltininkus, įvairių nukrypimų nuo atitinkamų parametrų priežastis, atitinkamų rodiklių kitimo tendencijas. Atliekant analizę, būtina panaudoti visų rūšių sintetinės ir analitinės apskaitos duomenis, esančius pirminiuose ir suvestiniuose dokumentuose, žiniaraščiuose, žurnaluose ir pan.
4. *Vidiniai neapskaitiniai analizės šaltiniai* yra gaunami duomenys įmonėje ir jos padaliniuose, bet ne iš apskaitos sistemos. Tai posėdžių, pasitarimų, konferencijų medžiaga, taip pat duomenys, gauti iš įmonių laikraščių, protokolų ir pokalbių su įmonės darbuotojais. Svarbus informacijos šaltinis yra įvairūs techniniai dokumentai (darbo brėžiniai, techniniai pasai), įmonės akcijų rinkos duomenys (įmonės kapitalizavimas, akcijų kainų kitimas, pelnas, tenkantis 1 akcijai).
5. *Išoriniai analizės šaltiniai* yra duomenys, gaunami už įmonės ribų ir kuriuos pateikia kitos institucijos. Tai pirmiausia Vyriausybės statistinė medžiaga ir komercinių įmonių, kurios platina finansinę informaciją, duomenys.

Vienas Vakarų šalių autorių B. Rees pateikia šį finansinės informacijos šaltinių skirstymą⁷:

- *Finansinė informacija*, kurią sudaro: metinės ataskaitos ir pranešimai, preliminarinės finansinės ataskaitos, detalizuoti oficialūs dokumentai, projektų ir pasiūlymų dokumentai, visuminiai finansiniai duomenys, įmonės akcijų rinkos duomenys, bendrosios akcijų rinkos duomenys, finansų analitikų prognozės ir valdymo prognozės.
- *Kiekybiškai įvertinta nefinansinė informacija*. Jai priskiriama gamybos, paklausos, užimtumo, statistiniai duomenys. Tokie nefinansiniai duomenys gali teikti reikšmingą informaciją apie įmonės padėtį.
- *Kiekybiškai neįvertinta informacija*. Jai priskiriama vadovų ir direktorių ataskaitos, darbuotojų korespondencija, vadovybės pastabos, finansinės ir prekybinės spaudos paslaugos.
- *Lygių grupių įvertinimo informacija*. Tai yra konkurentų prognozių vertinimas. Jeigu staiga galima gauti kokios nors įmonės prognozes, vadinasi,

⁷ B.Rees. 1990. Financial Analysis. Prentice Hall International (UK), Ltd., p. 10

atsirado nauja prieinama informacija. Jeigu prognozės skiriasi nuo vieno analitiko įvertinimų, vadinasi tą prognozę reikėtų atidžiau iširti.

Pagrindiniai finansinės analizės šaltiniai yra *finansinės atskaitomybės dokumentai*. Finansinė atskaitomybę sudaro:

- Balansas;
- Pelno (nuostolių) ataskaita;
- Pinigų srautų ataskaita;
- Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita;
- Aiškinamasis raštas⁸.

Savo darbe mes remsimės balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitos dokumentais.

Balansą sudaro šie pagrindiniai elementai: turtas (materialus ir nematerialus, finansinis), įsipareigojimai (prievolės, atsirandančios dėl atliktų ūkinių operacijų ar nustatomi subjektyvaus skaičiavimo būdu – atidėjimai), nuosavas kapitalas (visas turtas-įsipareigojimai). Pagrindinės balanso eilutės:

A. Ilgalaikis turtas

- I. Nematerialus turtas;
- II. Materialus turtas;
- III. Finansinis turtas.

B. Trumpalaikis turtas

- I. Atsargos, išankstiniai apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sutartys;
- II. Per vienerius metus gautinos sumos;
- III. Kitas trumpalaikis turtas;
- IV. Pinigai ir pinigų ekvivalentai.

C. Nuosavas kapitalas

- I. Kapitalas;
- II. Perkainojimo rezervas;
- III. Rezervai;
- IV. Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai).

D. Dotacijos ir subsidijos

E. Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai

- I. Po vienerių metų mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai
- II. Per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai.

Pelno (nuostolio) ataskaitą sudaro: pajamos (įprastinės veiklos ir pagautė) ir sąnaudos. Privalomi pelno (nuostolio) ataskaitos straipsniai:

⁸ Vinauskienė D., Budrionytė R. 2003. Verslo apskaitos standartai ir jų taikymas. Vilnius. P. 11

- I. Pardavimo pajamos
- II. Pardavimo savikaina
- III. Bendrasis pelnas (nuostoliai)
- IV. Veiklos sąnaudos
- V. Tipinės veiklos pelnas (nuostoliai)
- VI. Kita veikla
- VII. Finansinė ir investicinė veikla
- VIII. Įprastinės veiklos pelnas (nuostoliai)
- IX. Pagautė
- X. Netekimai
- XI. Pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą
- XII. Pelno mokestis
- XIII. Grynas pelnas (nuostoliai)

Kiekvienas mokslas turi savo tyrimų objektą ir būdą. Siekiant jau anksčiau paminėtų finansinės analizės tikslų, naudojama atitinkama metodologija šiems tikslams pasiekti.

Finansinės analizės metodologija remiasi ekonominių finansinių kategorijų, mokslinio instrumentarijus ir tam tikrų analizės principų sistema.

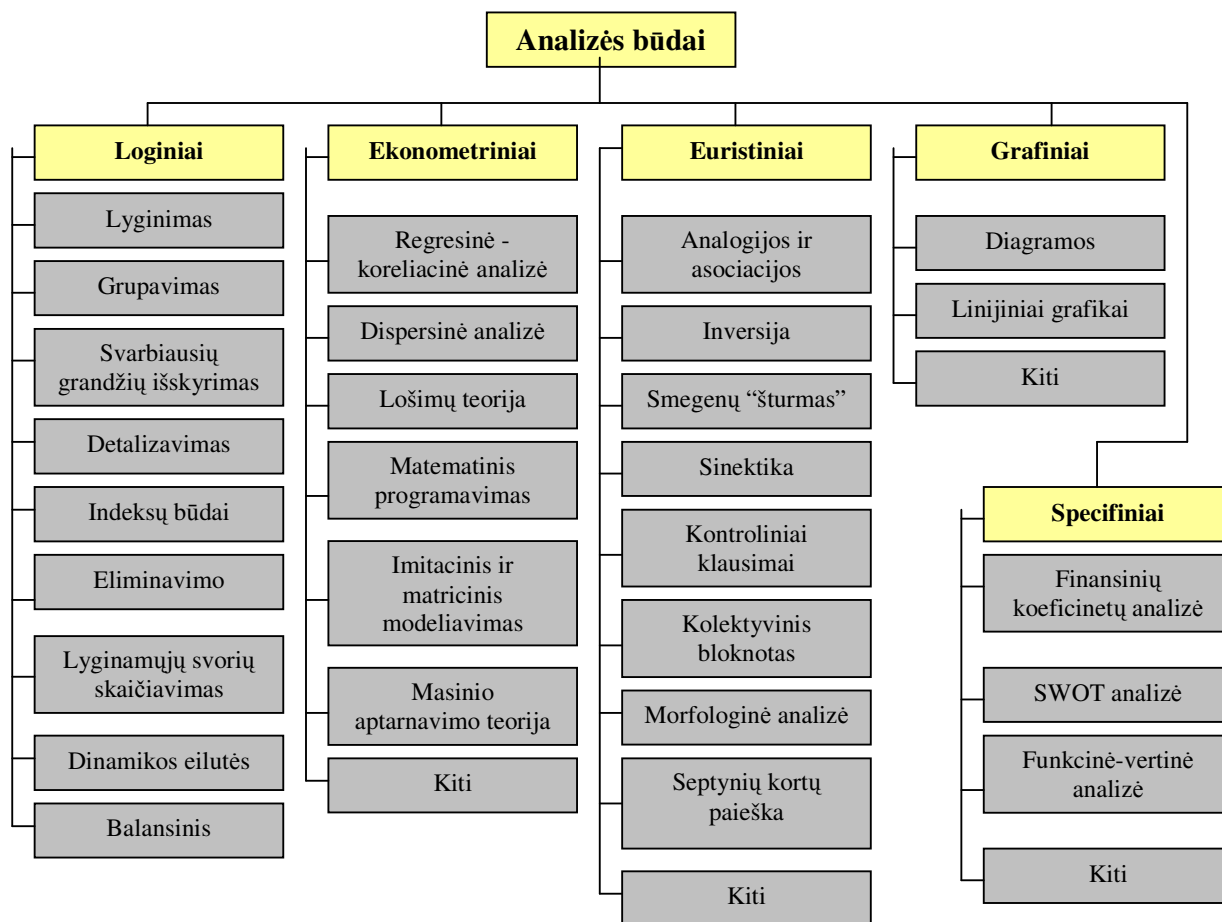
Finansinės analizės kategorijos, tai pagrindiniai šios analizės terminai. Mokslinis finansinės analizės instrumentarijus – tai moksliniai tyrimo būdai ir metodai. Finansinės analizės principai – sistemiškumas, kompleksiškas, reguliarumas, nuoseklumas, objektyvumas ir pan. – reglamentuoja analizės procedūrą metodologine prasme.

Literatūroje analizės būdai dažnai tapatinami su analizės metodais. Žodis metodas reiškia “tyrimo kelią”. Plačiaja prasme metodas – tai gamtos ir visuomenės reiškinių tyrimo būdų ir priemonių visuma⁹.

Analizės būdai klasifikuojami 5 paveiksle. Išskiriame tokias analizės būdų sistemos grupes:

- Loginių būdų,
- Ekonometrinių būdų,
- Euristinių (psichologinių) būdų,
- Grafinių būdų,
- Kitų specifinių būdų.

⁹ Buškevičiūtė E., Mačernienė I. 1998. Finansų analizė. Vilnius P. 22

5 pav. **Analizės būdai**

Šaltinis: Mackevičius J., Poškaitė D., 1998. Finansinė analizė. Vilnius: Katalikų pasaulis, p. 23

J. Mackevičius ir A. Matekonis finansinės analizės būdus skirsto taip¹⁰:

Tradiciniai analizės būdai	Matematiniai analizės būdai
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lyginimas ▪ Detalizavimas ▪ Grupavimas ▪ Vidutinių dydžių ▪ Indeksų ▪ Procentų ▪ Koeficientų ▪ Balansinis ▪ Eliminavimas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Matematinės statistikos ▪ Ekonometriniai ▪ Matematinio programavimo ▪ Operacijų tyrimo ▪ Žaidimų teorija ▪ Masinio aptarnavimo ▪ Euristiniai

¹⁰ Mackevičius J., Matekonis A., 1992. Ūkinės veiklos analizės teorija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. P. 138

Plačiausiai taikomas *lyginimo metodas*. Lyginant finansinius rodiklius galima išsiaiškinti nukrypimus nuo normatyvinių rodiklių dydžių, įvertinti rodiklių augimo tempus, dinamiką, tendencijas. Galima lyginti:

- įmonės rodiklius,
- įmonės vidaus rodiklius su kitų įmonių rodikliais,
- įmonės rodiklius su šakos, kuriai priskiriama įmonė, vidutiniais rodikliais.

Įmonės rodiklių lyginimas su kitų įmonių, priklausančių tai pačiai šakai, rodiklių reikšmėmis leidžia tiksliau susidaryti nuomonę apie įmonės finansinę būklę, kadangi ta pati rodiklio reikšmė gali būti priimtina vienoje šakoje ir visiškai nepriimtina kitai šakai.

Grupavimas yra analizuojamų rodiklių jungimas į grupes pagal tai grupei būdingus požymius. Priklausomai nuo analizės tikslo, grupavimas skirstomas:

- Tipologinis, kai duomenys sujungiami į vienuose grupes arba klases.
- Struktūrinis, kai tiriama vidinė analizuojamos visumos struktūra.
- Faktorinis, kai siekiama nustatyti tam tikro faktoriaus įtaką tiriamam rodikliui.

Rodiklių grupavimas sudaro sąlygas tirti ekonominius reiškinius atsižvelgiant į jų tarpusavio ryšį ir sąveiką. Taip pat grupavimas yra pradinis etapas taikant kitus analizės metodus, tokius dispersinę, koreliacinę ar regresinę analizę.

Detalizavimas kartu su kitais būdais padeda įvairiapusiškai įvertinti tiriamus reiškinius, nustatyti priežastis, nulėmusias rezultatus. Rodiklių, detalizuotų pagal tam tikrą laikotarpį, analizė rodo ūkinių procesų dinamiką ir ritmingumą. Rodiklių skaidymas į sudedamąsias dalis, įgalina sudaryti analitines formules, įvertinti rodiklių tarpusavio ryšį.

Indeksų būdas pagrįstas santykiniais rodikliais ir parodo reiškinio santykį su jo praėjusio laikotarpio lygiu.

Vidutinių dydžių būdu tiriamos reiškinio tipinės savybės. Vidutiniai dydžiai būtini tiriant reiškinius, susijusius su įmonės veikla.

Procentais atspindimas plano įvykdymas, pokyčiai, įvykę per analizuojamą laikotarpį, tiriamų reiškinų struktūra.

Koeficientai parodo dviejų tarpusavyje susijusių konkrečių dydžių santykį.

Balansinio būdo esmė ta, kad analizuojamų veiksnių ryšiai atvaizduojami balansine lygybe. Tam tikrų veiksnių įtakos dydžių algebrinė suma turi būti lygi reiškinio rezultatinio rodiklio nukrypimo dydžiui.

Rodiklių eliminavimas – šio metodo esmė ta, kad kiekvienas bazinis rodiklis iš eilės keičiamas faktiniu, kitą rodiklį imant nefaktiniu. Rezultatas, gautas po kiekvieno pakeitimo, lyginamas su rezultatu, gautu iki to rodiklio pakeitimo, o nukrypimas rodo atitinkamo veiksnio kiekybinę įtaką

rodiklio pasikeitimui. Šis metodas dažniausiai taikomas siekiant nustatyti faktorių įtaką tiriamam rodikliui tuomet, kai negalima taikyti kitų metodų (Mackevičius V., (1996) komercijos įmonių veiklos analizės objektas, turinys, metodai ir organizavimas. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla).

Be visų paminėtų metodų dar naudojami ir kiti analizės būdai:

Koreliacinė ir regresinė analizė naudojama tiriant atsitiktines priklausomybes tarp reiškinių, neturinčių griežto funkcinio charakterio. Regresijos ir koreliacijos teorija teikia galimybes kiekybiškai išreikšti ekonominių reiškinių ryšį bei jų formą, bei nustatyti tuo pačiu metu veikiančių daugelio veiksnių įtaką nagrinėjamam rodikliui.

Santykinė analizė – atliekant santykinę analizę, informacija neskaidoma, o apibendrinama. Ši analizė nustato įmonės finansinę padėtį, suteikia naudingų žinių apie tendencijas pagal laikotarpius ir leidžia charakterizuoti įmones, palyginant jų vidutinius rodiklius.

Trendo analizės tikslas – nustatyti ilgesnio laikotarpio rodiklių kitimo tendencijas ir dėsningumus. Analizuojami kelerių metų finansinių ataskaitų duomenys bei skaičiuojami rodiklių pasikeitimai per keletą laikotarpių, dėsningumai ir daromos prognozės.

Vertikalią ir horizontalią analizę. Įmonėje nuolat kinta turto ir įsipareigojimų dydis bei jų struktūra. Bendrą supratimą apie šiuos pasikeitimus ir jų kitimo tendencijas galima gauti analizuojant balanso duomenis.

Remiantis J. Mackevičius “Apskaita” p. 127, dažniausiai užsienio autorių yra minimos trys analizės rūšys:

- Horizontalioji analizė;
- Vertikalią analizė;
- Santykinė analizė;

Horizontalioji analizė atliekama tada, kai finansinių ataskaitų dydžiai lyginami su praėjusio laikotarpio ar užduočių duomenimis. Ši analizė parodo finansinių rodiklių dinamiką, tačiau neišryškina priežasčių, dėl kurių įvyko rodiklių pakitimai. Ji dažnai taikoma analizuojant įmonės balanso, pelno (nuostolių) ataskaitų duomenis.

Metinių pokyčių analizėje lyginamos 2-3 metų finansinės ataskaitos, matuojant pokyčius absoliučiai ir/arba procentais.

$$\text{Procentinis pokytis} = \frac{\text{Pokyčio vertė}}{\text{Praėjusių metų vertė}} \times 100$$

Indekso skaičiaus tendencijų eilučių analizėje lyginamos daugiau negu trijų metų finansinės ataskaitos. Skaičiuoti absoliučiais dydžiais tokiu atveju yra sudėtinga, todėl pasirenkami baziniai ir

jiems suteikiama indekso vertė, lygi 100. geriausia baziniais pasirinkti tipinius verslo metus be kokių nors neįprastų įvykių ir kitų veiksmų, kurie lemtų neįprastus rezultatus.

$$\text{Indeksas} = \frac{\text{Vertė šiais metais}}{\text{Vertė baziniais metais}} \times 100$$

Pagal šią formulę apskaičiuojam pokyčiai visuose balanso straipsniuose.

Kai aukštas infliacijos lygis, horizontalios analizės reikšmė sumažėja. Jei sąlyginai stabili ekonominė situacija, analizės dėka taip pat gali būti gaunama informacija apie įmonės turto ir įsipareigojimų absoliučių dydžių pasikeitimus.

Horizontalioji analizė dažniausiai atliekama lyginant dviejų laikotarpių duomenis ir tokios analizės duomenys padeda vadovams nustatyti dėl kokių veiksnių įtakos rodikliai kito nevienodu tempu. Horizontalioji analizė padeda nustatyti turto ir savininkų nuosavybės bei įsipareigojimų konkrečių elementų kitimo tendencijas, šį kitimą palyginti su ankstesnių laikotarpių šių elementų kitimu.

Horizontaliosios analizės atmaina yra trendo analizė: analizuojami kelių metų (5-10) finansinių ataskaitų duomenys bei apskaičiuojami rodiklių pasikeitimai per keletą laikotarpių ir tokiu būdu atskleidžiamos įmonių finansinių rezultatų kitimo tendencijos, dėsniumai.

*Vertikali*oji analizė atliekama tada, kai kiekvienas finansinės ataskaitos rodiklis lyginamas su bendroju baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas procentais. Užsienio šalių ekonomistai šią analizę dažnai vadina struktūrine analize. Bendras bazinis rodiklis gali būti įmonės balanso aktyvų, pasyvų, pelno, kaštų, pardavimų suma. Analizuojant bendro dydžio finansines ataskaitas, ieškoma atskiro straipsnio proporcijos visoje grupėje, pavyzdžiui, balansų lentelėje turtas sudarytų 100 proc., o įvairaus atskiro turto straipsniai yra tam tikros dalys tame 100 proc. Kadangi grupės suma visada sudaro 100 proc., tai ataskaitos vadinamos bendro dydžio ataskaitomis. Atliekant keleto metų finansinių rodiklių struktūrinę analizę, galima nustatyti rodiklių pakitimų priežastis.

Vertikali analizė naudinga dviem požiūriais:

- Naudojant santykinius dydžius, galima palyginti skirtingų įmonių turto, pelno sudėtį, turto finansavimo šaltinių struktūrą ir pan.;
- Santykiniai rodikliai tam tikru mastu sumažina neigiamą infliacinių procesų, iškreipiančių absoliučius dydžius įtaką ir kartu leidžia juos objektyviau palyginti;

Atliekant vertikalią balanso analizę, patogiau naudoti ne pilnąją, bet modifikuotą balanso formą, kuri sudaroma pateikus skaičiavimus pagal sustambintus balanso straipsnius.

Vertikalios analizės tikslas – kiekvieną balanso rodiklį palyginti su baziniu dydžiu ir išreikšti jį procentais. Atliekant vertikaliąją analizę, visi balanso straipsniai lyginami su bendra turto arba savininko nuosavybės ir įsipareigojimų suma. Visi apskaičiuoti dydžiai išreiškiami procentais, t.y. atliekama balanso struktūros analizė.

Balanso analizės pradžioje nustatoma ilgalaikio ir trumpalaikio turto lyginamasis svoris ir jo sudedamųjų elementų struktūra. Balanso Turto straipsnis rodo, kaip buvo panaudotas turimas turtas, o Savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų straipsnis – turto šaltinius bei jo finansavimo būdus. Palyginus turto ir kapitalo struktūras, nustatoma finansavimo tikslingumas ir su juo susijusios problemos. Šio palyginimo tikslas – nustatyti, kaip kapitalo panaudojimas atitinka investicijas ir kaip pardavimai leidžia apmokėti svetimą kapitalą. Iš vertikalios analizės duomenų matyti įmonės finansinės būklės kitimo tendencijos, įmonėje.

Horizontalioji ir vertikalioji analizė yra identiškos analitikų praktikoje taikomiems palyginimo bei dinamikos eilučių analizės, taip pat rodiklių lyginamųjų svorių skaičiavimo būdams.

Vertikalioji Pelno (Nuostolio) ataskaitos analizė leidžia padaryti išvadas apie įmonės pelningumą, išlaidas, teikiančias vienam pardavimų litui, bendrą pelningumo, veiklos pelno lygį, ypatingojo pelno ir nuostolio lyginamąjį svorį pardavimų apimtyje. Tokia informacija parodo tas įmonės veiklos sferas, kurios darė teigiamą ir neigiamą įtaką grynojo pelno rodikliui.

Vertikali Pelno (Nuostolio) ataskaita turi būti papildyta horizontaliosios analizės duomenimis, nes kiekvienas įmonės vadovas nori gauti išsamią informaciją apie įmonės pelningumo kitimą. Lygindami ataskaitinio laikotarpio pelno ir nuostolio ataskaitos duomenis su atitinkamo praėjusio laikotarpio atitinkamais duomenimis, galime padaryti išvadą apie grynojo pelno ir jį formuojančių elementų kitimo tendencijas, t.y. galime spręsti, ar pelnas didėja, ar mažėja, kurios veiklos sferos lemia šias tendencijas.

1.4. Finansiniai santykiniai rodikliai ir jų skaičiavimas

Rinkos ekonomika sėkmingai funkcionuos, jeigu ji disponuos išsamia informacija. Plėtojantis rinkos ekonomikos sąlygoms Lietuvoje, svarbų vaidmenį vaidina finansų mokslo žinios bei ūkio subjektų finansinės būklės analitinis įvertinimas. Atliekant detalią finansinių rezultatų analizę, galima patikimiau orientuotis šalies vidaus dinamiškoje finansinėje bei ekonominėje aplinkoje ir operatyviau, savarankiškiau priimti įmonės ar jos struktūrinių padalinių veiklos valdymo sprendimus (investicinius, operatyvinius, finansinius), o gal ir išvengti lemiamų klaidų, vertinant finansinius rezultatus ar diagnozuojant veiklos perspektyvą, apgalvotai rizikuoti nestabilioje finansų rinkoje bei konkurencinėje aplinkoje.

Daugelis autorių pabrėžia, jog sprendžiant atskirų ūkių subjektų, o kartu ir visos Lietuvos finansines problemas, tikslinga naudoti išsivysčiusių užsienio šalių teorinę bei praktinę finansinės analizės patirtį, tinkančią vietos sąlygoms, nes sovietinėje ekonominėje aplinkoje finansų valdymo klausimai beveik nebuvo liečiami.

Įmonių ūkinei – gamybinei, finansinei ir investicinei veiklai įvertinti naudojama gana daug santykinų rodiklių. Daugelis rodiklių tarpusavyje susiję, iš jų galima apskaičiuoti kitus rodiklius. Ekonominėje literatūroje sutinkamos įvairios santykinų rodiklių klasifikavimo į grupes sistemos, tie patys rodikliai įvairių autorių priskiriami skirtingoms grupėms arba skirtingai įvardijami. Mes atlikome UAB “Dangoraižis” finansinę analizę pagal J.Mackevičiaus “Auditas”.

Koeficientų analizė – tai bene labiausiai finansų analitikų naudojama technika. Koeficientas yra matematinis santykis tarp dviejų dydžių. Finansinių ataskaitų atveju tai yra santykis, apibūdinantis tam tikrą firmos veiklos sferą¹¹. Nors koeficientą suskaičiuoti paprasta, jį interpretuoti yra sunkiau. Reikia būti įsitikinus pradinių skaičių tikrumu. Patys vieni koeficientai nieko nesako, jie turi būti palyginti su:

- Tos pačios firmos buvusiais koeficientais (tendencijų analizė);
- Nustatytu standartu arba šakos vidurkiu;
- Kitų pramonės šakos firmų koeficientais.

Lyginant firmos koeficientus su pramonės šakos koeficientais (šakos vidurkiu), reikia atminti keletą ribotumų:

- Tos pačios šakos firmos gali būti nepalyginamos (pavyzdžiui, jei viena firma užsiima tik prekyba, o kita ir prekiauja, ir gamina);
- Tos pačios šakos firmų koeficientai gali skirtis dėl apskaitos politikos ir metodų skirtumų;
- Jei atskirų firmų koeficientai labai plačiai išsibarstę apie vidurkį, tai tos šakos vidurkis gali neatspindėti tipinės šakos firmos. Tokiu atveju palyginimas vyks ne su tipine, vidutine šakos firma, o su tomis firmomis, kurių veikla geresnė;
- Koeficientas gali skirtis nuo šakos koeficiento dėl kokių nors laikinų priežasčių. Pavyzdžiui, firmos gali bent vienam trumpam laikotarpiui pateikti „pagražintas“ finansines ataskaitas.
- Infliacijos laikotarpiais sąskaitų balansų vertė ir tikroji rinkos vertė gali imti labai skirtis, todėl analizė neatspindės tikrosios padėties.

Santykinius rodiklius tikslinga būtų suskirstyti į šias grupes¹²:

¹¹ G. Kanceravyčius, G., 2004. Finansai ir investicijos. Kaunas. P: 124

¹² J. Mackevičius, D. Poškaitė

- Pelningumo
- Mokumo;
- Veiklos efektyvumo;
- Kapitalo rinkos;

Atsižvelgdami į savo praktinio darbo tikslus bei uždavinius, didesnę dėmesį skirsime pelningumo analizei, turto ir kapitalo struktūros analizei bei vertikaliajai bei horizontaliajai analizėms. Visos rodiklių skaičiavimo lentelės sudarytos autorių, remiantis J. Mackevičiaus „Auditas“ ir J. Mackevičiaus ir D. Poškaitės „Finansinė analizė“ literatūros šaltiniais.

Pelningumo rodikliai. Įmonių ar organizacijų finansiniai rezultatai yra daugiareikšmė sąvoka ir, priklausomai nuo analizei skiriamų uždavinių, analitikai gali ją nevienodai interpretuoti. Prie ūkio subjektų finansinių rezultatų galima priskirti bendrąjį, veiklos, įprastinės veikos pelną, grynąjį pelną (nuostolį), pelno paskirstymo rezultatus ir pan. Daugelis autorių pripažįsta, kad pelningumas – svarbiausias efektyvumo kriterijus ir pagrindinė veiklos tęstinumo sąlyga. Pelningumas siejamas su įmonės veiklos rizika, bankrotu ir prognozavimu. Jo dydis ne vienoje įmonėje priklauso nuo pardavimų apimtys, parduotų prekių ir paslaugų savikainos, veiklos sąnaudų lygio, nerealizacinių finansinių rezultatų.

Remiantis analizuota literatūra, galima išskirti šias svarbiausias pelningumo rodiklių grupes:

- Pardavimų pelningumas;
- Turto pelningumas;
- Kapitalo pelningumas;

Rinkos ekonomikos sąlygomis, tiek praktikai, tiek mokslininkai ypatingą dėmesį skiria pelningumo rodiklių analizei, nes šie geriau parodo įmonės veiklos efektyvumą nei absoliuti jos pelno suma. Lietuvoje vis sunkiau užsidirbti pelną, todėl net ir pelningai įmonei reikia nuolat analizuoti pelningumo rodiklius bei šio reiškinio dėsningumus, kiekybiškai įvertinti svarbiausius veiksnius.

Pardavimų pelningumo rodikliai bei trumpas jų aprašymas pateikti 3 lentelėje

3 Lentelė

Pardavimų pelningumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	Formulė	Rodiklio paskirtis
Bendrasis pelningumas	$\frac{\text{Bendrasis pelnas}}{\text{Pardavimai}}$	Parodo pardavimų ribinį pelningumą, t.y. kaip efektyviai įmonė dirbtų jei neturėtų valdymo išlaidų.

3 lentelės tęsinys

Veiklos pelningumas	$\frac{\text{Veiklos pelnas}}{\text{Pardavimai}}$	Rodo įmonės vadovų sugebėjimus kontroliuoti sąnaudas ir uždirbti pelną
Įprastinės veiklos pelningumas	$\frac{\text{Įprastinės veiklos pelnas}}{\text{Pardavimai}}$	Parodo finansinės, investicinės bei kitos veiklos efektyvumą.
Grynasis pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimai}}$	Parodo kiek grynojo pelno tenka vienam pardavimų litui.

Teorijoje ir praktikoje naudojami keli pardavimų pelningumo rodikliai. Jie visi skaičiuojami naudojant pelno nuostolio ir ataskaitos duomenis. Iš lietuviškos pelno ir nuostolio ataskaitos galima apskaičiuoti šiuos pardavimų pelningumo rodiklius: bendrąjį, veiklos, finansinės ir investicinės veiklos, įprastinės veiklos ir grynąjį pardavimų pelningumą. Visi jie skaičiuojami tam tikros veiklos pelną dalijant iš pardavimų.

Vakarų šalių autoriai¹³ dar skaičiuoja papildomus rodiklius atsižvelgdami į palūkanų išlaidas ir mokesčius. Be to, jie skaičiuoja dalinį pardavimų pelningumą. Šis rodiklis apskaičiuojamas bendrąjį pelną, atskaičius kintamas išlaidas, dalijant iš pardavimų sumos. Tačiau šio rodiklio iš lietuviškos atskaitomybės duomenų neįmanoma apskaičiuoti, reikia papildomos informacijos nors pats rodiklis yra informatyvus, parodantis pardavimų ribinį pelningumą.

Bendrojo pardavimo pasikeitimui įtakos turi:

- Produkcijos struktūros ir asortimento pasikeitimas;
- Konkrečių gaminių savikainos pasikeitimas;
- Kainų pasikeitimas.

Tokia veiksmų analizė parodo tolesnės analizės gaires ir padeda priimti pagrįstus sprendimus.

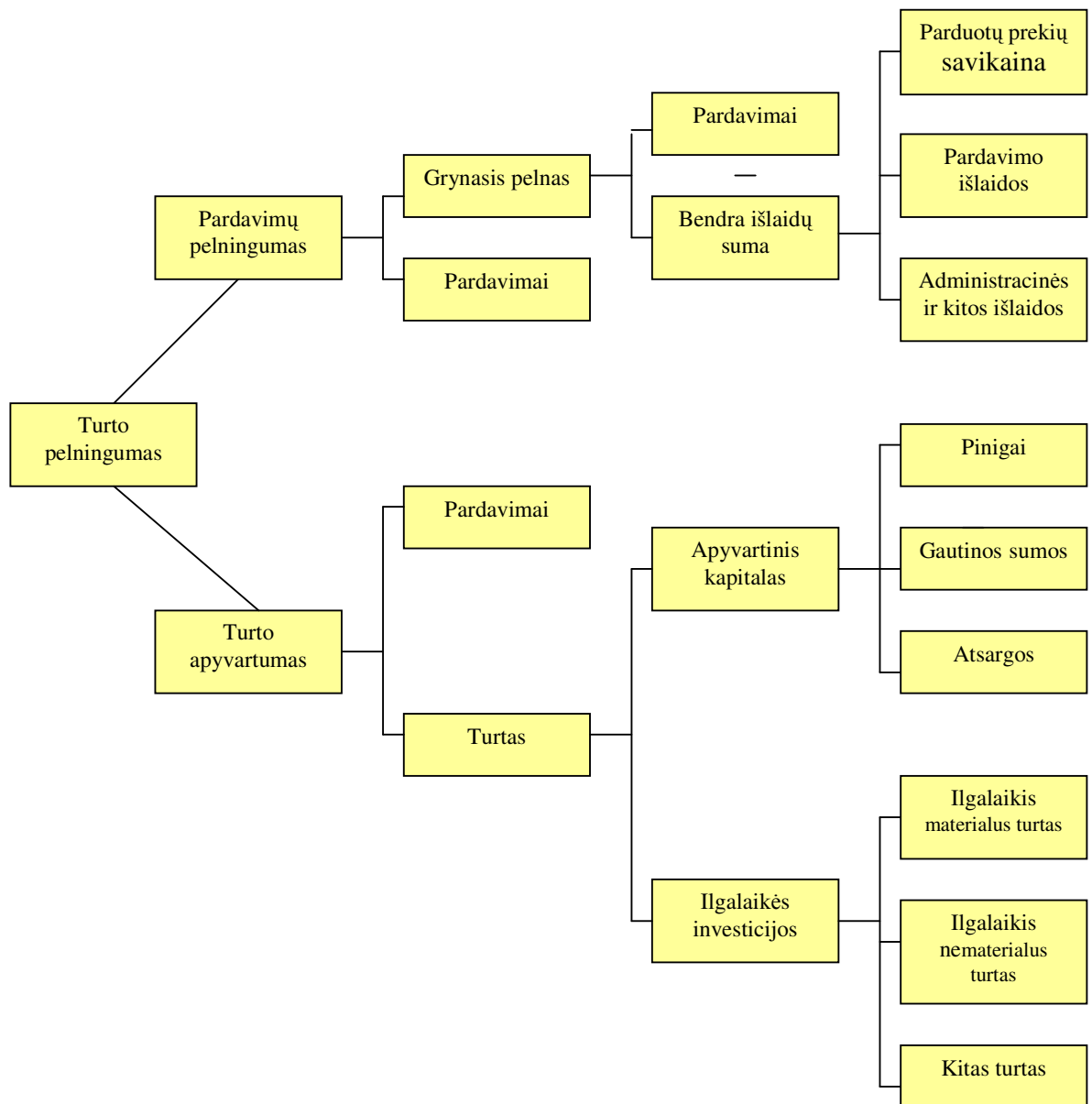
Turto pelningumo rodikliai parodo turto panaudojimo efektyvumą. Pagal šios grupės rodiklius galima daryti išvadas apie vadovų sugebėjimą racionaliai panaudoti turta.

¹³ White G., Sondhi A., Fried D. The Analysis and Use of Financial Statements.- New York: John Wiley and sons Inc, 1994. P.224-225

Turto pelningumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	Formulė	Rodiklio paskirtis
Bendrasis turto pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Visas turtas}}$	Parodo, kiek grynojo pelno sukūrė vienas turto litas
Ilgalaikio turto pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Ilgalaikis turtas}}$	Parodo, kiek grynojo pelno sukūrė vienas ilgalaikio turto litas
Trumpalaikio turto pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Trumpalaikis turtas}}$	Parodo, kiek grynojo pelno sukūrė vienas trumpalaikio turto litas

L. Bersntein turto pelningumo bendrą formulę išskaido į pardavimų pelningumo ir turto apyvartumo sandaugą (žiūrėti 6 paveikslą). Be to, turto pelningumą išskaido į sudėtinius pelną formuojančius elementus. Tačiau turto apyvartumą veikiančius veiksnius detalizuoja šiek tiek kita kryptimi negu kiti autoriai. Jis išskiria apyvartinį kapitalą, kuris yra labai reikšmingas analitiniais tikslais.

6 pav. **Turto pelningumo piramidinė analizė (pagal L.Bersntein)**¹⁴

Šaltinis: Mackevičius, J., Poškaitė, D. 1998. *Finansinės analizė*. Vilnius: Katalikų pasaulis

Kiti autoriai pateikia panašią piramidės analizės schemą, tačiau pagrindinį pelningumo rodiklį vadina ne turto, o investuoto kapitalo (P. Sucher) arba kapitalo (R. Anthony), arba nuosavo kapitalo (A> Poppei) pelningumu.

¹⁴ Bersntein. L. *Financial statement analysis*. Boston: Irwin, 1993, P.665

Kapitalo pelningumo rodiklių grupė ypač aktuali investuotojams, nes jie atskleidžia investicijų pelningumą bei galimybę užsidirbti dividendus

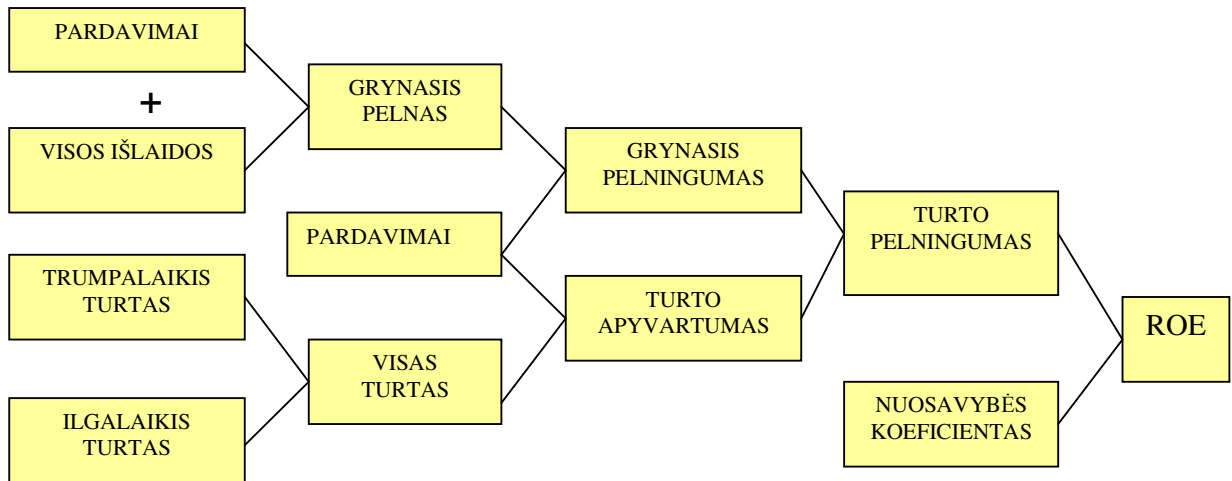
5 Lentelė

Kapitalo pelningumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	Formulė	Rodiklio paskirtis
Akcinio kapitalo pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Akcinis kapitalas}}$	Parodo, kiek įmonė uždirbo grynojo pelno vienam akcininkų investicijų litui.
Nuosavo kapitalo pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Nuosavas kapitalas}}$	Parodo, kiek įmonė uždirbo grynojo pelno panaudojus nuosavą kapitalą.
Pastovaus kapitalo pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Nuosavas kapitalas} + \text{Ilgalaikiai išsipareigojimai}}$	Parodo įmonės funkcionavimo ir plėtros lygį.

Kaip rodo užsienio ekonomistų tyrimai, sertifikuotos finansinės analizės specialistai reikšmingiausiu rodikliu laiko pastovaus kapitalo pelningumą.

J. Mackevičius ir kiti ekonomistai mano, kad atliekant pelningumo rodiklių analizę svarbu yra nustatyti pelningumo rodiklių kitimo tendencijas bei juos veikiančius veiksnius. Tokiai analizei gali būti naudojami įvairūs metodai, tačiau dabar Vakarų šalyse labiausiai paplitusi *Du Ponto* piramidės analizės metodika.

7 pav. **Du Ponto modelis**

Šaltinis: Kanceravyčius, G. 2004. *Finansai ir investicijos*. Kaunas.

Du Ponto analizės esmė – pelningumo rodiklių išskaidymas į naujus rodiklius, kurie parodo pagrindines pelningumo priežastis. Toks rodiklių išskaidymas padeda nustatyti, kokie veiksniai padidino ar sumažino pelningumą. Du Ponto modelio informacija gali būti naudojama kaip efektyvi priemonė, padedanti valdyti įmonės finansinius procesus, o ypač kritinius veiksnius.

Be įvairių pelningumų skaičiavimo, daroma ir veiksnių analizė, nulėmusių pelną. Vienas iš tokių analizės būdų yra *pelno iš įprastinės įmonės veiklos detalizavimas* pagal jį sudarančius elementus. Įprastinės veiklos pelną sudaro iš bendrojo pelno atėmus veiklos sąnaudas, pridėjus kitos veiklos pelną bei finansinės ir investicinės veiklos pelną. Svarbiausią įprastinės veiklos pelno dalį sudaro bendrasis pelnas, nes jis susijęs su gamybine ar paslaugų veikla ir turėtų įmonei duoti didžiausią naudą.

Pagrindiniai elementai, veikiantys pelną:

- *pardavimų apimtis* – tarp pelno ir pardavimų apimtys yra tiesioginis ryšys: didėjant parduotos produkcijos apimčiai ir esant nekintamiems kitiems veiksniams, pelnas didės, ir atvirkščiai – jeigu mažės parduotų prekių kiekis, tai mažės ir pelnas.
- *Parduotos produkcijos kainos* taip pat tiesiogiai veikia pelno pokytį. Jeigu prekės parduodamos didesnėmis kainomis negu planuota palyginti su praėjusiu laikotarpiu, tai ir pelnas didės, ir atvirkščiai.
- *Parduotų prekių savikaina*. Tarp jos ir pelno yra atvirkštinė priklausomybė. Didėjant produkcijos savikainai, pelnas sumažėja, o savikainai mažėjant, pelnas didėja.
- *Struktūra ir asortimentas*. Struktūros ir asortimento veiksnio tiesiogiai iš pelno apskaičiavimų nematyti. Jeigu gaminama ir parduodama produkcija yra nevienodo pelningumo, tai, padidėjus pelningesnės produkcijos lyginamajam svoriui, pelnas

didės, o padidėjus mažiau rentabilios arba nuostolingos produkcijos lyginamajam svoriui, pelnas sumažės.

Mokumo rodikliai. Atliekant finansinių rodiklių analizę labai svarbu įvertinti įmonės mokumo galimybę. Paprastai mokumas suprantamas kaip įmonės potencialus sugebėjimas padengti trumpalaikius ir ilgalaikius įsipareigojimus turimais finansiniais ištekliais. Ekonominėje literatūroje išskiriamas:

- Trumpalaikis mokumas;
- Ilgalaikis mokumas.

6 Lentelė

Trumpalaikio mokumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	Formulė	Rodiklio esmė
Apyvartinis kapitalas	$\frac{\text{Grynieji pinigai} + \text{Vertybiniai popieriai} + \text{Atsargos} + \text{Gautinos sumos} - \text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Parodo įmonės galimybę plėsti gamybą ir vykdyti įsipareigojimus. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo geriau.
Apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas	$\frac{\text{Atsargos}}{\text{Apyvartinis kapitalas}}$	Parodo, kokią apyvartinio kapitalo dalį sudaro atsargos, t.y. kokia dalis yra nelikvidi.
Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas	$\frac{\text{Trumpalaikis turtas}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Parodo, kiek kartų trumpalaikis turtas viršija trumpalaikius įsipareigojimus. Saugi rodiklio reikšmė tada, kai jis yra daugiau už 1,2.
Greitasis trumpalaikio mokumo koeficientas	$\frac{\text{Grynieji pinigai} + \text{VP} + \text{Gautinos sumos}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Parodo, kaip greitai įmonė gali padengti turimus finansinius įsipareigojimus mobiliomis mokėjimo priemonėmis.
Labai greito trumpalaikio mokumo koeficientas	$\frac{\text{Grynieji pinigai} + \text{VP}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Parodo, kokia dalis trumpalaikių įsipareigojimų gali būti padengta grynaisiais pinigais ir VP.
Absolūtus trumpalaikio mokumo koeficientas	$\frac{\text{Grynieji pinigai}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Parodo, kokia dalis trumpalaikių įsipareigojimų gali būti padengta grynaisiais pinigais, esančiais kasoje arba banke.

<p>Grynųjų pinigų srautas iš ūkinių gamybinių operacijų ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis</p>	$\frac{\text{Grynieji pinigai iš ūkinės gamybinės veiklos}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	<p>Parodo, kokia dalis trumpalaikių įsipareigojimų gali būti apmokama pinigais, gautais iš ūkinės gamybinės veiklos.</p>
--	--	--

Reikia pažymėti, jog į apyvartinį turtą įeina pinigai, rinkos vertybiniai popieriai, debetinis įsiskolinimas, atsargos. Trumpalaikiais įsipareigojimais laikomi kreditinis įsiskolinimas, įsiskolinimas pagal vekselius, įsiskolinimas pagal mokesčių mokėjimą ir pan.

Ilgalaikio mokumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	Formulė	Rodiklio esmė
<p>Bendrasis skolos rodiklis</p>	$\frac{\text{Visi įsipareigojimai}}{\text{Visas turtas}}$	<p>Parodo, kokia įmonės turto dalis yra įsigyta už skolintas lėšas</p>
<p>Ilgalaikis įsiskolinimas</p>	$\frac{\text{Ilgalaikiai įsipareigojimai}}{\text{Nuosavas kapitalas}}$	<p>Parodo, įmonės finansinę riziką. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnė rizika, nes bankroto atveju su kreditoriais reikės atsiskaityti greičiau negu su savininkais.</p>
<p>Ilgalaikių skolų apdraustumo trumpalaikiu turto rodiklis</p>	$\frac{\text{Ilgalaikis turtas}}{\text{Ilgalaikiai įsipareigojimai}}$	<p>Parodo, kiek kartų ilgalaikio turto vertės pakaks apmokėti ilgalaikius įsipareigojimus.</p>
<p>Nuosavo kapitalo koeficientas</p>	$\frac{\text{Nuosavas kapitalas}}{\text{Nuosavas kapitalas} + \text{Skolintas kapitalas}}$	<p>Parodo, įmonės finansinį stabilumą ir nepriklausomumą nuo išorinių finansavimo šaltinių. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo įmonė finansiškai stabilesnė.</p>
<p>Skolos gražinimo koeficientas</p>	$\frac{\text{Pelnas prieš mokesčių ir palūkanų atskaitymą}}{\text{Ilgalaikės skolos einamųjų metų dalis} + \text{Palūkanos}}$	<p>Parodo, kiek kartų ūkinės veiklos pelnas gali būti didesnis už kredito gražinimo sumas ir palūkanas.</p>

Veiklos efektyvumo rodikliai. Efektyvumas suprantamas kaip racionalus lėšų gamybos procese cirkuliavimas, duodantis teigiamą gamybos rezultatą, t.y. greitą gamybos proceso ciklą, kurio metu ne tik sukuriamas pelnas, bet ir pinigų srautas, reikalingas gamybos proceso tęstinumui palaikyti¹⁵. Mes panagrinėsime tik svarbiausius veiklos efektyvumo rodiklius, kuriuos pateikia daugelis autorių ir kurie dažniausiai naudojami įmonių praktikoje.

Tikslinga išskirti 3 veiklos efektyvumo rodiklių grupes:

- Išlaidų lygio rodikliai;
- Trumpalaikio turto apyvartumo rodikliai;
- Ilgalaikio turto apyvartumo rodikliai.

8 lentelė

Išlaidų lygio rodikliai

Rodiklio pavadinimas	Formulė	Rodiklio esmė
Parduotų prekių savikaina pardavimų litui	$\frac{\text{Parduotų prekių savikaina}}{\text{Pardavimai}}$	Parodo, kokios yra vieno pardavimo lito pagrindinės išlaidos.
Administracinių išlaidų lygis	$\frac{\text{Administracinės išlaidos}}{\text{Pardavimai}}$	Parodo, kokia administracinių išlaidų dalis panaudojama pardavimų procese.

Pagrindinis firmos vadovybės kompetencijos rodiklis yra efektyvus firmos turto valdymas.

Kita santykinų rodiklių rūšis – tai turto valdymo santykiniai rodikliai. Jie gali rodyti kiekvienos turto rūšies, pavaizduotos buhalteriniame balanse, apimties priimtinumą: kiek ji yra aukštesnė ir kiek žemesnė už esamą arba projektuojamą ūkinės veiklos lygį.

9 lentelė

Turto apyvartumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	Formulė	Rodiklio esmė
Trumpalaikio turto apyvartumas (kartais)	$\frac{\text{Pardavimai}}{\text{Trumpalaikis turtas}}$	Parodo, kiek pajamų tenka kiekvienam trumpalaikio turto litui.

¹⁵ Mackevičius J., Poškaitė D. Finansinė analizė. Vilnius 1998. P.234

Apyvartinio kapitalo apyvartumas (kartais)	$\frac{\text{Pardavimai}}{\text{Apyvartinis kapitalas}}$	Parodo, kiek pajamų tenka kiekvienam apyvartinio kapitalo litui.
Atsargų apyvartumas (kartais)	$\frac{\text{Parduotų prekių savikaina}}{\text{Vidutinės atsargos}}$	Parodo, kiek kartų per metus buvo atnaujintos atsargos.
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas (kartais)	$\frac{\text{Pardavimai}}{\text{Debitorinis įsiskolinimas}}$	Parodo, kiek kartų per metus įmonė surenka savo lėšas atsiskaitymų procese.
Viso turto apyvartumas (kartais)	$\frac{\text{Pardavimai}}{\text{Visas turtas}}$	Parodo, kaip efektyviai įmonė panaudoja turimą turtą realizacijos procesui užtikrinti, t.y. kiek kiekvienam turto litui tenka pardavimų.
Ilgalaikio turto apyvartumas (kartais)	$\frac{\text{Pardavimai}}{\text{Ilgalaikis turtas}}$	Parodo, kiek pajamų tenka kiekvienam ilgalaikio turto litui.
Investuoto kapitalo apyvartumas	$\frac{\text{Pardavimai}}{\text{Turtas – Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Parodo, kiek kiekvienam įdėto kapitalo litui gauta pajamų iš pardavimų.

Ilgalaikio turto apyvartumo rodiklio kitimą lemia tiek pardavimų, tiek ilgalaikio turto vertė. Manoma, kad mažiausias rodiklio kitimas labiau siejamas su pardavimų apimties kitimu, o didesnis rodiklio pasikeitimas dažniausiai priklauso nuo ilgalaikio turto vertės pasikeitimo. Analizuojant ilgalaikio turto apyvartumo kitimą, tikslinga iširti veiksniai, nulėmusius jo pagreitėjimą ar lėtėjimą. Taikant grandininių keitimo būdą, galima apskaičiuoti viso ilgalaikio turto ir jo elementų bei pardavimų pasikeitimo įtaką ilgalaikio turto elementų apyvartumo pagreitėjimui arba sulėtėjimui.

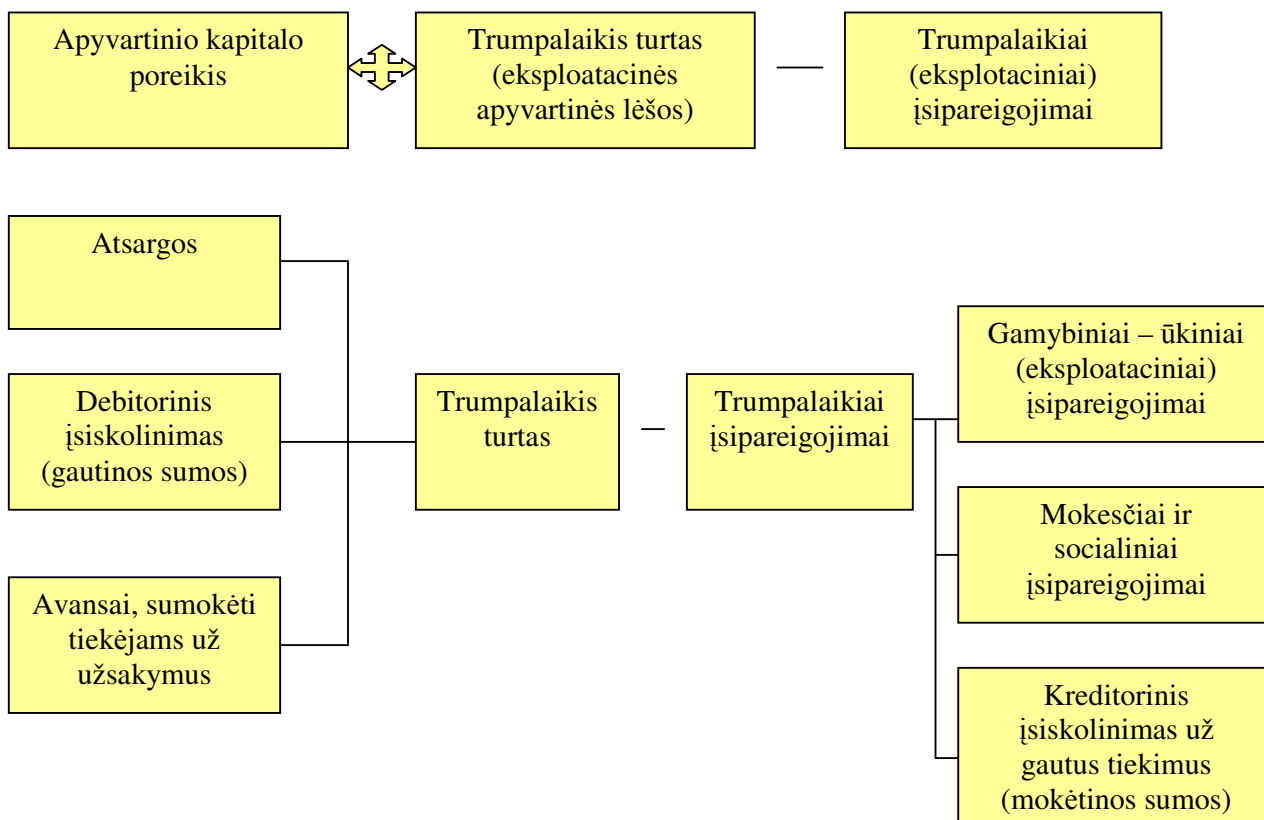
Ilgalaikio turto apyvartumas gali būti detalizuojamas pagal šio turto elementus. Tikslinga apskaičiuoti pastatų, statinių, įrengimų, transporto priemonių ir kitų ilgalaikio turto elementų apyvartumą.

1.5. Apyvartinio kapitalo poreikio ir jo panaudojimo analizė

Apyvartinis kapitalas – tai trumpalaikis turtas, likęs įmonės žinioje įvykdžius visus trumpalaikius įsipareigojimus. Tai kapitalas, kuris nuolat yra įmonės apyvartoje, nuolat juda, todėl kai kurie autoriai jį vadina darbinio ar dirbančiu kapitalu¹⁶.

Apyvartinio kapitalo dydis – tai būtina apyvartinio turto suma tam tikram užsibrėžtam gamybos ir pardavimo lygiui palaikyti. Nuo apyvartinio kapitalo priklauso įmonės galimybės plėsti gamybą, vykdyti savo įsipareigojimus, būti konkurencingai. Jeigu apyvartinis kapitalas kasmet didėja, tai įmonės finansinė padėtis stabili.

Žymiausieji finansinės analizės specialistai siūlo įmonių finansinę būklę pradėti analizuoti nuo apyvartinio kapitalo. Šis pasiūlymas motyvuojamas tuo, kad apyvartinis kapitalas – vienas iš nedaugelio rodiklių, pakankamai objektyviai apibūdinančių įmonės būklę ir, be to, turintis didelę įtaką kitiems finansiniams rodikliams.

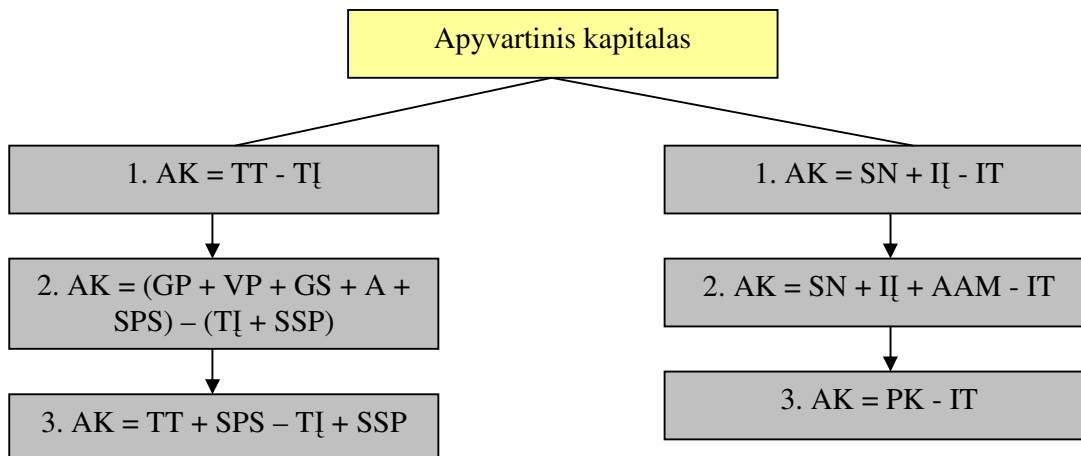

8 pav. Apyvartinio kapitalo poreikio nustatymas

Šaltinis: J. Mackevičius, D. Poškaitė. Finansinės ataskaitos

¹⁶ J.Mackevičius, D.Poškaitė, Apyvartinio kapitalo analizės metodikos. Ekonomika. 2000. Nr. 52. PU-62

Lietuvos įmonių praktikoje apyvartinis kapitalas skaičiuojamas šiomis metodikomis:

9 Pav. Apyvartinio kapitalo skaičiavimo būdai

AK – Apyvartinis kapitalas
 TT – Trumpalaikis turtas
 TĮ – Trumpalaikiai įsipareigojimai
 GP – Grynieji pinigai
 VP – Vertybiniai popieriai
 A – Atsargos
 GS – Gautinos sumos
 SPS – Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos
 SSP – Sukauptos sąnaudos ir ateinančio laikotarpio pajamos
 SN – Savininkų nuosavybė
 IĮ – Ilgalaikiai įsipareigojimai
 IT – Ilgalaikis turtas
 PK – Pastovus kapitalas
 AAM – Atidėjimai ir atidėtieji mokesčiai

Pirmuoju apyvartinio kapitalo skaičiavimo atveju skaičiuojamas apyvartinis kapitalas kaip trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų skirtumas. Antruoju atveju – apyvartinis kapitalas skaičiuojamas kaip savininkų nuosavybės ir ilgalaikių įsipareigojimų sumos bei ilgalaikio turto skirtumas. tiek pirmuoju, tiek antruoju būdu apskaičiuota apyvartinio kapitalo rodiklio reikšmė yra vienoda, tačiau ekonominė prasmė skirtinga.

Apyvartinio kapitalo analizę siūloma atlikti tokiu nuoseklumu:

1. Apyvartinio kapitalo dinamikos analizė.
2. Apyvartinio kapitalo struktūros analizė.
3. Trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų santykio (trumpalaikio mokumo) analizė.
4. Apyvartinio kapitalo manevringumo analizė.
5. Apyvartinio kapitalo poreikio analizė.
6. Veiksnių, darančių įtaką apyvartiniam kapitalui, analizė.

1.6. Rodiklių prognozės įmonės veiklos analizėje

Sparti rinkos sąlygų kaita, poreikis adaptuotis aplinkoje, siekiant kokybiško tikslų įgyvendinimo lemia būtinumą įmonėje kurti prognozavimo sistemą. Pažymėtina tai, kad ankstesnėmis šalies ūkio valdymo sąlygomis įmones tenkino „planinis“ prognozavimas. Tačiau šiuo metu aplinkos specifika ir jos kaita, įmonių verslo orientacija įvartotojų poreikių maksimalų patenkinimą, didelis gamintojų ir naujų gamybos technologijų potencialas, rinkos prisotinimas naujų konkurentiškų prekių ir kiti veiksniai lemia naujus reikalavimus tiek prognozavimui, tiek prognozavimo problemų sprendėjams.

Prognozavimas yra svarbus visoms verslininkystės rūšims bei visiems menedžmento lygiams. Prieš pradėdant prognozuoti, pirmiausia reikia nustatyti, ką prognozuosime, kokia prognozė tinkamiausia, koks prognozės tikslumas reikalingas ir pan. Remiantis 11, p. 142, apie 41% JAV firmų pirmenybę teikia pardavimų apimties prognozavimui ir tik 19% – kainų prognozavimui.

Kiekvienos įmonės veikloje produktų ar paslaugų pardavimo prognozė yra bene svarbiausia, kadangi taip numatomas laukiamas pelnas (nuostolis), be to, gali būti daugiausia integruota su sprendimų priėmimo procesu. Prognozavimo samprata turi būti lanksti pokyčių atžvilgiu, norint, kad ji būtų naudinga. Ateities pažinimo, numatymo procesas įmonei gali sukurti naujas galimybes, be to, pateikti daugiau alternatyvių sprendimų, nors ne kartą ir rizikingesnių.

Nagrinėjant prognozavimo reikšmę įmonės veiklos analizėje, pirmiausiai reikia apibrėžti prognozės tikslą – nustatyti individualius įmonės tikslus: kiekviena organizacija vadovaujasi skirtinga veiklos politika, ištekliais, produkcija ir kt. Remiantis 12, p. 29, vienas iš tikslų yra siekti įmonės valdymo ir prognozavimo tikslumo. Įmonės prognozių tikslumas gali svyruoti $\pm 3\%$ mėnesio pardavimo prognozėms.

Remiantis J. Žvinklys, E. Vabalas. „Įmonės ekonomikos pradmenys. I dalis.“ taikomus įvairius prognozių metodus galima suskirstyti į dvi grupes:

- Kokybinius (subjektyvius) metodus;
- Kiekybinius (objektyvius) metodus.

Kadangi praktinėje darbo dalyje atliksime įmonės pelno prognozę, išsamiau paanalizuosime kiekybinius prognozavimo metodus.

Kiekybiniai metodai grindžiami tam tikrų statistinių duomenų analize. Prognozavimas grindžiamas praėjusių laikotarpių duomenimis (kintamųjų eilučių arba duomenų sekos analize), juo numatomos kintamojo dydžio reikšmės, darant prielaidą, kad kiti dydžiai nekis, ir dabarties dėsniumai perkeliama į ateitį. Šiais metodais neieškoma kintamųjų dydžių tarpusavio ryšių, o paprasčiausiai praėjusių laikotarpių duomenimis.

Remiantis duomenų sekos (kintamųjų eilučių) analize, taikomi šie pagrindiniai prognozavimo metodai:

- Naivusis požiūris;
- Slankieji vidurkiai;
- Eksponentinis išlyginimas;
- Duomenų sekos išskaidymas.

Išsamiau paanalizuosime duomenų sekos išskaidymo metodą. Duomenų sekos išskaidymas padeda įvertinti tris pagrindinius duomenų sekos komponentus: tendą, cikliškumą, sezoniškumą, taip pat numato tam tikrą paklaidą. Yra keturi duomenų sekos išskaidymo etapai. Pirmas – nustatomas trendo komponentas. Dažniausiai pasitaiko linijinis trendas, kuris pavaizduojamas grafiškai. Antruoju etapu nustatomas sezoninis komponentas. Apskaičiuojami kiekvieno laikotarpio slankieji vidurkiai ir randamas sezoniškumo indeksas. Trečiu etapu nustatomas cikliškumo komponentas. Ketvirtas etapas – remiantis ankstesniais žingsniais rengiama norimo laikotarpio prognozė.

Prognozavimo metodas pasirenkamas pagal konkrečią situaciją. Kartais prognozuotojas gali naudotis keliais prognozavimo metodais. Dažniausiai taip daroma norint gauti nepriklausomas prognozes, nes ai leidžia labiau pasitikėti jų rezultatais.

Apibendrinus galima teigti, jog jei norime kad prognozavimas įmonės valdymo procese vaidintų naudingą, rezultatyvų vaidmenį, reikalingos šios sąlygos:

- Prognozavimas turi skatinti sprendimų priėmimą;
- Turi būti įsisąmonintas prognozavimo poreikis ir jo įtaka sprendimų priėmimui.

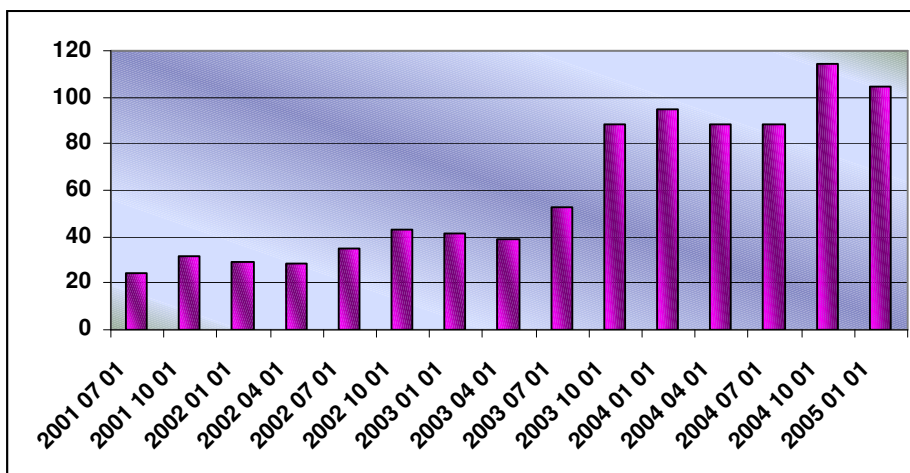
Žinoma, šio poreikio intensyvumas gali būti skirtingas, esant skirtingiems sprendimams.

2. FINANSINIŲ RODIKLIŲ ANALIZĖ

2.1. Įmonės charakteristika ir finansinės analizės esmė

UAB “Dangoraižis” savo veiklą pradėjo 2001 metų sausio mėnesį. Įmonės veiklos pradžia sutapo su mūsų analizuojamo laikotarpio pradžia. Tai yra paslaugų įmonė, teikianti statybines paslaugas bei atliekanti remonto darbus Klaipėdos regiono įmonėms bei viešosioms įstaigoms: mokykloms, darželiams, kitoms savivaldybės įmonėms.

Įmonę valdo du akcininkai, kurie turi po vienodą skaičių akcijų. Vienas iš akcininkų yra UAB “Dangoraižis” direktorius. Paveiksle pavaizduota UAB “Dangoraižis” darbuotojų skaičiaus dinamika.

10 pav. UAB “Dangoraižis” darbuotojų skaičiaus dinamika 2001 07 01 – 2005 01 01

Reikia pažymėti, kad UAB “Dangoraižis” yra klestinti ir auganti įmonė. Tai matyti ir iš darbuotojų skaičiaus augimo, ir iš darbe padarytų analizių apie įmonės pardavimų pajamas bei grynąjį pelną.

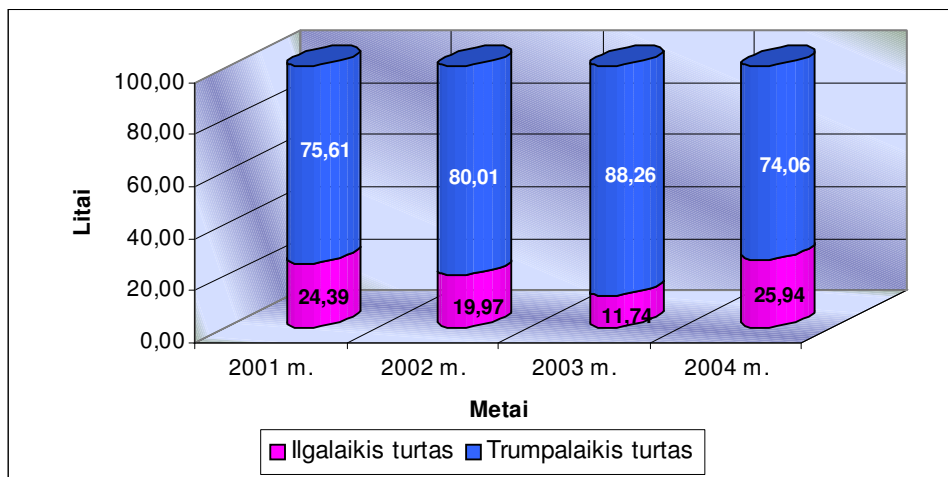
Atliekant įmonės finansinę analizę remsimės pagrindiniu finansinės analizės šaltiniu – finansinės atskaitomybės dokumentais, t.y. Balansu ir Pelno (nuostolių) ataskaita. Pagrindinis finansinės atskaitomybės tikslas – teikti teisingą finansinę informaciją apie įmonės veikloje naudojamą turtą, nuosavo kapitalo pokyčius, įmonės per ataskaitinius metus uždirbtas pajamas ir patirtas sąnaudas, pelno paskirstymą bei susiformavusius pinigų srautus. Finansinė atskaitomybė taip pat turi atspindėti ir pateiktų rodiklių dinamiką.

2.2. Finansinių ataskaitų vertikaloji ir horizontalioji analizė

Vertikaloji turto analizė

Pagal Vertikalią analizę galime nustatyti balanso aktyvo ir pasyvo rodiklių struktūrą, t.y. apibūdinti įmonės turto pagrindinių elementų dalis bendroje turto sudėtyje. 2 priede pateikta UAB “Dangoraižis” Vertikaloji turto analizė, apskaičiuota pagal balanso duomenis.

UAB “Dangoraižis” vertikali turto analizė, kuri pavaizduota 11 paveiksle, rodo, kad 2001 – 2004 metais didžiausią įmonės turto dalį sudarė trumpalaikis turtas, nors per analizuojamą laikotarpį lyginamasis svoris nukrito 1,55 punkto (nuo 75,61 proc. iki 74,06 proc.). Tuo tarpu per tą patį analizuojamą laikotarpį ilgalaikis turtas išaugo 1,55 proc. (nuo 24,39 proc. iki 25,94 proc.). Pagal turto struktūros analizę galime padaryti išvadą, jog UAB “Dangoraižis” turto sudedamųjų dalių lyginamieji svoriai kito nežymiai.

11 pav. UAB “Dangoraižis” turto sudėties lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2004 metais

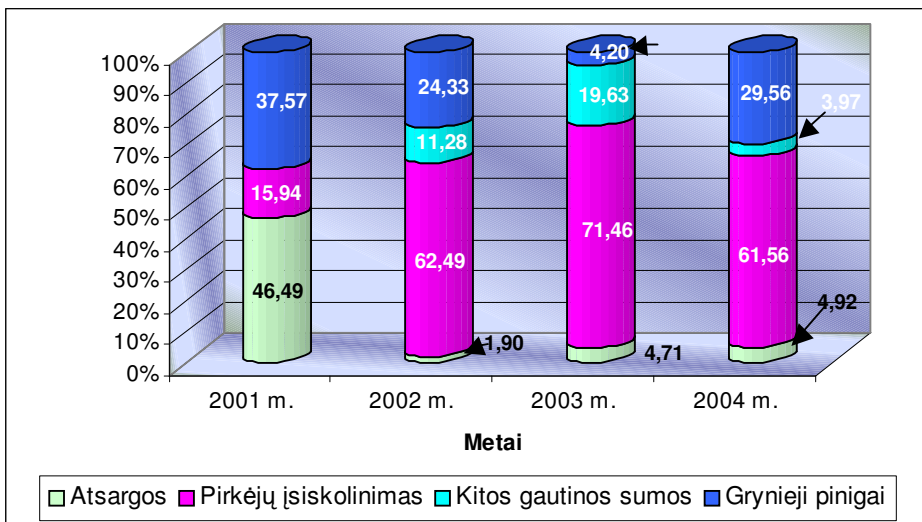
Kaip matyti iš 12 paveikslo, didžiausią trumpalaikio turto dalį 2001 metais sudarė atsargos (46,49 proc.), kurios 2002 metais sumažėjo 44,69 punkto (iki 1,90 proc.). 2002 metais atsargos padidėja 2,81 punkto (iki 4,71 proc.), o 2003 metais padidėja 0,21 punkto (iki 4,92 proc.). Per analizuojamą laikotarpį atsargų lyginamasis svoris trumpalaikiame turte sumažėjo nuo 46,49 proc. iki 4,92 proc., t.y. 41,57 punkto.

Nuo 2002 metų didžiausią lyginamąjį svorį trumpalaikiame turte sudaro pirkėjų įsiskolinimas. 2001 metais jis sudarė 15,94 proc., o 2002 metais padidėjo iki 62,49 proc., t.y. 46,55 punkto. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, pirkėjų įsiskolinimas išaugo dar 8,97 punkto (iki 71,46 proc.), o 2004 metais, palyginti su 2003 metais, sumažėjo 9,9 punkto (iki 61,56 proc.). Spartų pirkėjų

įsiskolinimo lyginamojo svorio trumpalaikiame turte augimą lėmė įmonės veikla – statybinės paslaugos. Klientai su įmone atsiskaito po darbų atlikimo ir dar jie gauna atidėjimus iki 30 dienų.

Grynieji pinigai trumpalaikiame turte per analizuojamą laikotarpį, išskyrus 2003 metus, sudarė beveik tokią pačią dalį. 2001 metais grynieji pinigai sudarė 37,57 proc. trumpalaikio turto, 2002 metais, palyginus su 2001 metais, jie sumažėjo 13,24 punkto iki 24,33 proc. 2003 metais grynųjų pinigų lyginamasis svoris nukrito iki 4,20 proc. Tokį staigų sumažėjimą lėmė mažas grynųjų pinigų likutis sąskaitoje ir kasoje 2003 metų gruodžio mėnesio 31 dienai. Tai nėra rimtas pavojus įmonei, nes 2004 metais grynųjų pinigų lyginamasis svoris trumpalaikiame turte vėl išaugo iki 29,56 proc. Grynųjų pinigų valdymo meno pagrindas yra tai, jog įmonė sąskaitoje turi turėti minimaliai reikalingas pinigų sumas, kurios reikalingos operatyvinei veiklai. Suma turi būti tokia, kad užtektų padengti visus pirmaeilius mokesčius.

Kitų gautinų sumų lyginamasis svoris trumpalaikiame turte buvo nepastovus. Tai įtakojo kitų gautinų sumų likutis balanse kiekvienų metų gruodžio 31 dieną. 2001 metų gautinų sumų nebuvo, 2002 metais jos sudarė 11,28 proc. trumpalaikio turto, 2003 metais padidėjo 8,35 punkto iki 19,63 proc., o 2004 metais sumažėjo 15,66 punkto iki 3,97 proc.

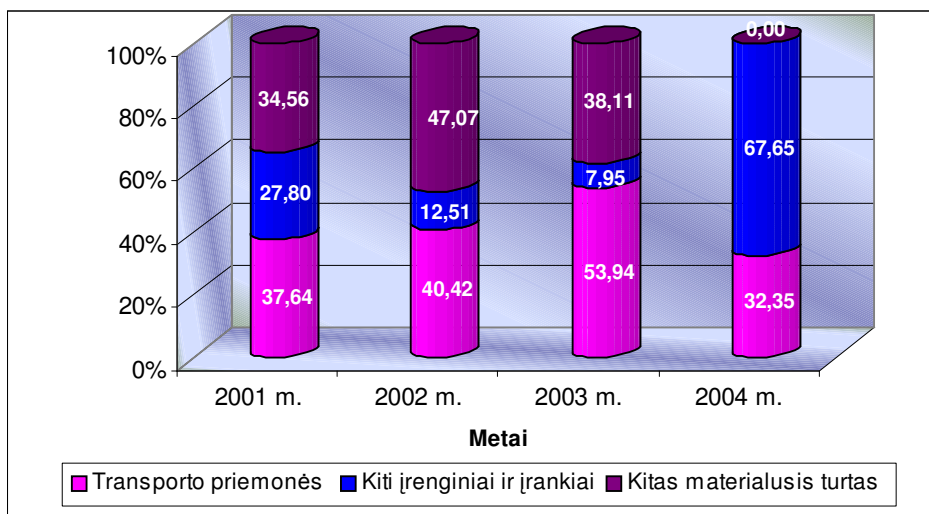

12 pav. UAB „Dangoraižis“ trumpalaikio turto sudėties lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2004 metais

Ilgalaikis turtas yra antroje vietoje pagal lyginamąjį svorį UAB „Dangoraižis“ turte. Per 2001 – 2004 metus didžiausia jo dalis buvo 2004 metais ir sudarė 25,94 proc. viso turto. Mažiausia ilgalaikio turto dalis buvo 2002 metais ir sudarė 11,74 proc.

Praktiškai visas UAB „Dangoraižis“ ilgalaikis turtas yra materialus. Kaip matyti iš 13 paveikslo, jo sudėtyje 2001 ir 2003 metais didžiausią lyginamąjį svorį sudarė transporto priemonės,

2002 metais – kitas materialus turtas, o 2004 metais – kiti įrenginiai ir įrankiai. Transporto priemonės 2001 metais sudarė 37,64 proc. viso ilgalaikio turto, ir jų lyginamasis svoris ilgalaikiame turte didėjo iki 2004 metų – 2002 metais išaugo 2,78 punkto (iki 40,42 proc.), o 2003 metais dar 13,52 punkto (iki 53,94 proc.). 2004 metais transporto priemonių lyginamasis svoris ilgalaikiame turte, dėl didelio nusidėvėjimo, sumažėjo 21,59 punkto (iki 32,35).

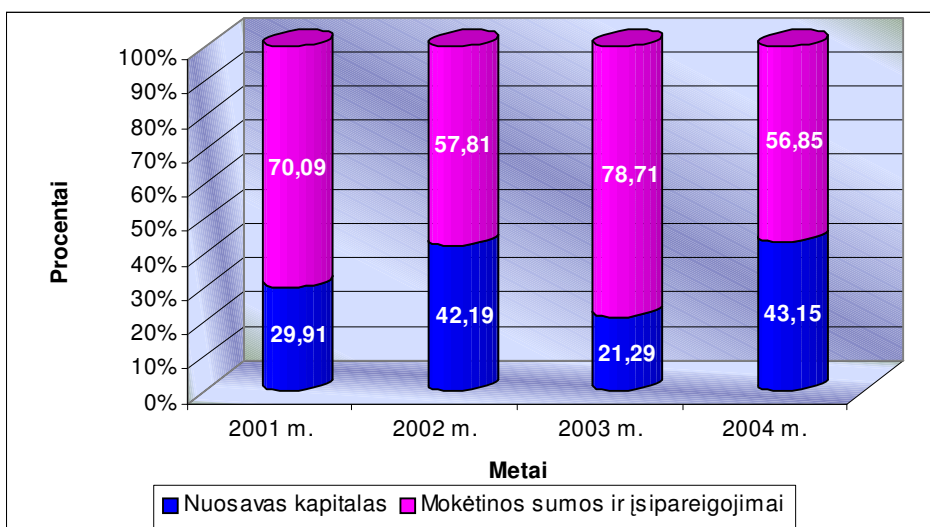

13 pav. UAB “Dangoraižis” ilgalaikio turto sudėties lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2004 metais

2002 metais didžiausią dalį ilgalaikiame turte sudarė kitas materialus turtas – 47,07 proc., tačiau per 2003 metais jo dalis sumažėjo 8,96 punkto iki 38,11, o 2004 metais kito materialaus turto UAB “Dangoraižis” balanse išvis neliko. 2004 metais didžiausią lyginamąjį svorį UAB “Dangoraižis” ilgalaikiame turte sudarė kiti įrenginiai ir įrankiai – 67,65 proc. 2001 – 2003 metais kiti įrenginiai ir įrankiai sudarė mažiausią dalį ilgalaikiame turte.

Vertikalią kapitalo analizę

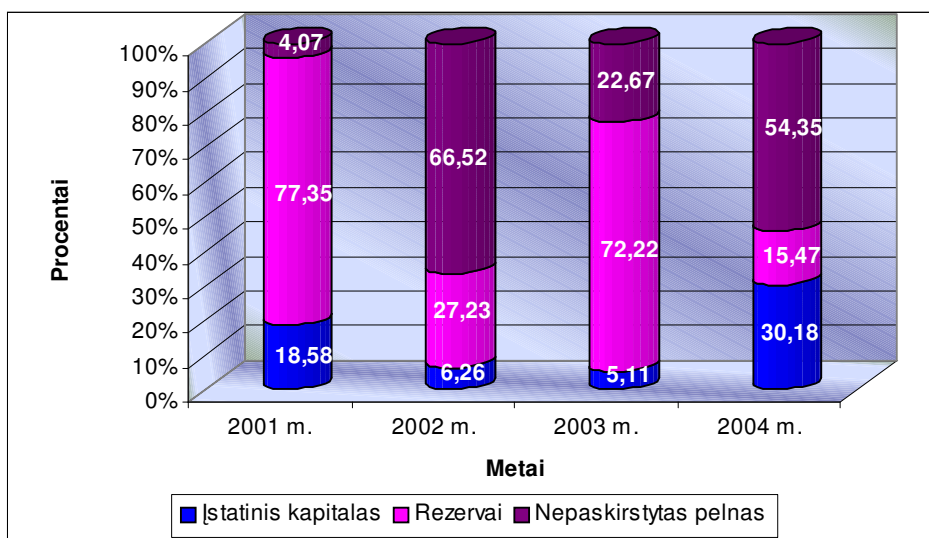
3 priede pateikta vertikalią kapitalo analizę, kuri parodo kapitalo pagrindinių elementų dalis bendroje kapitalo sudėtyje. Kapitalo analizę bei 14 paveikslas rodo, kad įmonės veikla daugiau kaip 50 proc. buvo finansuojama iš skolintų lėšų.

14 pav. UAB “Dangoraižis” Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2004 metais

2001 metais Nuosavas kapitalas sudarė 29,91 proc. ir per 2001 – 2004 metus svyravo. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, jis padidėjo 12,28 punkto (iki 42,19 proc.), 2003 metais, palyginus su 2002 metais, nuosavas kapitalas pasyvų sudėtyje vėl sumažėjo 20,90 punkto (iki 21,29 proc.). 2004 metais įmonė iš rezervų padidino įstatinį kapitalą ir nuosavo kapitalo dalis, palyginus su 2003 metais, išaugo 21,86 punkto (iki 43,15 proc.). 2004 metais nuosavo kapitalo dalis per 2001 – 2004 metus buvo didžiausia, t.y. per analizuojamą laikotarpį nuosavo kapitalo dalis pasyvuose išaugo 13,24 punkto – nuo 29,91 proc. iki 43,15 proc.

Kaip matyti iš 15 paveikslo, nuosavo kapitalo sudedamosios dalys per analizuojamą laikotarpį kito nedinamiškai. 2001 metais nuosavo kapitalo sudėtyje dominavo rezervai – 77,35 proc. 2002 metais tik labai maža dalis pelno buvo perkelta į rezervus, todėl rezervų lyginamasis svoris, palyginus su 2001 metais, sumažėjo 50,12 punkto (iki 27,23 proc.). 2003 metais iš pelno buvo suformuota beveik 100 tūkst. Lt rezervų, todėl rezervų lyginamasis svoris nuosavame kapitale, palyginus su 2002 metais, išaugo 44,99 punkto (iki 72,22 proc.). 2004 metais iš rezervų buvo padidintas įstatinis kapitalas, todėl rezervų lyginamasis svoris nuosavame kapitale, palyginus su 2003 metais, sumažėjo 56,75 punkto iki 15,47 punkto. Taigi, rezervai per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 61,88 punkto – nuo 77,35 proc. iki 15,47 proc.

15 pav. UAB “Dangoraižis” Nuosavo kapitalo lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2004 metais

Antroje vietoje nuosavo kapitale 2001 metais buvo įstatinis kapitalas – 18,58 proc. 2002 ir 2003 metais įstatinio kapitalo dalis nuosavame kapitale, palyginus su praėjusiais metais, atitinkamai sumažėjo iki 6,26 proc. ir 5,11 proc. Įstatinio kapitalo mažėjimą lėmė tai, jog absoliuti įstatinio kapitalo reikšmė nuo 2001 iki 2004 metų nepakito, o absoliuti nepaskirstyto pelno bei rezervų reikšmė augo. Didėjant nepaskirstytam pelnui ir rezervams, didėjo ir bendra nuosavo kapitalo vertė, o įstatiniam kapitalui nekintant, įstatinio kapitalo lyginamasis svoris nuosavame kapitale mažėjo. 2004 metais, kai įmonė padidino įstatinį kapitalą, įstatinio kapitalo lyginamasis svoris nuosavame kapitale, palyginus su 2003 metais, padidėjo 25,07 punkto – nuo 5,11 proc. iki 30,18 proc. Taigi, per analizuojamą laikotarpį įstatinio kapitalo dalis nuosavame kapitale padidėjo 11,6 punkto – nuo 18,58 iki 30,18 proc.

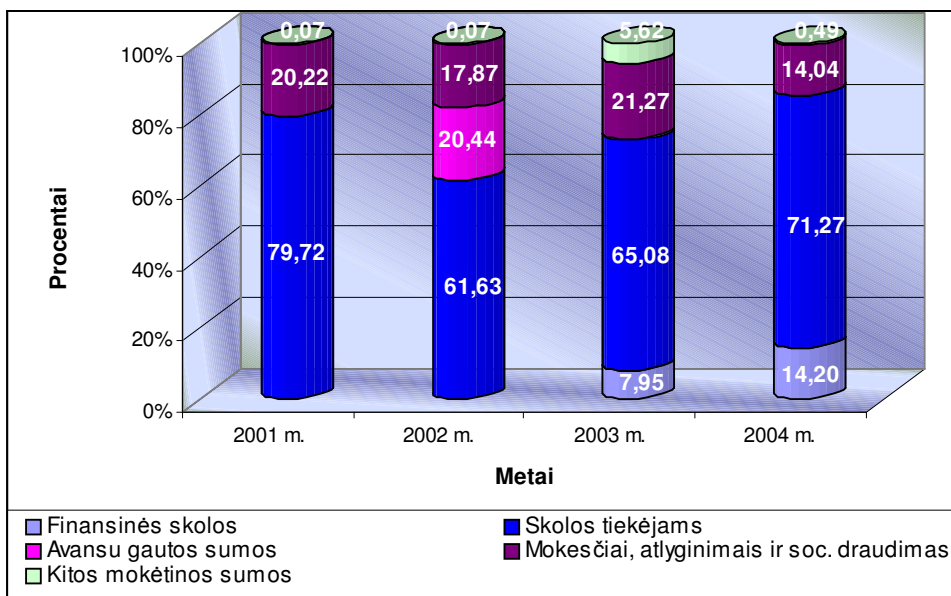
Trečioje vietoje nuosavo kapitale 2001 metais buvo nepaskirstytas pelnas – 4,06 proc. Mažas nepaskirstyto pelno svoris nuosavame kapitale yra todėl, jog didžioji dalis nepaskirstyto pelno buvo perkelta į rezervus. 2002 metais labai maža uždirbto pelno dalis buvo perkelta į rezervus, todėl nepaskirstyto pelno lyginamasis svoris nuosavame kapitale išaugo 62,45 punkto (iki 66,52 proc.). 2003 metais nepaskirstyto pelno lyginamasis svoris, palyginus su 2002 metais, sumažėjo 43,85 punkto (iki 22,67 proc.), o 2004 metais, palyginus su 2003 metais, vėl išaugo 31,68 punkto (iki 54,35 proc.) Taigi, nepaskirstyto pelno lyginamasis svoris nuosavame kapitale per analizuojamą laikotarpį išaugo 50,28 punkto – nuo 4,07 iki 54,35 proc.

Vertikaliąją išipareigojimų analizę

UAB “Dangoraižis” mokėtinų sumų ir išipareigojimų dalis pasyvuose kito atvirkščiai proporcingai nuosavam kapitalui. Tai pavaizduota 4 priede. 1999 metais mokėtinų sumų ir

įsipareigojimų lyginamasis svoris pasyvuose buvo 70,09 ir per 4 analizuojamus metus svyravo. Per analizuojamą laikotarpį jis sumažėjo tiek, kiek išaugo nuosavas kapitalas, – 13,24 punkto – nuo 70,09 proc. iki 56,85 proc.

Mokėtinų sumų ir įsipareigojimų skiltyje didžiąją dalį visą analizuojamą laikotarpį sudaro skolos tiekėjams. Nuo 2001 metų skolų tiekėjams lyginamasis svoris kasmet mažėjo. 2001 metais jis buvo 79,72 proc., o analizuojamo laikotarpio pabaigoje skolos tiekėjams sudarė 71,27 proc. visų mokėtinų sumų ir įsipareigojimų. Taigi, per analizuojamą laikotarpį skolų tiekėjams lyginamasis svoris sumažėjo 8,45 punkto.

16 pav. UAB “Dangoraižis” Mokėtinų sumų ir įsipareigojimų lyginamųjų svorių dinamika
2001 – 2004 metais

Antroje vietoje mokėtinų sumų ir įsipareigojimų skiltyje beveik visą analizuojamą laikotarpį buvo mokėtini mokesčiai, atlyginimai ir socialinis draudimas. Per analizuojamą laikotarpį šis balanso straipsnis sumažėjo 6,18 punkto – nuo 20,22 iki 14,04 proc.

Nuo 2003 metų įmonė pradėjo naudotis lizingo bendrovių teikiamomis paslaugomis, įsigydama turtą išsimokėtinai, todėl balanse atsirado finansinių skolų straipsnis. 2003 metais jis sudarė 7,95 proc. visų mokėtinų sumų ir įsipareigojimų, o 2004 metais šis balanso straipsnis padidėjo 6,25 punkto iki 14,20 proc.

2002 metais mokėtinų sumų ir įsipareigojimų straipsnyje 20,44 proc. sudarė avansu gautos sumos, tačiau nei 2002, nei 2003 metais jų nebeliko. Labai mažą mokėtinų sumų ir įsipareigojimų dalį sudarė kitos mokėtinos sumos. Tik 2003 metais jie sudarė 5,62 proc. visų mokėtinų sumų ir

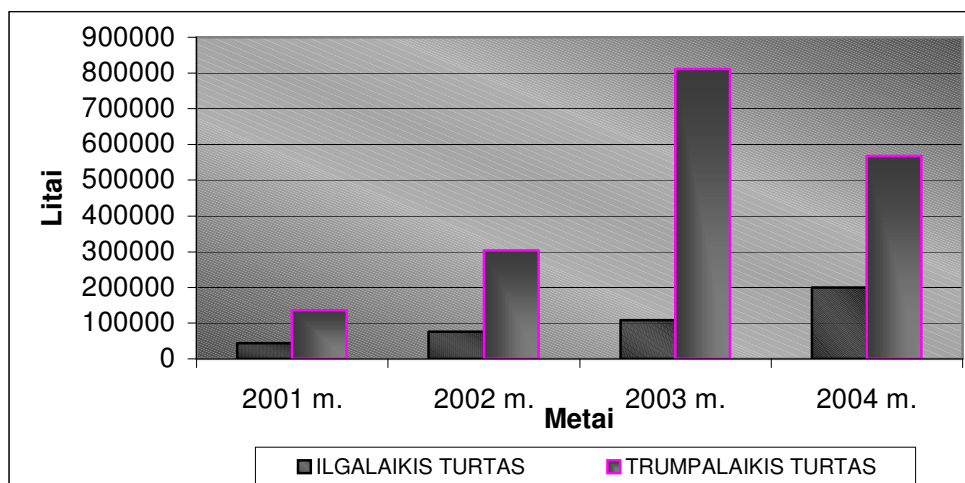
įsipareigojimų. 2001, 2002 ir 2004 metais kitos mokėtinos sumos nesiekė net 1 proc. Reikia pažymėti, jog UAB “Dangoraižis” viso mokėtinos sumos ir įsipareigojimai yra trumpalaikiai, t.y. gražintini per vienerius metus.

Vertikaloji UAB “Dangoraižis” kapitalo ir įsipareigojimų analizė parodė, kad nuo analizuojamo laikotarpio pradžios didžioji pasyvų dalis tenka mokėtinoms sumoms ir įsipareigojimams.

Horizontalioji turto analizė

Atlikta UAB “Dangoraižis” horizontali turto analizė padeda nustatyti atitinkamų rodiklių dinamiką. Rodiklių dinamika yra apskaičiuojama absoliučiais dydžiais ir procentais, t.y. nustatomi nukrypimai nuo bazinių rodiklių. 5 priede, pagal turimus balansų duomenis, pavaizduota atlikta 2001 – 2004 metų horizontali turto analizė.

Iš horizontaliosios turto analizės matome, jog per analizuojamą laikotarpį (2001 – 2004 m.) bendra turto suma bei akcinis kapitalas ir įsipareigojimai padidėjo 4,27 karto, t.y. nuo 179'934 Lt iki 768'040 Lt. Pastebima tiek ilgalaikio, tiek trumpalaikio turto didėjimo tendencija, kuri pavaizduota 17 paveiksle.

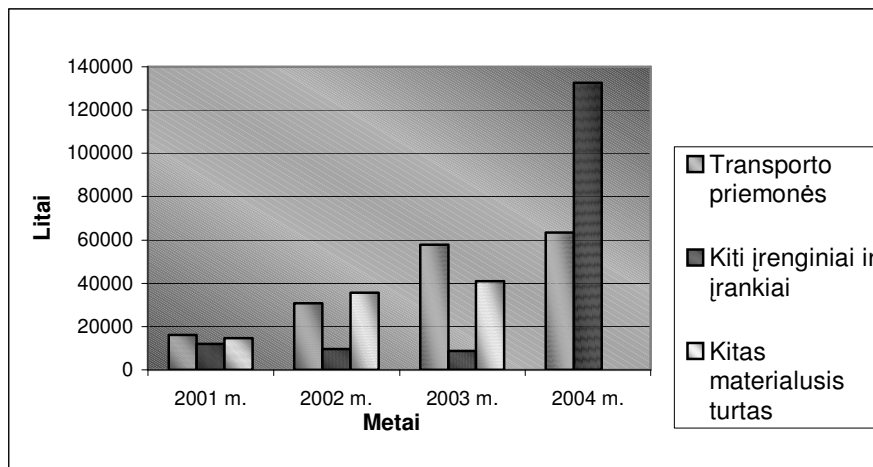

17 pav. UAB “Dangoraižis” turto pokyčiai 2001 – 2004 metais

Ilgalaikis turtas per analizuojamą laikotarpį augo tolygiai ir padidėjo 4,54 karto, t.y. nuo 43'878 Lt iki 199'253 Lt. Trumpalaikis turtas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 4,18 proc. nuo 136'056 Lt iki 568'787 Lt. Ypatingai trumpalaikis turtas buvo išaugęs 2003 metais – palyginus su 2001 metais, 5,95 karto iki 810'827 Lt.

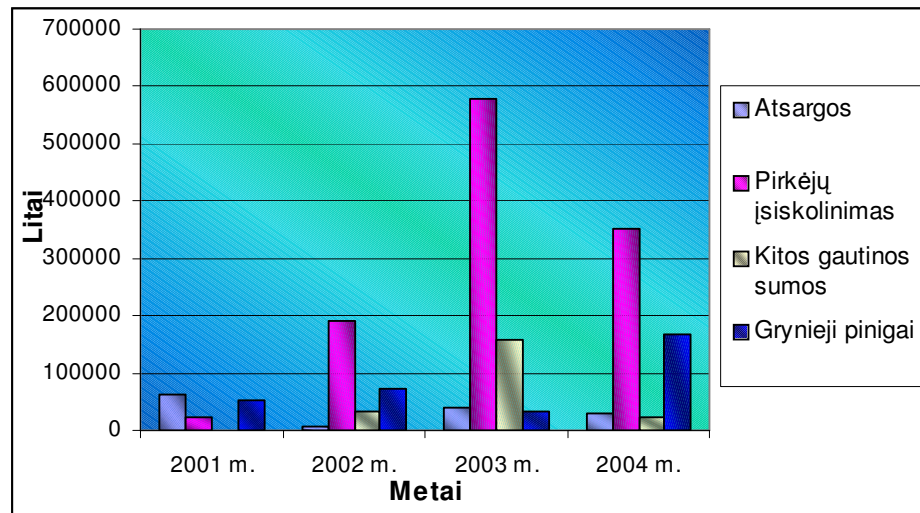
Ilgalaikis turtas augo tolygiai. Įmonė nekilnojamo turto neturi, todėl didžiąją dalį turte sudaro trumpalaikis turtas. 18 paveiksle pavaizduota UAB “Dangoraižis” ilgalaikio turto dinamika 2001 – 2004 metais. Kaip matyti iš šio paveikslo, įmonės ilgalaikį turta sudaro transporto priemonės, kiti

įrenginiai ir įrankiai bei kitas materialusis turtas. Transporto priemonių balansinė vertė per analizuojamą laikotarpį didėjo tolygiai ir per analizuojamą laikotarpį padidėjo 3,96 karto, t.y. nuo 16'000 Lt iki 63'359 Lt. Daugiausiai per analizuojamą laikotarpį išaugo kitų įrengimų ir įrankių balansinė vertė – 11,21 karto, t.y. nuo 11'815 Lt iki 132'507 Lt. Kitas materialus turtas augo iki 2003 metų, o 2004 metais jo nebeliko dėl turto nusidėvėjimo bei nudėvėto ir įmonėje neeksploatuojamo turto nurašymo.

18 pav. UAB “Dangoraižis” Ilgalaikio turto pokyčiai 2001 – 2004 metais

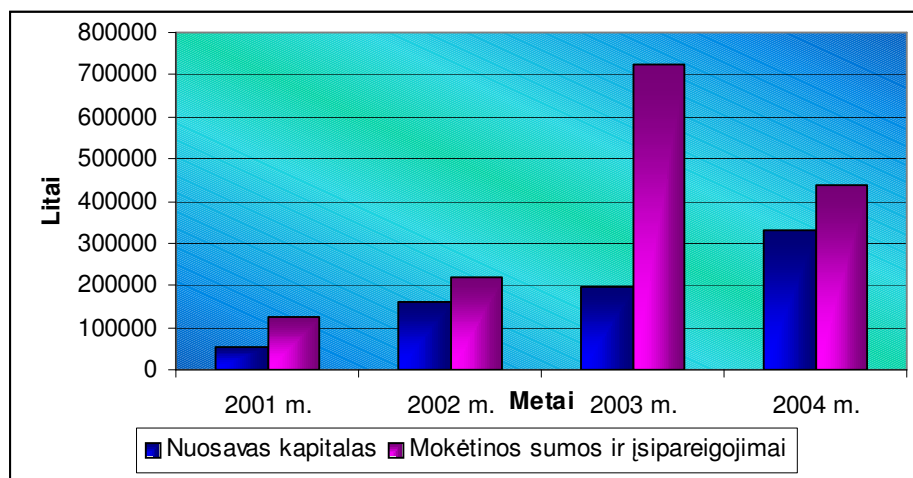
19 paveiksle pavaizduota trumpalaikio turto sudėties kitimo dinamika, iš kurio matyti, jog per nagrinėjamą laikotarpį labiausiai išaugo gryniesi pinigai – 32,88 karto, t.y. nuo 51'113 Lt iki 168'120 Lt. Pirkėjų įsiskolinimas per analizuojamą laikotarpį išaugo 16,01 karto, t.y. nuo 21'864 Lt iki 350'118 Lt. Pirkėjų įsiskolinimo didėjimui didelę įtaką daro įmonės veiklos sritis – statybų darbai, nes po darbų atlikimo standartiškai klientams yra suteikiami mokėjimo atidėjimai iki 60 dienų. Atsargos per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 2,26 karto, t.y. nuo 63'259 iki 27'991, kitos gautinos sumos padidėjo nuo 0 Lt iki 22'558 Lt. Visas trumpalaikis turtas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 4,18 karto, t.y. nuo 136'056 Lt iki 568'787 Lt.

19 pav. UAB “Dangoraižis” Trumpalaikio turto pokyčiai 2001 – 2004 metais

Horizontalioji kapitalo analizė

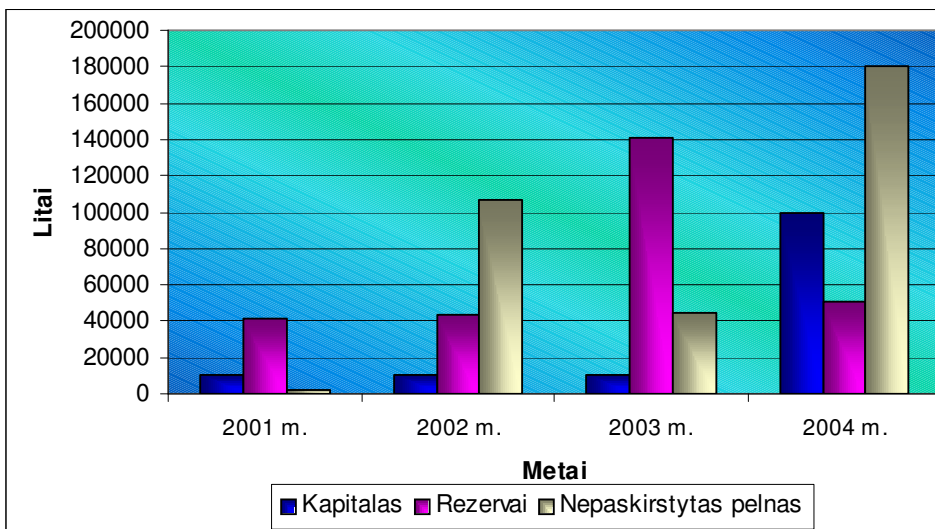
Horizontalioji kapitalo ir įsipareigojimų analizė rodo, kad per nagrinėjamą laikotarpį nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai didėjo, t.y. nuosavas kapitalas padidėjo 6,16 karto arba 277'582 Lt. Tai pavaizduota 6 priede. Įsipareigojimai padidėjo 3,46 karto arba 310'524 Lt. Savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų pokyčiai pavaizduoti 20 paveiksle, iš kurio matyti, jog tiek nuosavas kapitalas, tiek įsipareigojimai augo tolygiai, išskyrus įsipareigojimų padidėjimą 2003 metais iki 723'053 Lt. Tačiau 2004 metais įsipareigojimai sumažėjo 39,61 proc. iki 436'644 Lt.

20 pav. UAB “Dangoraižis” Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų pokyčiai 2001 – 2004 metais

21 paveiksle pavaizduota nuosavo kapitalo sudėties dinamika 2001 – 2004 metais. Nuosavo kapitalo didėjimas tiesiogiai susijęs su įmonės uždirbamu pelnu. Nepaskirstytas pelnas per nagrinėjamą laikotarpį išaugo 82,25 karto, t.y. nuo 2'190 Lt iki 180'128 Lt. 2003 metais

nepaskirstytas pelnas, palyginus su praėjusiais metais, buvo sumažėjęs 2,4 karto, tačiau tuo pačiu rezervai išaugo 3,25 karto, palyginus su praėjusiais metais.

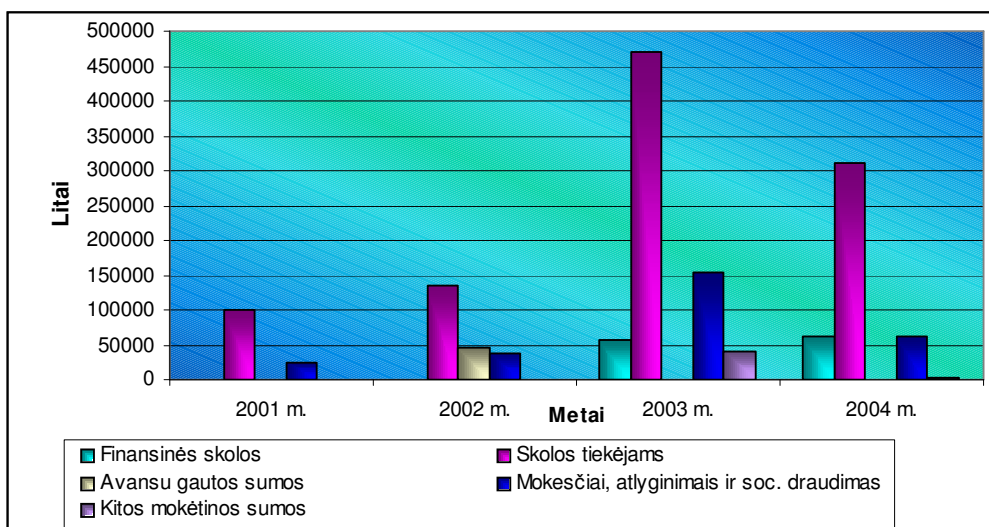

21 pav. UAB “Dangoraižis” Nuosavo kapitalo sudėties dinamika 2001 – 2004 metais

Pelno dėka buvo formuojami rezervai, kurie per analizuojamą laikotarpį padidėjo 23 proc. arba 9'644 Lt. 2003 metais rezervai buvo išaugę iki 141'268 Lt, t.y. 3,39 karto daugiau negu 2001 metais ir 3,25 karto daugiau negu 2002 metais. Rezervų sumažėjimą 2004 metais lėmė tai, jog 2004 metais iš rezervų buvo padidintas įmonės įstatinis kapitalas nuo 10'000 Lt iki 100'000 Lt. Taigi, įstatinis kapitalas per analizuojamą laikotarpį išaugo 10 kartų, nors 2001 – 2003 metais jis buvo po 10'000 Lt.

Horizontalioji įsipareigojimų analizė

22 paveiksle pavaizduota įsipareigojimų sudėties dinamika 2001 – 2004 metais. Kaip jau minėjome anksčiau, įsipareigojimai turėjo didėjimo tendenciją ir per 2001 – 2004 metus išaugo virš 310 tūkst. Lt. Taip pat reikia pažymėti, jog UAB “Dangoraižis per analizuojamą laikotarpį neturėjo ilgalaikių įsipareigojimų.

22 pav. UAB “Dangoraižis” išsipareigojimų sudėties dinamika 2001 – 2004 metais

Didžiausią įmonės išsipareigojimų dalį sudaro skolos tiekėjams už prekes, kurie per analizuojamą laikotarpį išaugo 3,1 karto, t.y. nuo 100'538 Lt iki 311'206 Lt. 2003 metais skolos tiekėjams buvo išaugusios iki 470'578 Lt, t.y. 4,68 karto daugiau nei 2001 metais ir 51,21 proc. daugiau nei 2004 metais. Taigi, per 2004 metus UAB “Dangoraižis” sugebėjo sumažinti skolas tiekėjams 51,21 proc. arba 159'372 Lt ir skolos tiekėjams 2004 metais sudarė 311'206 Lt.

Mokesčiai, atlyginimai ir socialinis draudimas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 2,4 karto, t.y. nuo 25'500 Lt iki 61'306 Lt. Jų didžiausias augimas buvo 2004 metais. Finansinės skolos atsirado 2003 metais ir per 2 metus beveik nepakito. 2003 metais išsipareigojimų sudėtyje dar figūravo avansu gautos sumos, kurių neliko 2004 metais, o 2004 metais atsirado kitos mokėtinos sumos.

Horizontaliosios kapitalo ir išsipareigojimų analizės duomenys rodo, kad UAB “Dangoraižis” analizuojamų metų balansas yra sudarytas ne tik iš nuosavo kapitalo, bet įmonė turi ir išsipareigojimų.

Vertikalią Pelno (nuostolio) ataskaitos analizę.

Iš vertikalios Pelno (nuostolio) ataskaitos analizės galime daryti išvadas apie įmonės pelningumą, išlaidas, tenkančias vienam pardavimų litui, bendrą pelningumą, veiklos pelno lygį, grynojo pelno ar nuostolio lyginamąjį svorį pardavimų apimtyje. 8 priede pavaizduota UAB “Dangoraižis” vertikalią Pelno (nuostolio) analizę. Šiai analizei atlikti buvo naudojamos 2001 – 2004 metų Pelno (nuostolio) ataskaitos.

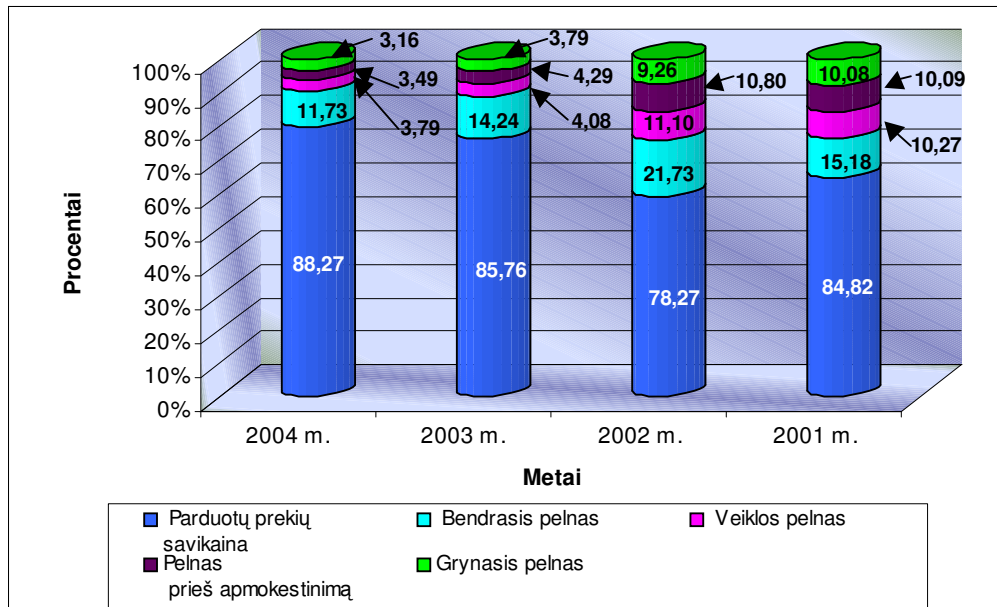
Pagal 8 priede pateiktus duomenis matome, kad didžiausią įtaką pelningumui darė savikaina. Nuo 2001 iki 2004 metų savikainos lyginamasis svoris pardavimuose išaugo nuo 84,82 % iki 88,27%, t.y. 3,45 punkto. Padidėjusi savikaina neigiamai veikė bendrąjį pelną. Per 2001 – 2004 metus savikainos lyginamajam svoriui pardavimuose išaugus 3,45 punkto, bendrojo pelno dalis pardavimuose sumažėjo taip pat 3,45 punkto – nuo 15,18 iki 11,73 proc. 2002 metais bendrojo

pelno dalis pardavimuose buvo išaugusi iki 21,73 proc., tačiau nuo 2003 metų bendrojo pelno lyginamasis svoris pardavimuose vėl palaiapsniui mažėjo ir 2004 metų pabaigoje buvo nukritęs iki 11,73 proc. Didėjanti savikaina dažniausiai neigiamai veikia visus įmonės pelningumo rodiklius ir yra rimtas signalas įmonei.

Veiklos sąnaudos pardavimuose per 2001 – 2004 svyravo ir buvo pasiekusios 10,63 procentų ribą. Per 4 analizuojamus metus UAB “Dangoraižis” veiklos sąnaudų dalis išaugo 3,04 punkto – nuo 4,91 iki 7,95 proc. Per tą patį analizuojamą laikotarpį, augant veiklos sąnaudoms, veiklos pelno dalis pardavimuose sumažėjo nuo 10,27 iki 3,79 proc., t.y. 6,48 punkto. Reikia pažymėti, jog veiklos pelno lyginamasis svoris pardavimuose turi ryškia tendenciją mažėti. Taigi, veiklos sąnaudų lyginamojo svorio pardavimuose išaugimas 3,04 punkto, veiklos pelną sumažino 6,48 punkto.

Finansinė ir investicinė veikla per visą analizuojamą laikotarpį, išskyrus 2003 metus, buvo nuostolinga. 2001 metais ji sudarė 0,18 proc. visos pardavimų apimties, o 2004 metais 0,30 proc. ir tai neigiamai veikė grynąjį pelną. UAB “Dangoraižis” neturėjo nei pajamų, nei sąnaudų iš kitos veiklos. Taip pat per analizuojamą laikotarpį nebuvo pagautės ir netekimų, todėl šie Pelno (nuostolio) ataskaitos straipsniai įtakos grynojo pelno lyginamajam svoriui pardavimuose neturėjo.

Pagrindinių Pelno (nuostolio) ataskaitos sudedamųjų dalių lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2004 metais pavaizduota 23paveiksle, pagal kuri galime padaryti tokias išvadą, kad UAB “Dangoraižis” grynojo pelno sudedamoji dalis pardavimuose nuo pelno prieš apmokestinimą dalies skyrė kiek daugiau nei 1 proc. Vadinasi, įmonės mokamas pelno mokestis sudaro taip pat šiek tiek daugiau nei 1 proc. Nuo visos pardavimų apimties.

23 pav. UAB “Dangoraižis” Pelno (nuostolio) ataskaitos sudedamųjų dalių dinamika 2001 – 2004 metais

Grynojo pelno dalis pardavimuose per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 6,92 punkto, t.y. nuo 10,08 iki 3,16 proc. Grynojo pelno mažėjimui įtaką darė išaugusi savikaina, didėjančios veiklos sąnaudos, mažo ekonomija.

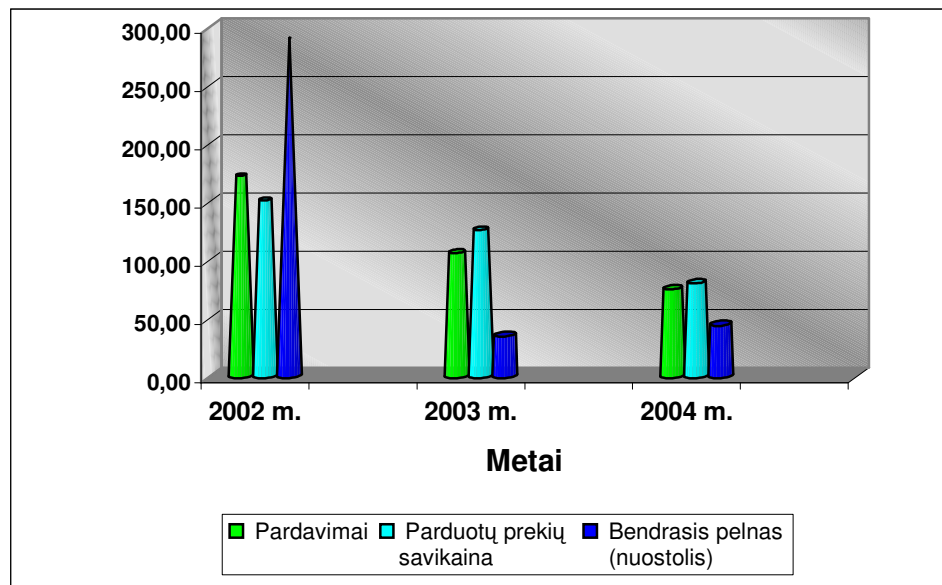
Taigi, pagal UAB “Dangoraižis” vertikalią Pelno (nuostolio) ataskaitos analizę, galime padaryti išvadą, kad įmonė dirba pelningai, absoliuti pelno reikšmė linkusi didėti, tačiau būtina detalesnė analizė pelningumui nustatyti.

Horizontalioji Pelno (nuostolio) ataskaitos analizė.

9 priede pavaizduota pagrindinių Pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių pokyčiai absoliutiniais bei procentiniais dydžiais. Šiai analizei atlikti buvo naudojamos UAB “Dangoraižis” 2001 – 2004 metų Pelno (nuostolio) ataskaitos.

Iš horizontalios Pelno (nuostolio) ataskaitos matyti, jog 2001 – 2004 metais UAB “Dangoraižis” vykdoma veikla buvo pelninga, tiek bendrasis, tiek grynasis pelnas turi tendenciją didėti. UAB “Dangoraižis” pardavimai per visą analizuojamą laikotarpį išaugo 9,87 karto arba 3’856’501 Lt, t.y. nuo 434’692 iki 4’291’193 Lt. Šis didėjimas vyko palaipsniui: 2002 metais, palyginti su 2001 metais, padidėjo 2,72 karto, 2003 metais – 2,06 karto, o 2004 metais – 75,62 proc. Taigi, įtaka buvo teigiama visą analizuojamą laikotarpį – 2002 metais įvyko didžiausias teigiamas pokytis procentine išraiška, o 2004 metais – absoliutine išraiška.

Didėjant UAB “Dangoraižis” pardavimams, didėjo ir parduotų prekių savikaina, tačiau dar didesniais tempais nei pardavimai. 24 paveiksle pavaizduota 2001 – 2004 metų pardavimų, savikainos ir bendrojo pelno pokyčiai procentais, lyginant su praėjusiais metais.

24 pav. UAB “Dangoraižis” pardavimų, savikainos ir bendrojo pelno kitimas, proc.

2002 metais, savikainai padidėjus 2,5 karto, bendrasis pelnas padidėjo 3,9 karto. 2003 ir 2004 metais, lyginant su praėjusiais metais, bendrojo pelno augimas buvo kiek mažesnis nei 2002 metais. 2003 metais, savikainai padidėjus 2,2 karto, bendrasis pelnas išaugo 35,36 proc., o 2004 metais – atitinkamai 80,76 ir 44,67 proc. Toks savikainos ir bendrojo pelno kitimas yra natūralus reiškinys, nes UAB “Dangoraižis” pardavimai nuo 2001 metų taip pat išaugo.

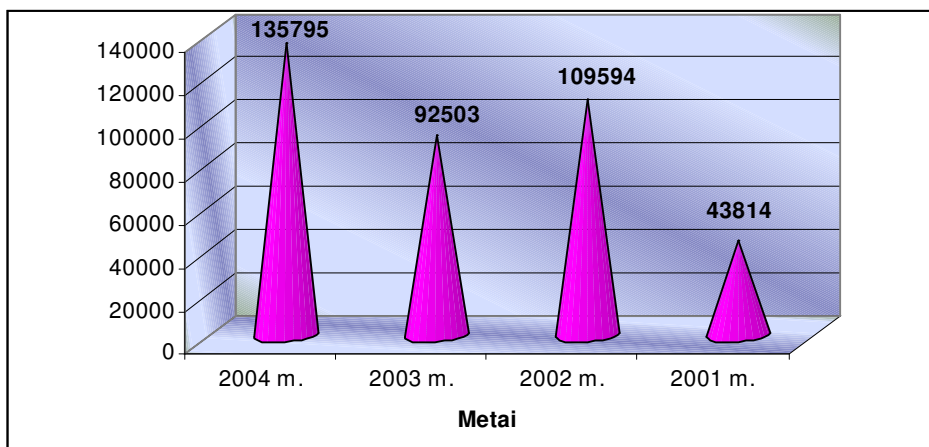
UAB “Dangoraižis” veiklos sąnaudos bei veiklos pelnas nuo 2001 iki 2004 metų taip pat smarkiai išaugo, lyginant su praėjusiais metais. 2002 metais, lyginant su 2001 metais, veiklos sąnaudos padidėjo 5,89 karto, o veiklos pelnas – 2,94 karto; 2003 metais, palyginus su 2002 metais, veiklos sąnaudos išaugo 97,44 proc., o veiklos pelnas sumažėjo 24,07 proc.; 2004 metais, palyginus su 2003 metais, veiklos sąnaudos išaugo 37,32 proc., o veiklos pelnas – 62,96 proc. Pagal šiuos duomenis pastebima tendencija, kad veiklos sąnaudos didėja spartesniais tempais nei veiklos pelnas. Todėl įmonė turėtų susirūpinti, kad veiklos sąnaudų padidėjimas neviršytų veiklos pelno padidėjimo.

Pajamos iš finansinės ir investicinės veiklos bei pajamos iš kitos veiklos skirtingai įtakojo grynąjį pelną. Per analizuojamą laikotarpį, išskyrus 2003 metais, įmonė iš finansinės bei investicinės veiklos patyrė nuostolį. Taip atsitiko todėl, kad UAB “Dangoraižis” naudojami kreditais, o palūkanos bei paskolos dengimas atsispindi finansinės bei investicinės veiklos sąnaudose. Nuo

2001 metų nuostolis iš finansinės bei investicinės veiklos vis didėjo. Per 4 analizuojamus metus nuostolis iš finansinės bei investicinės veiklos padidėjo 12 075 Lt arba 16,21 karto. Tai yra labai didelis šio rodiklio pakilimas, tačiau jis gali būti laikomas normaliu, nes kreditais įmonė pradėjo naudotis tik nuo 2001 metų. 2003 metais UAB “Dangoraižis” iš finansinės ir investicinės veiklos uždirbo 4968 Lt pelno. Taip atsitiko dėl teigiamos valiutų kursų įtakos. Taigi, finansinė ir investicinė veikla neigiamai veikia grynąjį pelną, nes jos rezultatas yra nuostolis.

Pagautės ir netekimų straipsnių UAB “Dangoraižis” Pelno (nuostolio) ataskaitose nėra. Įmonė taip pat negauna pajamų ir nepatiria sąnaudų iš kitos veiklos, todėl šie straipsniai grynojo pelno neįtakoja. Nuo 2001 metų UAB “Dangoraižis” veikloje pastebimas grynojo pelno augimas, kuris pavaizduotas 25 paveiksle. Kaip matyti iš šio paveikslo, per analizuojamą laikotarpį grynasis pelnas padidėjo 91'981 Lt. Tik 2002 metai pastebimas nežymus grynojo pelno sumažėjimas, palyginti su 2001 metais. Grynojo pelno augimą įtakojo:

- Pardavimų apimtis augimas (2002 metais – 2,72 karto, 2003 metais – 2,06 karto, 2004 metais – 75,62 proc.)
- Veiklos sąnaudų augimas mažesniais tempais nei pardavimų apimtys (2002 metais – 5,89 karto, 2003 metais – 97,44 proc., 2004 metais – 37,32 proc.)
- Nedaug augantis Pelno mokestis.

25 pav. UAB “Dangoraižis” grynojo pelno kitimas, Lt

UAB “Dangoraižis” Horizontali Pelno (nuostolio) ataskaita parodo tik absoliučias ir procentines Pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių kitimo tendencijas, pagal kurias matome, jog UAB “Dangoraižis” gauna grynąjį pelną, tačiau būtina atlikti detalesnę pelningumo analizę.

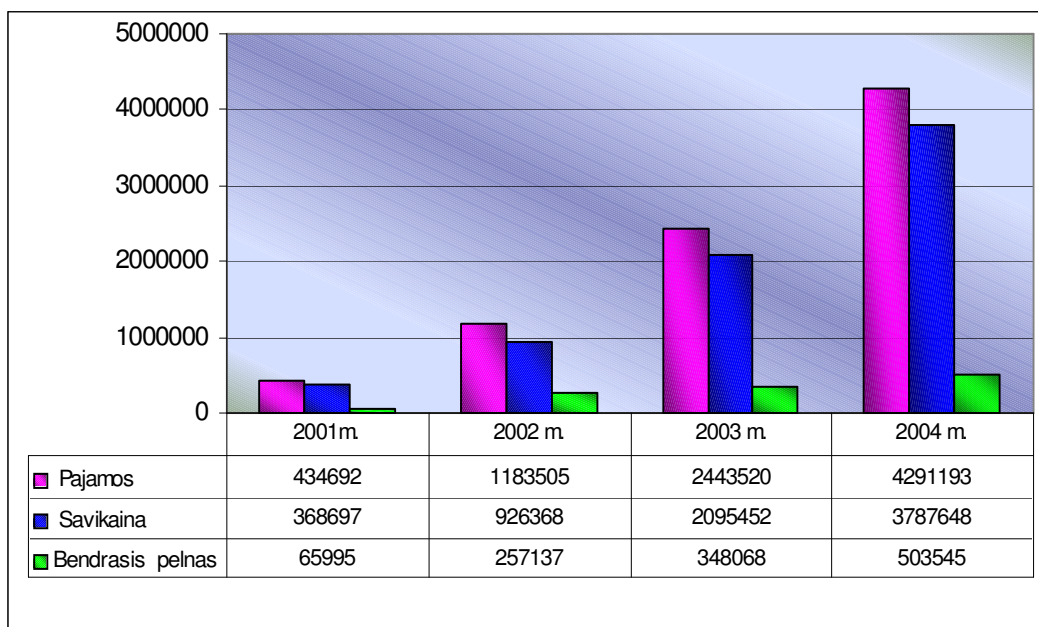
2.3. Santykinių finansinių rodiklių analizė

2.3.1. Pelningumo rodiklių analizė

Pardavimų pelningumo rodiklių analizė

Kiekvienos įmonės pagrindinis veiklos tikslas ir pagrindinė tęstinumo sąlyga – uždirbti kuo didesnę pelną. Pardavimų pelningumą atspindi tokie rodikliai: bendrasis pelningumas, veiklos pelningumas, įprastinės veiklos pelningumas ir grynasis pelningumas. Pardavimų pelningumo rodikliai, kurių skaičiavimai pateikti 12 priede, geriausiai parodo įmonės veiklos efektyvumą įvairiuose etapuose.

26 paveiksle pavaizduota UAB “Dangoraižis” pardavimų, savikainos ir bendrojo pelno dinamika 2001 – 2004 metais, iš kurio matyti, kad įmonės bendrasis pelnas visą analizuojamą laikotarpį didėjo. Bendrasis pelnas nuo 2002 metų, palyginus su praėjusiais metais augo: 2002 metais bendrasis pelnas išaugo 3,9 karto iki 257'137 Lt, 2003 metais – 35,36 proc. iki 348'068 Lt, 2004 metais – 44,67 proc. iki 503545 Lt. Bendrojo pelno augimą lėmė nuo 2002 metų augančios realizacijos apimtys, palyginus su praėjusiais metais. 2002 metais realizacijos apimtys išaugo 2,72 karto iki 1'183'505 Lt, 2003 metais – 2,06 karto iki 2'443'520 Lt, 2004 metais – 75,61 proc. iki 4'291'193 Lt. Pardavimų apimčių augimą galima susieti su suaktyvinta marketingine veikla bei išaugusių klientų skaičiumi.

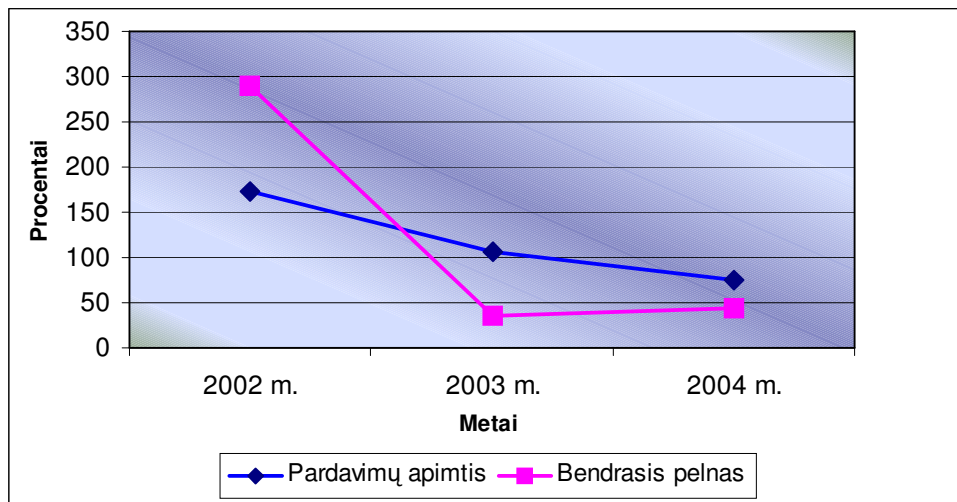

26 pav. UAB “Dangoraižis” pardavimų, savikainos ir bendrojo pelno dinamika 2001 – 2004 metais

Didėjant pardavimų apimčiai, didėjo ir teikiamų paslaugų savikaina. Savikaina nuo 2002 metų, palyginus su praėjusiais metais augo: 2002 metais savikaina išaugo 2,51 karto iki 926'268 Lt, 2003 metais – 2,26 karto iki 2'095'452 Lt, 2004 metais – 80,76 proc. iki 3'787'648 Lt.

27 paveiksle pavaizduota UAB “Dangoraižis” Pardavimų apimčių ir bendrojo pelno kitimas, iš kurio galima padaryti tokias išvadas:

- 2002 metais bendrasis pelnas išaugo daugiau nei pardavimų apimtys.
- 2003 ir 2004 metais, atsiradus masto ekonomijai, pardavimų apimtys augo sparčiau nei bendrasis pelnas.

27 pav. UAB “Dangoraižis” Pardavimų ir bendrojo pelno kitimas, proc.

Veiklos pelningumui ir grynam pelningumui įtakos turėjo augančios veiklos sąnaudos, kurios detalizuotas 10 lentelėje.

10 lentelė

UAB “Dangoraižis” veiklos sąnaudų sudėtis

Sąnaudos	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.
Darbo užmokesčio sąnaudos	15474	45839	84728	107810
Telefoninių pokalbių sąnaudos	945	11557	23681	36452
Elektros energijos sąnaudos	1463	631	2981	11023
Reklamos sąnaudos	389	1816	14976	39095
Patalpų nuomos sąnaudos	1537	18035	37385	43956
Kitos veiklos sąnaudos	1529	46891	84570	102664
Iš viso	21337	125769	248321	341000

Šaltinis: sudaryta autorių

Kaip matyti iš 10 lentelės, nuo 2001 iki 2004 metų veiklos sąnaudos išaugo net 16 kartų – nuo 21'337 Lt iki 341'000 Lt. Darbo užmokesčio sąnaudos per analizuojamą laikotarpį išaugo 6,96 karto, elektros energijos sąnaudos – 7,53 karto, išlaidos reklamai – 100,5 karto. Iš visų veiklos sąnaudų daugiausiai padidėjo telefoninių pokalbių sąnaudos – net 38,57 karto ir patalų nuomos sąnaudos – 28,60 karto. Spartų veiklos sąnaudų augimą lėmė augančios realizacijos apimtys, didėjantys darbuotojų skaičius ir aktyvi marketinginė veikla.

11 lentelėje pavaizduota UAB “Dangoraižis” veiklos pelno dinamikos analizė 2001 – 2004 metais.

11 lentelė

UAB “Dangoraižis” veiklos pelno dinamika

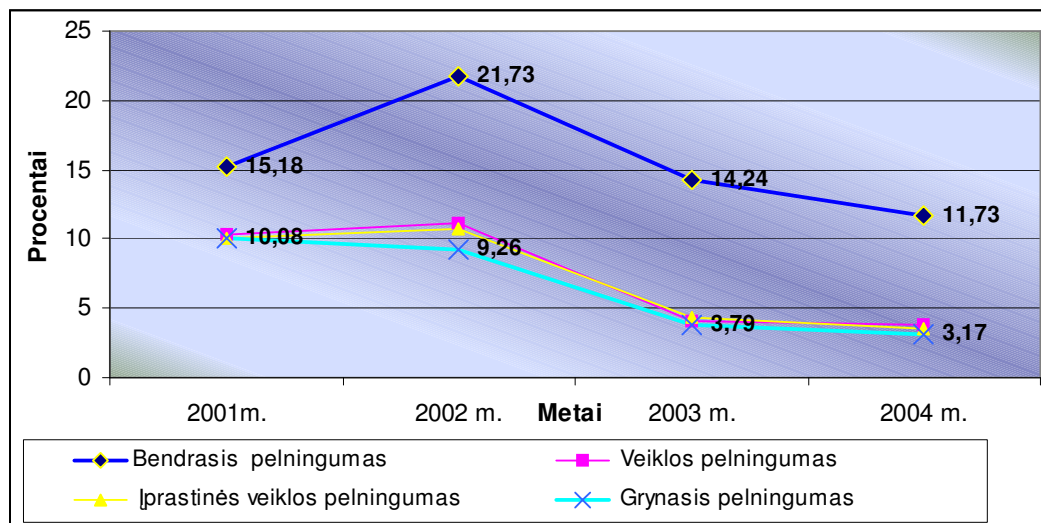
	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.
Metinė pelno apimtis, Lt	43814	109594	92503	135795
Vidutinė metinė pelno apimtis, Lt	-	-	-	95426,5
Absolūtus prieaugis, lt	-	65780	-17091	43292
Vidutinis metinis absoliutus pelno prieaugis, Lt	-	-	-	30660,33
Pelno apimtys augimo tempas, proc.	100	250,13	84,41	146,80
Vidutinis metinis augimo tempas, proc.				145,80*

Šaltinis: pagal Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. 2002. Finansų analizė. KTU, 2002. 62p. Sudaryta autorių.

$$*Vidutinis metinis augimo tempas = \sqrt[3]{2,5013 * 0,8441 * 1,468} \times 100 = 145,80$$

Kaip rodo 11 lentelės duomenis, UAB “Dangoraižis” 2001 – 2004 metais veikė stabiliai, tik 2003 metais pastebimas pelno mažėjimas 17'091 Lt. Vidutinis metinis absoliutus grynojo pelno prieaugis sudaro 30'660,33 Lt, t.y. vidutiniškai apie 145,80 proc. kasmet.

Augant pardavimų apimtims, savikainai ir veiklos sąnaudoms, kito ir pelningumo rodiklių reikšmės. Pelningumo rodiklių dinamika pavaizduota 28 paveiksle.

28 pav. UAB “Dangoraižis” pardavimų pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais, proc.

Bendrojo pelningumo rodiklis parodo, kiek pelno tenka vienam pardavimų litui ir ar pakankamas skirtumas tarp parduodamų prekių (paslaugų) kainų ir jų gamybos išlaidų. Kaip jau minėjome, nuo 2001 metų UAB “Dangoraižis” dirba pelningai, bendrojo pelningumo rodiklis kinta netolygiai, tačiau per analizuojamą laikotarpį buvo teigiamas. Kaip matyti iš 28 paveikslo, didžiausias bendrojo pelningumo rodiklis buvo 2002 metais – 21,73 proc. Nuo 2003 metų įmonėje pradėjo reikštis mažo ekonomija ir bendrojo pelningumo rodiklis pradėjo mažėti. 2003 metais šis rodiklis buvo 14,24 procentų, o 2004 metais – 11,73 proc. Taigi, 2001 metais 1 pardavimų litas uždirbo 0,15 Lt bendrojo pelno, 2002 metais uždirbamas pelnas iš 1 pardavimų lito padidėjo 0,06 Lt iki 0,21 Lt. Nuo 2003 metų pradėjus reikštis mažo ekonomijai, bendrasis pelnas iš 1 pardavimų litų pradėjo mažėti. 2003 metais jis buvo 0,14 Lt, o 2004 metais 0,12. Taigi, per 2001 – 2004 metus bendrojo pelningumo rodiklis sumažėjo 3,45 punkto arba 29,41 proc. – nuo 15,18 proc. iki 11,73 proc.

Veiklos pelningumas parodo įmonės sugebėjimą kontroliuoti veiklos sąnaudų formavimą. UAB “Dangoraižis” veiklos pelningumo rodikliai iki 2003 metų buvo geri, kadangi viršijo 10 procentų ribą (2001 metais – 10,27, o 2002 metais – net 11,10 proc.). Nuo 2003 metų, pasireiškus mažo ekonomijai, veiklos pelningumas nebesiekia 5 proc. ribos ir yra nepatenkinamas (2003 metais – 4,08 proc., o 2004 metais – 3,79 proc.). Per analizuojamą laikotarpį veiklos pelningumo rodiklis sumažėjo 6,48 punkto arba 2,71 karto – nuo 10,27 iki 3,79 proc.

Galutinis kiekvienos verslo įmonės veiklos rezultatas yra grynasis pelnas arba nuostolis. Grynojo pelningumo rodiklis parodo įmonės veiklos galutinį pelningumą, nustato, kiek grynojo pelno tenka vienam pardavimų litui. Pagal finansų analitikų rekomendacijas, jis turėtų būti ne mažesnis negu 5 proc. 2001 ir 2002 metais grynasis pelningumas viršijo 5 proc. ribą, o 2003 ir 2004 metais nesiekė 5 proc. ribos. Didžiausia UAB “Dangoraižis” grynojo pelningumo reikšmė buvo

2001 metais – 10,08 proc. Nuo 2002 metų pastebima grynojo pelningumo mažėjimo tendencija. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, grynasis pelningumas sumažėjo 0,82 punkto ir siekė 9,62 proc., 2003 metais palyginus su 2002 metais, grynojo pelningumo rodiklis nukrito 5,47 punkto iki 3,79 proc., o 2004 metais – dar 0,62 punkto iki 3,12 proc.

2001 – 2002 metais grynojo pelningumo augimas siejamas su ypač išaugusia pardavimų apimtimi. 2003 - 2004 metais grynojo pelningumo mažėjimas gali būti siejamas su padidėjusia savikaina, išaugusiomis veiklos sąnaudomis bei mažo ekonomija. Per analizuojamą laikotarpį grynojo pelningumo rodiklis nukito 6,91 punkto arba 3,18 karto – nuo 10,08 proc. iki 3,18 proc. UAB “Dangoraižis” grynasis pelningumas rodo, kad nuo 2001 metų įmonė dirbo pelningai, tačiau grynojo pelningumo rodiklis turi tendenciją mažėti.

Toliau paanalizuosime pardavimų pelningumą veikiančius veiksnius.

Veiksnių, įtakančių pardavimų pelningumą analizė

Norėdami detaliau pagrįsti išvadas apie pardavimų pelningumą, atliksime veiksnių, įtakančių pardavimų pelningumą, analizę. UAB “Dangoraižis” bendrojo pelno pokyčio analizei atlikti pasirinkome grandininių pakeitimų būdą.

12 lentelėje pavaizduota bendrąjį pelną įtakančių veiksnių apibendrinta analizė 2001 – 2004 metais:

12 Lentelė

UAB “Dangoraižis” bendrojo pelno pokyčius įtakoję veiksniai 2001 – 2004 metais

Keitimų Nr.	Pardavimai, (Lt)	Savikaina, (Lt)	Bendrasis pelnas, (Lt)	Veiksnių pasikeitimo įtaka, Lt	Bendrasis pelningumas, proc.	Veiksnių pasikeitimo įtaka, punktais
2001 m. - 2002 m.						
Bazinis rodiklis	434692	368697	65995	-	15,18	-
I keitimas	1183505	368697	814808	748813	68,85	53,67
II keitimas	1183505	926368	257137	-557671	21,73	-47,12
				191142		6,54
2002 m. - 2003 m.						
Bazinis rodiklis	1183505	926368	257137	-	21,73	-
I keitimas	2443520	926368	1517152	1260015	62,09	40,36
II keitimas	2443520	2095452	348068	-1169084	14,24	-47,84
				90931		-7,48
2003 m. - 2004 m.						
Bazinis rodiklis	2443520	2095452	348068	-	14,24	-
I keitimas	4291193	2095452	2195741	1847673	51,17	36,92
II keitimas	4291193	3787648	503545	-1692196	11,73	-39,43
				155477		-2,51

Šaltinis: pagal Mackevičius J, Poškaitė D. Finansų analizė. 1998. Katalikų pasaulis. 166 psl., sudaryta autorių.

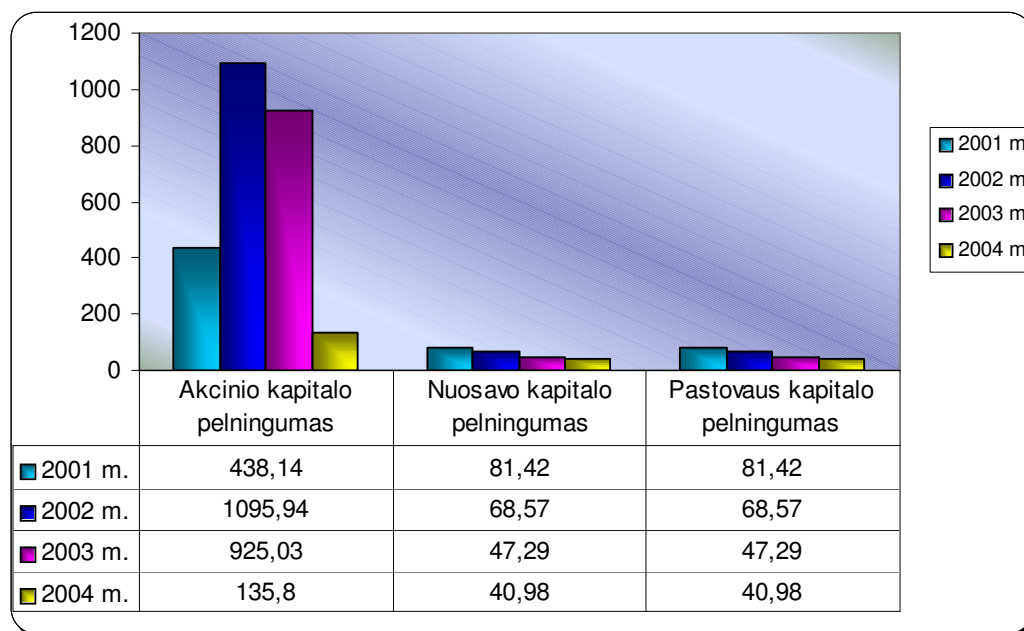
Atliekant šią analizę buvo laikomasi prielaidos, kad pardavimų pokyčius nulemia pardavimų apimtys, o ne kainų politika ir nagrinėjama dviejų veiksnių įtaka – pardavimų ir savikainos. Pagal šią analizę galime padaryti tokias išvadas:

- 2001 – 2002 metais bendrojo pelno išaugimą 191'142 Lt arba bendrojo pelningumo padidėjimą 6,54 punkto., įtakojo 748'813 Lt išaugusi pardavimų apimtis (bendrasis pelningumas padidėjo 53,67 punkto). Dėl savikainos padidėjimo 557'671 Lt bendrasis pelningumas 2002 metais sumažėjo 47,12 punkto.
- 2002 – 2003 metais bendrojo pelno išaugimą 90'931 Lt arba bendrojo pelningumo sumažėjimą 7,48 punkto., įtakojo 1'260'015 Lt išaugusi pardavimų apimtis (bendrasis pelningumas padidėjo 40,36 punkto). Dėl savikainos padidėjimo 1'169'084 Lt bendrasis pelningumas 2003 metais sumažėjo 47,84 punkto.
- 2003 – 2004 metais bendrojo pelno išaugimą 90'931 Lt arba bendrojo pelningumo sumažėjimą 7,48 punkto., įtakojo 1'847'673 Lt išaugusi pardavimų apimtis (bendrasis pelningumas padidėjo 36,92 punkto). Dėl savikainos padidėjimo 1'692'196 Lt bendrasis pelningumas 2004 metais sumažėjo 39,43 punkto.

Pagal atliktą bendrojo pelno pokyčius įtakojančių veiksnių analizę, galime padaryti išvada, jog nuo 2003 metų neigiamą įtaką bendrajam pelningumui pradėjo paryti didesnis nei pardavimų apimties, savikainos augimas.

Kapitalo pelningumo analizė

Investuotojams, kurie nori nuspręsti pirkti ar parduoti įmonės vertybinius popierius, ypač aktualu kapitalo pelningumas, todėl atliksime UAB “Dangoraižis” kapitalo pelningumo analizę. 29 paveiksle pavaizduota pagrindinių UAB “Dangoraižis” kapitalo pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais.

29 pav. UAB “Dangoraižis” kapitalo pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais, proc.

Iš 29 paveikslo matyti, kad nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis lygus pastovaus kapitalo pelningumo rodikliui. Taip yra todėl, kad UAB “Dangoraižis” neturi ilgalaikių išsipareigojimų. Nuosavo kapitalo pelningumas, o tuo pačiu ir pastovaus kapitalo pelningumas, per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 40,44 punkto – nuo 81,42 proc. iki 40,98 proc. Nuosavo kapitalo pelningumas metams bėgant mažėjo tolygiai. Iki 2002 metų nuosavo kapitalo pelningumas sumažėjo 12,85 punkto iki 68,57 proc. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, nuosavo kapitalo pelningumas sumažėjo dar 21,28 punkto iki 47,29 proc., o 2004 metais, palyginus su 2004 metais, – 6,31 punkto iki 40,98. Didžiausia nuosavo kapitalo pelningumo reikšmė buvo 2001 metais – 81,42 proc., mažiausia – 2004 metais – 40,98 proc. Pagal finansų analitikų rekomendacijas nuosavo kapitalo pelningumas turi būti daugiau kaip 20 proc., o mūsų analizuojamos įmonės nuosavo kapitalo pelningumas visais metais viršija 20 proc.

UAB “Dangoraižis” akcinio kapitalo pelningumas 2001 – 2004 metais buvo tiesiogiai priklausomas nuo grynojo pelno, kadangi akcinis kapitalas nekito. 2004 metais įmonė padidino įstatinį kapitalą iki 100 tūkst. Lt ir tai labai paveikė akcinio kapitalo pelningumo rodiklį, kuris parodo kiek grynojo pelno uždirba vienas akcinio kapitalo litas. Akcinio kapitalo pelningumas per 2001 – 2004 metus kito netolygiai ir sumažėjo 302,34 punkto – nuo 438,14 proc. iki 135,80 proc. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, 2,5 karto padidėjus grynajam pelnui, akcinio kapitalo pelningumas taip pat išaugo 2,5 karto iki 1095,34 proc. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, 18,48 proc. sumažėjus grynajam pelnui, akcinio kapitalo pelningumas sumažėjo 170,91 punkto iki 925,03 proc. 2004 metais, pakitus abiem veiksniams, akcinio kapitalo pelningumas sumažėjo 6,81 karto iki 135,80 proc.

Naudojant nuosavo kapitalo pelningumo rodiklį pagal Du Ponto modelį atliksime UAB “Dangoraižis kapitalo pelningumo piramidės analizę, kuri pateikta 11 priede. Šios analizės esmė – nustatyti veiksniai ir jų daromą įtaką nuosavo kapitalo pelningumui.

Kaip matyti iš šios analizės, UAB “Dangoraižis tiek nuosavo kapitalo pelningumas, tiek pastovaus kapitalo pelningumas buvo lygūs, nes įmonė neturėjo ilgalaikių išsipareigojimų. Dėl tos pačios priežasties kapitalo struktūra įtakos nuosavo kapitalo pelningumo pasikeitimui neturėjo. Nuosavo kapitalo pelningumas kito dėl tų pačių veiksnių, dėl kurių kito pastovaus kapitalo pelningumas.

Nuosavo kapitalo pelningumo mažėjimą lėmė pardavimų pelningumo sumažėjimas ir pastovaus kapitalo apyvartumo padidėjimas. Per analizuojamą laikotarpį nuosavo kapitalo pelningumas sumažėjo beveik 2 kartus nuo 81,42 proc. iki 40,98 proc., o per tą patį laikotarpį pardavimų pelningumas sumažėjo 3,18 karto – nuo 10,08 proc. iki 3,17 proc., tačiau 1,6 karto padidėjo pastovaus kapitalo apyvartumas nuo 8,078 iki 12,499 karto.

Pardavimo pelningumo mažėjimo mažėjimą įtakojo augantys pardavimai ir grynasis pelnas. Tačiau reikia pažymėti, kad pardavimo apimtys augo didesniais tempais nei grynasis pelnas. Per analizuojamą laikotarpį pardavimai išaugo 9,87 karto – nuo 434'692 Lt iki 4'291'193 Lt, o tuo tarpu grynasis pelnas tik 7,63 karto – nuo 65'995 Lt iki 503'545 Lt. Būtent dėl spartesnių pardavimo apimčių augimo pardavimų pelningumas per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 3,18 karto.

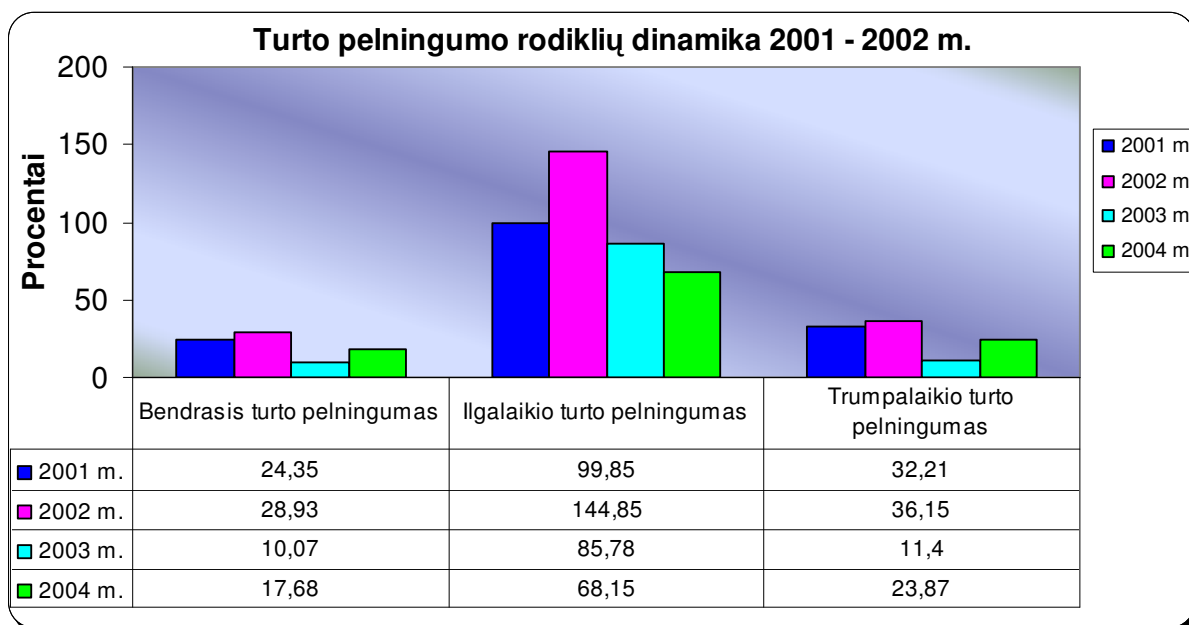
Pastovaus kapitalo apyvartumo, kuris per analizuojamą laikotarpį išaugo 1,6 karto, augimui įtaką darė taip pat pardavimų apimties augimas bei didėjantis pastovus kapitalas. Pastovus kapitalas per analizuojamą laikotarpį išaugo 6,15 karto nuo 53'814 Lt iki 331'396 Lt.

Atlikus Du Ponto analizę matyti, kad didžiausia UAB “Dangoraižis” nuosavo kapitalo pelningumo reikšmė buvo analizuojamo laikotarpio pradžioje – 2001 metais – 81,42 proc., o mažiausia – analizuojamo laikotarpio pabaigoje – 2004 metais – 40,98 proc. Taigi, nuosavo kapitalo pelningumas metų bėgyje turi tendenciją mažėti.

Turto pelningumo analizė

Pagal turto pelningumo rodiklį analizę galima spręsti apie vadovų sugebėjimą efektyviai valdyti turimą turtą, taip pat galima nustatyti veiksniai, įtakojančius turto pelningumo dinamiką skirtingais laikotarpiais. Veiksniai yra analizuojami naudojant Berstein piramidės modelį, kuris pavaizduotas 10 priede.

30 paveiksle pavaizduota turto pelningumo rodiklių dinamiką 2001 – 2004 metais.

30 pav. UAB „Dangoraižis“ turto pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais, proc.

Pagal 30 paveikslą matyti, jog didžiausi UAB „Dangoraižis“ turto pelningumo rodikliai buvo 2002 metais, kai buvo didžiausias grynojo pelno augimas.

Bendrasis turto pelningumo rodiklis, kuris parodo, kiek grynojo pelno sukuria vienas viso turto litas, per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 6,67 punkto – nuo 24,35 proc. iki 17,68 proc. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, viso turto pelningumas padidėjo 4,58 punkto iki 28,93 proc. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, viso turto pelningumas sumažėjo 18,86 punkto iki 10,07, o 2004 metais, palyginus su 2003 metais, vėl išaugo 7,61 punkto iki 17,68 proc. Taigi, galime padaryti išvadą, jog grynasis pelnas, gaunamas iš vieno viso turto lito, per analizuojamą laikotarpį kito netolygiai. 2001 metais vienas viso turto litas uždirbo 24,35 Lt, 2002 metais – 28,93 Lt, 2003 metais – 10,07 Lt, o 2004 metais 17,68 Lt.

Kadangi didžiąją dalį įmonės turto sudaro trumpalaikis turtas, pastebima, kad ilgalaikio turto pelningumo rodiklis yra didesnis nei trumpalaikio turto pelningumas. Per analizuojamą laikotarpį ilgalaikio turto pelningumas sumažėjo 31,70 punkto nuo 99,85 proc. iki 68,15 pro. Didžiausia ilgalaikio turto pelningumo rodiklio, kaip ir visų kitų turto pelningumo rodiklių, reikšmė buvo 2002 metais kai, palyginus su 2001 metais, išaugo 45 punktais iki 144,85 proc. 2003 ir 2004 metais pastebimas ilgalaikio turto pelningumo rodiklio sumažėjimas, palyginus su praėjusiais metais, atitinkamai 59,07 ir 17,63 punkto. Taigi, UAB „Dangoraižis“ turimas ilgalaikis turtas 2001 metais uždirbo 99,85 Lt grynojo pelno, 2002 metais – 144,85 Lt, 2003 metais – 85,78 Lt, o 2004 metais – 68,15 Lt.

Kaip jau minėjome, UAB „Dangoraižis“ ilgalaikio turto pelningumo rodiklis analizuojamu laikotarpiu buvo ženkliai didesnis už trumpalaikio turto pelningumo rodiklį, kuris per analizuojamą

laikotarpį sumažėjo 8,34 punkto – nuo 32,21 iki 23,87 proc. Didžiausia trumpalaikio turto pelningumo rodiklio, kaip ir visų kitų turto pelningumo rodiklių, reikšmė buvo 2002 metais kai, palyginus su 2001 metais, išaugo 3,94 punkto iki 36,15 proc. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, trumpalaikio turto pelningumas sumažėjo 24,75 punkto iki 11,4, o 2004 metais, palyginus su 2003 metais, vėl išaugo 12,47 punkto iki 23,87 proc. Taigi galime padaryti išvadą, jog grynasis pelnas, gaunamas iš vieno trumpalaikio turto lito, per analizuojamą laikotarpį kito netolygiai. 2001 metais vienas visto turto litas uždirbo 32,21 Lt, 2002 metais – 36,15 Lt, 2003 metais – 11,4 Lt, o 2004 metais 23,87 Lt.

Atlikus absoliutinę turto pelningumo rodiklių analizę, tikslinga atlikti veiksnių, įtakančių turto grynąjį pelningumą pagal Berstein modelį, kuris pavaizduotas 10 priede.

Pagal šią piramidinę analizę matome, kad analizuojamu laikotarpiu turto pelningumo sumažėjimą 37,73 proc. neigiamai įtakojo 6,91 karto sumažėjęs grynasis pelningumas, o teigiamą įtaką darė turto apyvartumas, kuris per analizuojamą laikotarpį padidėjo 2,31 karto. Grynojo pelningumo mažėjimas buvo aptartas analizuojant pardavimų pelningumą, todėl plačiau paanalizuosime turto apyvartumo augimą.

Turto apyvartumo augimą įtakojo augančios pardavimų apimtys ir didėjanti absoliuti turto reikšmė. Per analizuojamą laikotarpį pardavimų apimtys išaugo 9,87 karto, turtas 4,26 karto, o pats turto apyvartumas dėl to padidėjo 2,31 karto nuo 2,416 iki 5,587 karto. Taigi, turto apyvartumą pagreitino spartesnis pardavimų apimčių, palyginus su turtu, augimas, todėl reikia paanalizuoti atskirų turto sudedamųjų dalių dinamiką.

Iš 10 priede pateiktos schemos matyti, kad didžiausią įtaką turto apyvartumo pagreitėjimui darė atsargų sumažėjimas 2,26 karto. Kitos trumpalaikio turto sudedamosios dalys augo ir neigiamai veikė turto apyvartumą. Per vienerius metus gautinos sumos per analizuojamą laikotarpį išaugo 17,19 karto, o gryniesi pinigai - 3,29 karto. Detalesnė turto apyvartumo analizė pateikiama nagrinėjant veiklos efektyvumo ir trumpalaikio mokumo rodiklius.

Taigi, atlikę turto pelningumo piramidinę analizę pagal Berstein modelį, galime padaryti išvadą, jog turto pelningumo mažėjimą neigiamai veikė grynojo pelno mažėjimas, o teigiamai – pardavimų apimčių augimas.

2.3.2. Mokumo rodiklių analizė

Apyvartinio kapitalo poreikio analizė

Svarbus veiksnys įmonės efektyviai veiklai yra apyvartinis kapitalas. Apyvartinio kapitalo dydžio, sudėties ir pasikeitimų tyrimas padeda įmonei pasiekti optimalių turimų finansinių išteklių ir jų panaudojimo kryptių pusiausvyrą. Būtent nuo apyvartinio kapitalo priklauso įmonės galimybės

plėsti gamybą bei vykdyti turimus finansinius įsipareigojimus. Todėl atliksime UAB „Dangoraižis“ apyvartinio kapitalo analizę 2001 – 2004 metais.

Visų pirma reikia nustatyti apyvartinio kapitalo poreikį, kuris gali būti nustatomas dviem būdais. Pirmas būdas nustatomas iš trumpalaikio turto atėmus trumpalaikius įsipareigojimus. Apyvartinio kapitalo poreikio analizė pagal pirmąjį skaičiavimo būdą pavaizduota 13 lentelėje.

13 Lentelė

Apyvartinio kapitalo poreikio analizė (I būdas)

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.
TRUMPALAIKIS TURTAS	136056	303078	810827	568787
TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	126120	218964	723053	436644
APYVARTINIS KAPITALAS	9936	84114	87774	132143

Šaltinis: pagal Mackevičius J., Poškaitė D. 2000. Apyvartinio kapitalo analizės metodikos//Ekonomika Nr.52, p.68, sudaryta autorių.

13 lentelės duomenys rodo, kad per 2001 – 2004 metus apyvartinis kapitalas turėjo tendenciją didėti. Didžiausias apyvartinio kapitalo augimas buvo 2002 metais, kai jis, palyginus su 2001 metais, išaugo 74'178 Lt arba 747 proc. Mažiausias apyvartinio kapitalo augimas, palyginus su praėjusiais metais, buvo 2003 metais, kai jis išaugo tik 4,3 proc. arba 3660 Lt. 2004 metais, palyginus su 2003 metais, apyvartinis kapitalas išaugo 50,55 proc. arba 44369 Lt. UAB „Dangoraižis“ apyvartinio kapitalo pokytis analizuojamu laikotarpiu pavaizduotas 14 lentelėje.

14 lentelė

UAB „Dangoraižis“ apyvartinio kapitalo pokytis 2001 – 2004 metais

	Pasikeitimai + -			Pasikeitimai proc.		
	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.
TRUMPALAIKIS TURTAS	167022	507749	-242040	122,76	167,53	-29,85
Atsargos	-57494	32435	-10209	-90,89	562,62	-26,73
Pirkėjų įsiskolinimas	167699	390022	-229287	773,38	205,94	-39,57
Kitos gautinos sumos	34201	124966	-136609	100,00	365,39	-85,83
Grynieji pinigai	22616	-39674	134065	44,25	-53,81	393,67
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	44	-44	0	100,00	-100,00	0,00
TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	92844	504089	-286409	73,62	230,22	-39,61
Finansinės skolos	0	57491	4510	0,00	100,00	7,84
Skolos tiekėjams	34405	335635	-159372	34,22	248,72	-33,87
Avansu gautos sumos	44746	-44246	-500	100,00	-98,88	-100,00
Mokesčiai, atlyginimais ir soc. draudimas	13618	114699	-92511	53,40	293,21	-60,14
Kitos mokėtinos sumos	75	40510	-38536	91,46	25802,55	-94,76
APYVARTINIO KAPITALO PASIKEITIMAS	74178	3660	44369	747,00	4,30	50,55

Šaltinis: pagal Mackevičius J., Poškaitė D. 2000. Apyvartinio kapitalo analizės metodikos//Ekonomika Nr.52, p.67, sudaryta autorių.

Pagal 14 lentelę galime padaryti tokias išvadas:

➤ Apyvartinio kapitalo augimui 2002 metais įtaką darė trumpalaikio turto padidėjimas 122,76 proc. arba 167022 Lt ir trumpalaikių įsipareigojimų padidėjimas 73,62 proc. Trumpalaikiame turte labiausiai išaugo pirkėjų įsiskolinimas – 773,38 proc., o trumpalaikiuose įsipareigojimuose – avansu gautos sumos – 100 proc. 2002 metais trumpalaikis turtas išaugo daugiau nei trumpalaikiai įsipareigojimai.

➤ 2003 metais apyvartinio kapitalo nedidelį augimą įtakėjo trumpalaikių įsipareigojimų padidėjimas 230,22 proc., kai tuo tarpu trumpalaikis turtas išaugo 167,53 proc. Trumpalaikiuose įsipareigojimuose labiausiai išaugo kitos mokėtinos sumos – net 25802 proc. Tokį didelį augimą lėmė tai, kad ankstesniais metais UAB „Dangoraižis“ beveik neturėjo kitų mokėtinų sumų. Trumpalaikiame turte daugiausiai išaugo atsargos – 562,62 proc. Didelį atsargų augimą lėmė absoliučios atsargų reikšmės išaugimas.

➤ 2004 metais apyvartinio kapitalo augimą lėmė tiek trumpalaikio turto, tiek trumpalaikių įsipareigojimų sumažėjimas. Trumpalaikis turtas sumažėjo 29,85 proc. arba 242040 Lt, o trumpalaikiai įsipareigojimai – 39,61 proc. arba 286409 Lt. Trumpalaikiame turte labiausiai sumažėjo kitos gautinos sumos – 85,83 proc. arba 136609 Lt. Trumpalaikiuose įsipareigojimuose daugiausiai sumažėjo avansu gautos sumos – 100 proc. arba 500 Lt bei kitos mokėtinos sumos – 94,76 proc. arba 38536 Lt.

Apyvartinio kapitalo poreikio antrojo būdo esmė – paprastai ilgalaikis turtas finansuojamas iš nuosavo kapitalo, taigi apyvartinis kapitalas lygus kapitalas ir ilgalaikiai įsipareigojimai minus ilgalaikis turtas. Šis apyvartinio kapitalo skaičiavimo būdas leidžia atskleisti apyvartinio kapitalo finansavimo šaltinius bei jų kitimą. UAB „Dangoraižis“ neturi ilgalaikių įsipareigojimų, todėl, skaičiuojant apyvartinį kapitalą, bus naudojamas tik kapitalas. Apyvartinis kapitalas apskaičiuotas antruoju būdu, lygus apyvartiniam kapitalui, apskaičiuotam pirmuoju būdu ir turi tendenciją didėti.

15 lentelėje pavaizduotas apyvartinio kapitalo poreikis, apskaičiuotas antruoju būdu.

15 Lentelė

Apyvartinio kapitalo poreikio analizė (II būdas)

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.
KAPITALAS IR ILGALAIKIAI ĮSUPAREIGOJIMAI	53814	159818	195601	331396
ILGALAIKIS TURTAS	43878	75660	107827	199253
APYVARTINIS KAPITALAS	9936	84158	87774	132143

Šaltinis: pagal Mackevičius J., Poškaitė D. 2000. Apyvartinio kapitalo analizės metodikos//Ekonomika Nr.52, p.76, sudaryta autorių.

15 lentelės duomenys rodo, kad per 2001 – 2004 metus apyvartinis kapitalas apskaičiuotas antruoju būdu turėjo tendenciją didėti kaip ir apyvartinis kapitalas, apskaičiuotas pirmuoju būdu. Taip pat vienodi ir didėjimo tempai bėgant metams, tačiau skirtinga veiksmų įtaka, kadangi skaičiuojant apyvartinį kapitalą antruoju būdu buvo naudojami kitokie balanso straipsniai. UAB „Dangoraižis“ apyvartinio kapitalo, apskaičiuoto antruoju būdu, pokytis analizuojamu laikotarpiu pavaizduotas 16 lentelėje.

16 lentelė

UAB „Dangoraižis“ apyvartinio kapitalo pokytis 2001 – 2004 metais

	Pasikeitimai + -			Pasikeitimai proc.		
	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.
ILGALAIKIS TURTAS	31782	32167	91426	72,43	42,52	84,79
<i>Formavimo savikaina</i>	-260	-87	0	-74,93	-100,00	0,00
<i>Nematerialus turtas</i>	-1026	763	2624	-100,00	100,00	343,91
<i>Materialus turtas</i>	33068	31491	88802	77,80	41,67	82,94
Transporto priemonės	14550	27202	5607	90,94	89,04	9,71
Kiti įrenginiai ir įrankiai	-2363	-945	124000	-20,00	-10,00	1457,62
Kitas materialusis turtas	20881	5234	-40805	142,14	14,71	-100,00
KAPITALAS IR ILGALAIKIAI ISIPAREIGOJIMAI	106004	35783	135795	196,98	22,39	69,42
Istatinis kapitalas	0	0	90000	0,00	0,00	900,00
Istatymų numatyti rezervai	5480	4636	0	250,11	60,44	0,00
Nepaskirstytini rezervai	0	3908	0	0,00	11,15	0,00
Paskirstytini rezervai	-3590	89210	-90000	-81,96	11292,41	-100,00
<i>Nepaskirstytas pelnas</i>	104114	-61971	135795	4754,06	-58,30	306,31
APYVARTINIO KAPITALO PASIKEITIMAS	74222	3616	44369	747,00	4,30	50,55

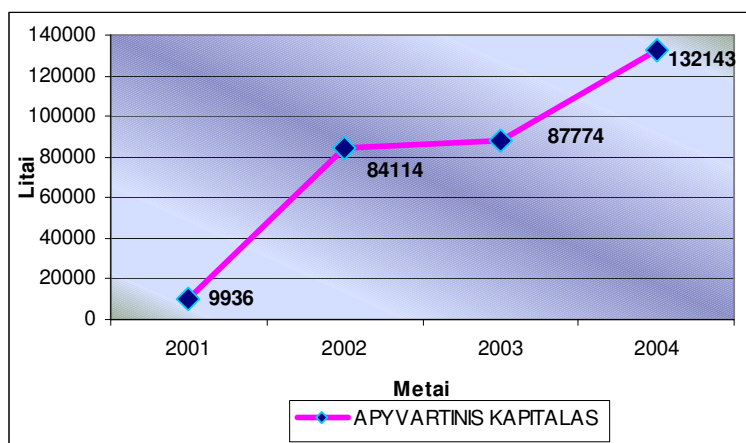
Šaltinis: pagal Mackevičius J., Poškaitė D. 2000. Apyvartinio kapitalo analizės metodikos//Ekonomika Nr.52, p.76, sudaryta autorių.

Pagal 16 lentelę galime padaryti tokias išvadas:

- Apyvartinio kapitalo augimui 2002 metais įtaką darė kapitalo padidėjimas 196,68 proc. arba 106'004 Lt ir ilgalaikio turto padidėjimas 72,43 proc. arba 31'782 Lt. Kapitalo sudėtyje labiausiai išaugo pirkėjų Nepaskirstytas pelnas – 4754,06 proc. arba 104'114 Lt, o ilgalaikiame turte – kitas materialusis turtas – 142,14proc. 2002 metais kapitalas išaugo beveik tris kartus daugiau nei ilgalaikis turtas.
- 2003 metais apyvartinio kapitalo nedidelį augimą įtakojo ilgalaikio turto padidėjimas 42,52 proc., kai tuo tarpu kapitalas išaugo 22,39 proc. Ilgalaikiame turte labiausiai išaugo nematerialusis turtas – 100 proc. Tokį augimą lėmė tai, kad ankstesniais metais UAB „Dangoraižis“ neturėjo nematerialaus turto. Kapitalo sudėtyje daugiausiai išaugo paskirstytini rezervai – 11292,41 proc. Didelį paskirstytinių rezervų augimą lėmė tai, jog 2003 buvo perskirstyti įmonės rezervai.

➤ 2004 metais apyvartinio kapitalo augimą lėmė tiek ilgalaikio turto, tiek kapitalo padidėjimas. Ilgalaikis turtas padidėjo 84,79 proc. arba 91'426 Lt, o kapitalas – 69,42 proc. arba 135'795 Lt. Ilgalaikiame turte labiausiai padidėjo kiti įrengimai ir įrankiai – 1457,62 proc. arba 124'000 Lt. Kapitalo sudėtyje daugiausiai padidėjo įstatinis kapitalas – 900 proc. arba 90'000 Lt bei Nepaskirstytas pelnas – 306,31 proc. arba 135'795 Lt.

Kaip jau minėjome, apyvartinio kapitalo suma, apskaičiuota antruoju būdu, visai tapati apyvartinio kapitalo dydžiui, skaičiuojant pagal pirmąjį būdą. Apyvartinis kapitalas analizuojamu laikotarpiu didėjo kasmet, todėl 31 paveiksle pavaizduota UAB „Dangoraižis“ apyvartinio kapitalo poreikio dinamika. Per analizuojamą laikotarpį jis padidėjo 13,3 karto – nuo 9936 iki 132143 Lt.

31 pav. UAB „Dangoraižis“ apyvartinio kapitalo poreikio dinamika 2001 – 2004 metais, proc

Taigi, pagal 31 paveikslą galime padaryti išvadą, kad didėjant pardavimų apimtims, turės didėti ir turtas, ir jei jis didės mažiau nei pardavimų apimtys, turto apyvartumas spartės. Atlikę apyvartinio kapitalo analizę galime padaryti išvadą, jog apyvartinį kapitalą reikia nuolat analizuoti, nes nuo jo priklauso įmonės galimybės plėsti gamybą.

Trumpalaikio mokumo rodiklių analizė

Pagal mokumo rodiklius galime padaryti išvadas apie įmonės sugebėjimą padengti trumpalaikius išsipareigojimus per tam tikrą laiką. Įmonė yra moki, kai tam tikru nagrinėjamu laikotarpiu turi daugiau mokėjimo priemonių nei išsipareigojimų.¹⁷ Priešingu atveju, galime teigti, jog įmonė yra nemoki.

Anksčiau jau išanalizavome vieną iš pagrindinių trumpalaikio mokumo rodiklių – apyvartinį kapitalą, kuris analizuojamu laikotarpiu turi tendenciją didėti. Pagal šia apyvartinio kapitalo tendenciją, galima padaryti išvadą, kad įmonės finansinė padėtis yra pastovi. 17 lentelėje

¹⁷ J. Mackevičius, D. Poškaitė. Finansinė analizė. 1998. Katalikų pasaulis.

pavaizduoti visi UAB „Dangoraižis” trumpalaikio mokumo rodikliai ir jų absoliutiniai pasikeitimai, palyginus su praėjusiais metais.

17 Lentelė

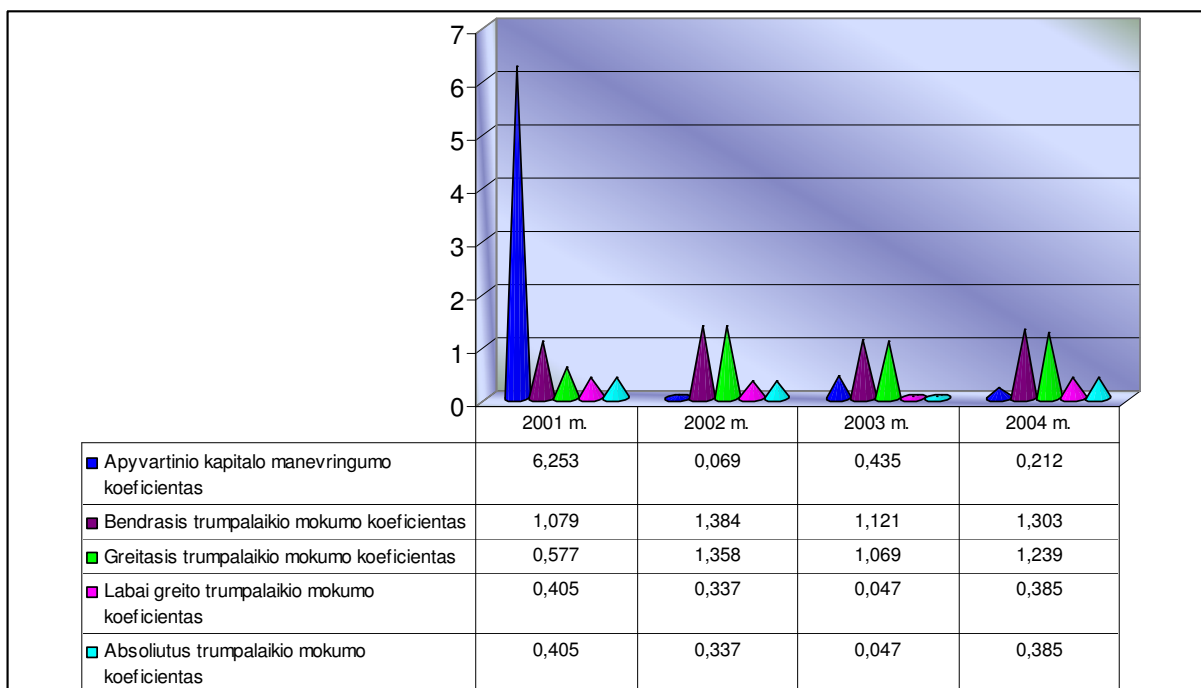
UAB “Dangoraižis” trumpalaikio mokumo rodikliai

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	Pasikeitimai		
					2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.
Apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas	6,253	0,069	0,435	0,212	-6,184	0,366	-0,223
Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas	1,079	1,384	1,121	1,303	0,305	-0,263	0,182
Greitasis trumpalaikio mokumo koeficientas	0,577	1,358	1,069	1,239	0,781	-0,289	0,17
Labai greito trumpalaikio mokumo koeficientas	0,405	0,337	0,047	0,385	-0,068	-0,29	0,338
Absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas	0,405	0,337	0,047	0,385	-0,068	-0,29	0,338
Apyvartinis kapitalas 1	10116	84114	87774	132143	73998	3660	44369

Šaltinis: Sudaryta autorių.

Pagal šią lentelę matome, kad 2002 ir 2003 metais trumpalaikio mokumo rodikliai turėjo tendenciją neženkliai mažėti, o 2004 metais beveik visi trumpalaikio mokumo rodikliai (išskyrus apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientą) neženkliai didėjo. Todėl atliksime detalesnę UAB „Dangoraižis” trumpalaikio mokumo rodiklių analizę.

32 paveiksle pavaizduota UAB „Dangoraižis” trumpalaikio mokumo rodiklių, išskyrus apyvartinį kapitalą, dinamika 2001 – 2004 metais.

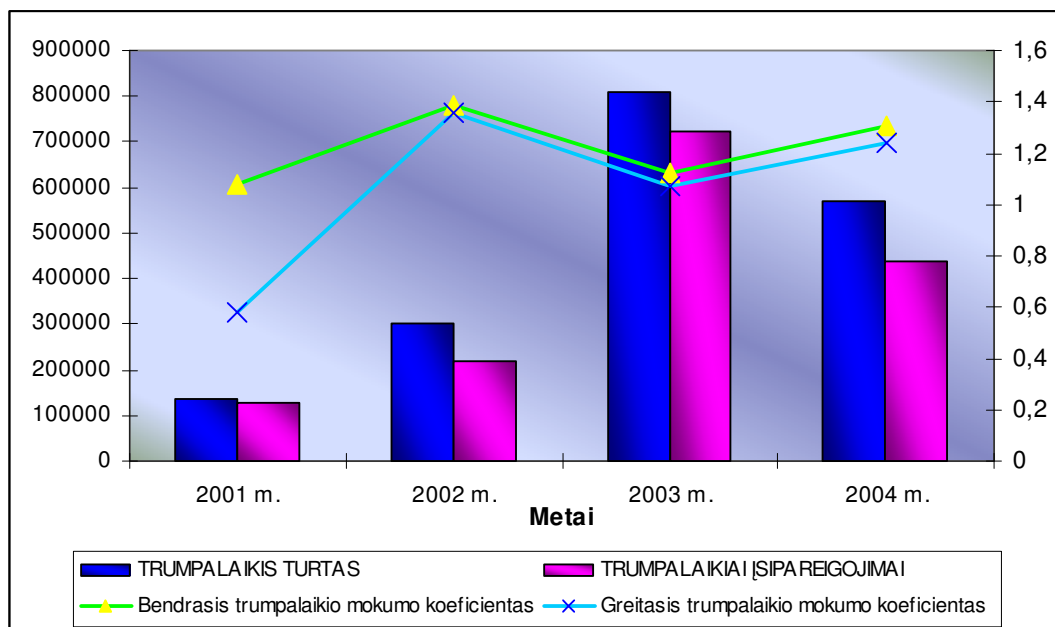
32 pav. UAB „Dangoraižis” trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais

Pagal 32 paveikslą, detaliau panagrinėsime kiekvieną santykinį trumpalaikio mokumo rodiklį.

Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas, kuris parodo įmonės gebėjimus padengti trumpalaikius išsipareigojimus turimu trumpalaikiu turtu, per analizuojamą laikotarpį padidėjo 0,224 punkto nuo 1,079 iki 1,303. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, trumpalaikiui turtui padidėjus daugiau nei trumpalaikiams išsipareigojimams, bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas padidėjo 0,305 punkto ir pasiekė aukščiausią ribą per visą analizuojamą laikotarpį - 1,384. 2003 metais, trumpalaikiam turtui išaugus 2,67 karto, o trumpalaikiams išsipareigojimams 3,3 karto, bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas, palyginus su 2002 metais, sumažėjo 0,263 punkto iki 1,121. 2004 metais, trumpalaikiam turtui sumažėjus 29,85 proc., o trumpalaikiams išsipareigojimams – 39,61 proc. Bendrasis trumpalaikio mokumo rodiklis vėl padidėjo 0,182 punkto iki 1,303. Taigi, per analizuojamą laikotarpį UAB „Dangoraižis” bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmė viršijo 1, todėl didelių mokumo problemų įmonė neturi. Ekonomistų nuomone, Vakarų Europos smulkioms verslo įmonėms normalus bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento lygis yra 1 – 1,5.

UAB „Dangoraižis” greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas yra griežtesnis įmonės mokumo vertinimo rodiklis, nes jį skaičiuojant, iš trumpalaikio turto yra eliminuojamos atsargos, kurios yra nelikvidžios. Šio rodiklio reikšmė analizuojamu laikotarpiu, išskyrus 2001 metus, buvo artima bendrajam trumpalaikio mokumo koeficientui, vadinasi nuo 2002 metų atsargos trumpalaikiame turte sudarė tik labai nedidelę dalį. 2001 metais atsargos sudarė 46,49 proc. trumpalaikio turto, todėl atotrūkis tarp bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento ir greitojo trumpalaikio mokumo

koeficiento buvo 0,502 punkto. Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 0,662 punkto nuo 0,577 iki 1,239. Taigi, nuo 2002 metų greitojo trumpalaikio mokumo reikšmė viršija 1, todėl pavojaus įmonės mokumui. 33 paveiksle pavaizduota UAB „Dangoraižis“ bendrojo ir greitojo trumpalaikio mokumo koeficientų dinamika bei priklausomybė nuo trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų.

33 pav. UAB „Dangoraižis“ greitojo ir bendrojo trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika bei priklausomybė 2001 – 2004 metais

UAB „Dangoraižis“ labai greitas trumpalaikio mokumo koeficientas, kurį skaičiuojant laikomasi prielaidos, kad likvidus turtas yra tik gryniesi pinigai ir vertybiniai popieriai, ir absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas, kurį skaičiuojant laikomasi prielaidos, kad likvidus turtas tik gryniesi pinigai, analizuojamu laikotarpiu buvo lygūs, nes įmonė 2001 – 2004 metais vertybinių popierių neturėjo. Didžiausia šių koeficientų reikšmė buvo 2001 metais kai siekė 0,405, o mažiausia – 2003 metais – 0,047. Per analizuojamą laikotarpį absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas ženkliai buvo nukitęs tik 2003 metais, tačiau 2004 metais jo reikšmė vėl buvo 0,385. Kitais metais absoliutus trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmė buvo gera, nes viršijo 0,25. Ekonomistų manymu tokia yra saugi absoliutus trumpalaikio mokumo koeficiento riba.

UAB „Dangoraižis“ apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas, kuris parodo kokia apyvartinio kapitalo dalis yra nemobili, t.y. atsargos, analizuojamu laikotarpiu, išskyrus 2001 metus, buvo nedidelis. Tai reiškia, kad nuo 2002 metų atsargos sudaro tik labai nedidelę apyvartinio kapitalo dalį. 2001 metais, kai atsargos sudarė 46,49 proc. trumpalaikio turto, apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas buvo net 6,253. Tačiau nuo 2002 metų įmonė stabilizavo atsargas trumpalaikiame turte, t.y. atsargos ir trumpalaikiame turte, ir apyvartiniame kapitale sudaro tik labai

nedidelę dalį. Mažėjant atsargų daliai apyvartiniame kapitale, mažėjo ir apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas. 2002 metais jis buvo 0,069, 2003 metais šiek tiek padidėjo ir siekė 0,435, o 2004 metais vėl sumažėjo ir siekė 0,212. Taigi, nuo 2002 metų apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas stabilizavosi ir yra mažesnis nei 0,5 ir tai rodo efektyvų atsargų valdymą.

Ilgalaikio mokumo rodiklių analizė

Ilgalaikio mokumo rodikliai, kurie dar vadinami finansinio stabilumo rodikliais, parodo įmonės sugebėjimą padengti ilgalaikius įsipareigojimus per nustatytus terminus. Literatūroje pateikiama įvairių ilgalaikio mokumo rodiklių, tačiau pasak J. Mackevičiaus tikslinga skaičiuoti penkis ilgalaikio mokumo rodiklius. Kadangi UAB „Dangoraižis“ per visą analizuojamą laikotarpį neturėjo ilgalaikių įsipareigojimų, ilgalaikio išsiskolinimo ir ilgalaikių įsipareigojimų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodiklių apskaičiuoti negalima. Todėl mes skaičiuojame tik tris ilgalaikio mokumo rodiklius, kurie pavaizduoti 18 lentelėje.

18 lentelė

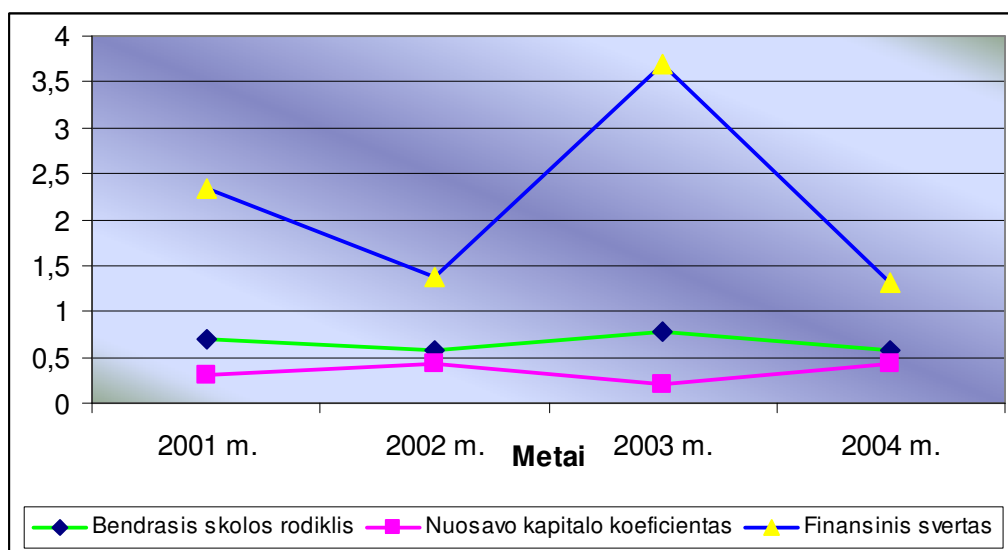
UAB “Dangoraižis” ilgalaikio mokumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	Pasikeitimai		
					2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.
Bendrasis skolos rodiklis	0,701	0,578	0,787	0,568	-0,123	0,209	-0,219
Ilgalaikis išsiskolinimas	0	0	0	0	0	0	0
Nuosavo kapitalo koeficientas	0,299	0,422	0,213	0,432	0,123	-0,209	0,219
Finansinis svertas	2,34	1,37	3,7	1,32	-0,97	2,33	-2,38

Šaltinis: Sudaryta autorių.

Bendrasis skolos rodiklis atspindi, kokia įmonės turto dalis yra įsigyta už skolintas lėšas. Kuo rodiklis yra žemesnis, tuo mažiau yra apdraustos kreditorių lėšos. Priimtina šio rodiklio reikšmė yra nuo 0,3 iki 0,5. UAB “Dangoraižis” šis rodiklis per analizuojamą laikotarpį kito nevienodai. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, bendrasis skolos rodiklis sumažėjo 0,123 punkto – nuo 0,701 iki 0,578. 2003 metais bendrasis skolos rodiklis, palyginus su 2002 metais, išaugo 0,209 punkto iki 0,787, o 2004 metais, palyginus su 2003 metais, bendrasis skolos rodiklis vėl sumažėjo 0,219 punkto iki 0,568. Taigi, per visą analizuojamą laikotarpį bendrasis skolos rodiklis sumažėjo 0,133 punkto, tačiau visais metais rodiklis viršijo 0,5. Tai reiškia, kad įmonės kreditoriai gali jaustis nepakankamai saugiau dėl įmonės išsiskolinimų.

Finansinis svertas parodo, kiek vienam nuosavybės litui tenka skolintų lėšų. Aukštas rodiklis liudija didesnę riziką, nes įmonei gali būti sunku grąžinti kreditus. UAB “Dangoraižis” finansinis svertas analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei 1, ir tai reiškia, kad vienam nuosavybės litui tenka daugiau nei vienas litas skolintų lėšų. Vadinasi, įmonė turi daugiau skolinto kapitalo nei nuosavo. Tačiau nuo 2001 metų šis rodiklis, kaip ir bendrasis skolos rodiklis, turi tendenciją kisti netolygiai. Didžiausia šio rodiklio reikšmė buvo 2003, kai vienam nuosavybės litui teko 3,7 lito skolintų lėšų. Mažiausia finansinio sverto reikšmė buvo 2004 metais – 1,32, kai įmonė padidino savo įstatinį kapitalą. Per analizuojamą laikotarpį finansinis svertas sumažėjo 1,02 punkto – nuo 2,34 iki 1,32, todėl galima tikėtis, kad toliau finansinis svertas mažės ir po kelių metų vienam nuosavybės litui teks mažiau nei vienas litas skolintų lėšų. Finansinio sverto ir kitų ilgalaikio mokumo rodiklių dinamika pavaizduota 34 paveiksle.

34 pav. UAB “Dangoraižis” ilgalaikio mokumo rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais

Paskutinis ilgalaikio mokumo rodiklis - nuosavo kapitalo koeficientas, kuris parodo kokia dalis turto yra suformuota naudojant nuosavą kapitalą. UAB “Dangoraižis” nuosavo kapitalo koeficientas šiek tiek mažesnis už bendrąjį skolos rodiklį, ir per analizuojamą laikotarpį padidėjo 0,133 punkto – nuo 0,299 iki 0,432. Didžiausia nuosavo kapitalo reikšmė buvo 2004 metais – 0,432 ir 2002 metais – 0,422, t.y. tais metais vienas turto litas buvo sukurtas iš atitinkamai 0,432 ir 0,422 lito nuosavų lėšų. Kai tuo tarpu 2001 ir 2003 metais vienas turto litas buvo sukurtas tik iš atitinkamai 0,299 ir 0,213 lito nuosavų lėšų.

Apibendrinant ilgalaikio mokumo rodiklius galime padaryti išvadą, kad UAB “Dangoraižis” įsiskolinimai yra silpnoji vieta, tačiau rodikliai turi tendenciją didėti.

2.3.3. Veiklos efektyvumo rodiklių analizė

Išlaidų lygio rodiklių analizė

Pagal veiklos efektyvumo rodiklius galime padaryti išvadas apie įmonės sugebėjimus valdyti turimus finansinius išteklius ir kontroliuoti sąnaudų judėjimą. Išlaidų lygio rodikliai parodo kaip taupiai įmonė naudoja turimus išteklius. 19 lentelėje pavaizduota UAB “Dangoraižis” išlaidų lygio absoliučios reikšmės ir pasikeitimai, palyginti su praėjusiais metais.

19 Lentelė

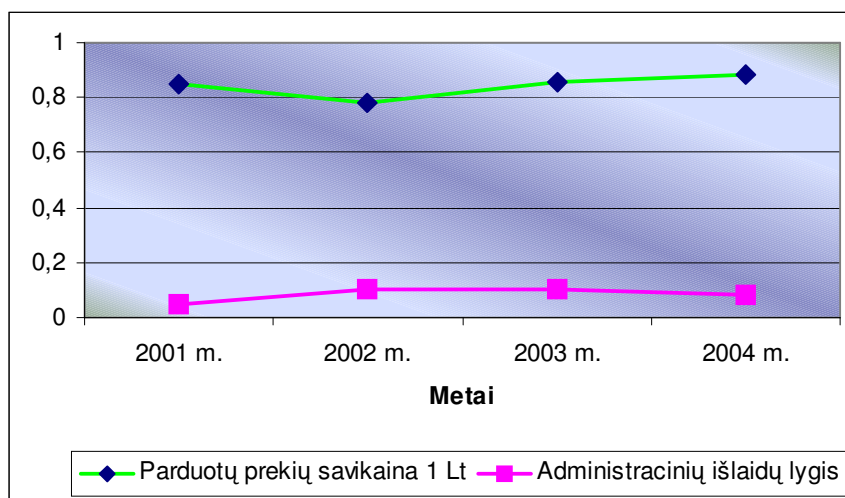
UAB “Dangoraižis” išlaidų lygio rodikliai

Rodiklio pavadinimas	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	Pasikeitimai		
					2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.
Parduotų prekių savikaina 1 Lt	0,848	0,783	0,858	0,883	-0,065	0,075	0,025
Administracinių išlaidų lygis	0,049	0,106	0,102	0,079	0,057	-0,004	-0,023

Šaltinis: Sudaryta autorių.

Kaip matyti iš 19 lentelės ir 35 paveikslo, kuriame pavaizduota išlaidų lygio rodiklių kitimo dinamika, UAB “Dangoraižis” parduotų prekių savikaina 1 pardavimų litui analizuojamu laikotarpiu buvo pasiekusi pavojingą, tačiau dar nekritišką, ribą – 0,883 Lt, nes rinkos šalių įmonių veiklos praktika rodo, kad efektyviausia rodiklio reikšmė yra apie 0,5, o kritinė riba prasideda nuo 0,9.

Parduotų prekių savikaina 1 pardavimų litui per analizuojamą laikotarpį svyravo tarp 0,783 ir 0,883. Optimaliausia rodiklio reikšmė buvo 2002 metais, kai palyginti su 2001 metais parduotų prekių savikaina 1 pardavimų litui sumažėjo 0,065 Lt – nuo 0,848 iki 0,783 Lt. 2003 metais pasiektas didžiausias augimas, kai palyginus su 2002 metais, parduotų prekių savikaina 1 pardavimų litui išaugo 0,075 punkto iki 0,858 Lt, o 2004 metais, palyginus su 2003 metais, – 0,025 punkto ir pasiekė aukščiausią ribą – 0,883.

35 pav. UAB “Dangoraižis” išlaidų lygio rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais

Administracinių išlaidų lygis, kuris parodo kokia administracinių išlaidų yra naudojama pardavimų procese. Finansų analitikų nuomone, administracinės išlaidos neturėtų sudaryti daugiau kaip 10 – 15 proc. pardavimų apimties. UAB “Dangoraižis” administracinių išlaidų lygis analizuojamu laikotarpiu nepasiekė aukščiausios ribos t.y. 0,15. Mažiausios administracinių išlaidų lygis buvo analizuojamo laikotarpio pradžioje – 2001 metais – 0,049. Vadinasi, administracinės išlaidos sudarydavo tik 0,049 pardavimų lito. 2002 metais administracinių išlaidų lygis buvo aukščiausias per 2001 – 2004 metus, kai, palyginus su 2001 metais, išaugo 0,057 punkto iki 0,106 Lt. 2003 metais administracinių išlaidų lygis, palyginus su 2002 metais, sumažėjo 0,004 punkto iki 0,102 Lt, o 2004 metais, palyginus su 2003 metais, – 0,023 punkto iki 0,079. Per visą analizuojamą laikotarpį administracinių išlaidų lygis padidėjo 0,03 punkto – nuo 0,049 iki 0,079 Lt, t.y. administracinės išlaidos sudarė nuo 0,049 Lt iki 0,079 Lt pardavimų apimties.

Trumpalaikio turto apyvartumo rodikliai

Gana didelę įtaką įmonės finansinei būklei daro turto apyvartumo rodikliai, kurie parodo kaip lėšos cirkuliuoja gamybos procese, kurio metu sukuriamas pelnas. 20 lentelėje pateikti apskaičiuoti “Dangoraižis” turto apyvartumo rodikliai.

UAB “Dangoraižis” turto apyvartumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	Pasikeitimai		
					2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.
Trumpalaikio turto apyvartumas	3,195	3,905	3,014	7,544	0,71	-0,891	4,53
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	42,971	14,07	27,389	32,474	-28,901	13,319	5,085
Atsargų apyvartumas	5,828	160,688	54,855	135,317	154,86	-105,833	80,462
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas	20,47	6,249	12,903	12,256	-14,221	6,654	-0,647
Viso turto apyvartumas	2,416	3,124	2,66	5,587	0,708	-0,464	2,927
Ilgalaikio turto apyvartumas	9,907	15,642	22,661	21,536	5,735	7,019	-1,125
Investuoto kapitalo apyvartumas	8,078	7,405	12,46	12,949	-0,673	5,055	0,489

Šaltinis: Sudaryta autorių.

Trumpalaikio turto apyvartumas parodo, kiek vienas trumpalaikio turto litas sukuria pajamų arba kiek kartų trumpalaikis turtas yra panaudojamas gamybos procese. 2001 metais vienas trumpalaikio turto litas sukūrė 3,195 litų pajamų ir analizuojamu laikotarpiu turi tendenciją didėti. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, trumpalaikio turto apyvartumas padidėjo 0,71 punkto iki 3,905, t.y. vienas trumpalaikio turto litas sukūrė 3,905 Lt pajamų. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, trumpalaikio turto apyvartumas sumažėjo beveik iki 2001 metų ribos – 0,891 punkto iki 3,014. Tačiau 2004 metais, palyginus su 2003 metais, trumpalaikio turto apyvartumas padidėjo daugiau kaip 2 kartus ir pasiekė didžiausią reikšmę per visą analizuojamą laikotarpį – 7,544, vadinasi vienas trumpalaikio turto litas sukūrė 7,544 lito pajamų. Taigi, per analizuojamą laikotarpį trumpalaikio turto apyvartumas išaugo daugiau negu 2 kartus– nuo 3,195 iki 7,544. Didėjanti šio rodiklio reikšmė rodo didėjantį įmonės efektyvumo lygį, nes įmonei nereikia papildomo trumpalaikio turto papildomoms pajamoms uždirbti.

Analizuojant trumpalaikio turto apyvartumo kitimą, tikslinga ištirti veiksnius, kurie lėmė jo pagreitėjimą ar sulėtėjimą, todėl 21 lentelėje pavaizduoti rodikliai, pagal kuriuos apskaičiuosime trumpalaikio turto apyvartumą įtakančius veiksnius.

UAB “Dangoraižis” trumpalaikio turto efektyvumą lemiantys veiksniai

Rodiklis	2001 m.	2002 m.	Nukrypimai + -	2003 m.	Nukrypimai + -	2004 m.	Nukrypimai + -
Pardavimai, Lt	434692	1183505	748813	2443520	1260015	4291193	1847673
Trumpalaikis turtas, Lt	136056	303078	167022	810827	507749	568787	-242040
Trumpalaikio turto apyvartumas, kartais	3,19	3,90	0,71	3,01	-0,89	7,54	4,53
Trumpalaikio turto apyvartumas, dienomis	114,24	93,47	-20,77	121,12	27,65	48,38	-72,74

Šaltinis: pagal Mackevičius J, Poškaitė D. Finansų analizė. 1998. Katalikų pasaulis. 245-246 psl., sudaryta autorių.

Pagal 21 lentelės duomenis apskaičiuosime trumpalaikio turto apyvartumo veiksnį – pardavimų apimties ir trumpalaikio turto (ΔTA_t ir ΔTA_p – įtaką), kurie pavaizduoti 18 priede. Pagal atliktus skaičiavimus galime padaryti tokias išvadas:

- 2002 metais trumpalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 20,77 dienų. Šiam apyvartumo pagreitėjimui įtakos turėjo du veiksniai: pardavimų apimties padidėjimas ir trumpalaikio turto padidėjimas. Dėl trumpalaikio turto padidėjimo 167'022 Lt, trumpalaikio turto apyvartumas sulėtėjo 140,24 dienų, o dėl pardavimų apimties padidėjimo 748'813 Lt, trumpalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 140,24 dienų.
- 2003 metais trumpalaikio turto apyvartumas sulėtėjo 27,65 dienų. Dėl trumpalaikio turto padidėjimo 507'749 Lt, trumpalaikio turto apyvartumas sulėtėjo 156,59 dienų, o dėl pardavimų apimties padidėjimo 1'260'015 Lt, trumpalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 128,94 dienų.
- 2004 metais trumpalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 72,74 dienų. Dėl trumpalaikio turto sumažėjimo 242'040 Lt, trumpalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 36,16 dienų, o dėl pardavimų apimties padidėjimo 1'847'763 Lt, trumpalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 36,58 dienų.

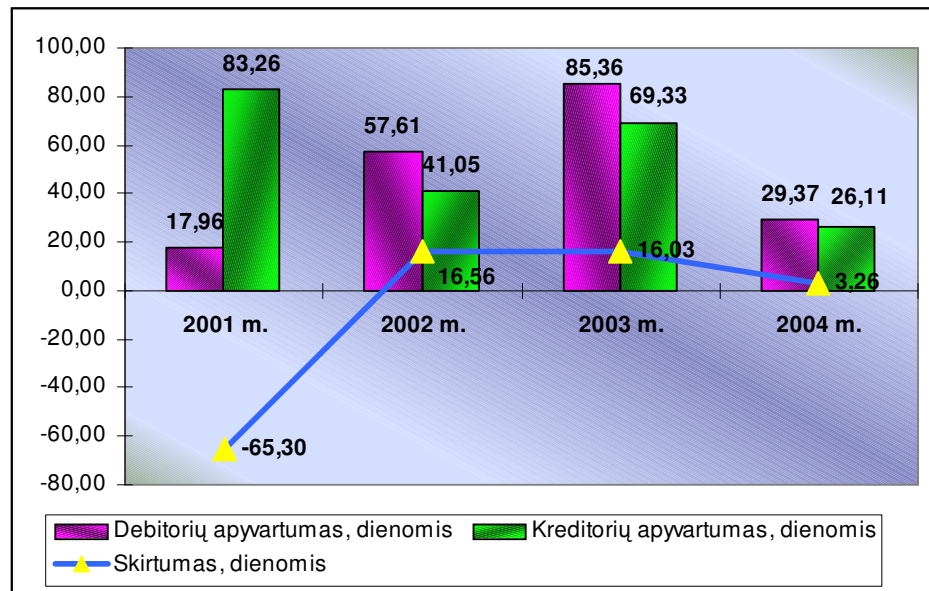
Apyvartinio kapitalo apyvartumas, panašiai kaip ir trumpalaikio turto apyvartumas, parodo, kiek vienas apyvartinio kapitalo litas sukuria pajamų arba kiek kartų apyvartinis kapitalas yra panaudojamas gamybos procese per metus. 2001 metais vienas apyvartinio kapitalo litas sukūrė 42,971 litų pajamų ir, priešingai negu trumpalaikio turto apyvartumas, analizuojamu laikotarpiu turi tendenciją mažėti. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, apyvartinio kapitalo apyvartumas sumažėjo net 29,901 punkto iki 14,07, t.y. vienas apyvartinio kapitalo litas sukūrė 14,07Lt pajamų. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, apyvartinio kapitalo apyvartumas padidėjo 13,319 punkto iki 27,389. 2004 metais, palyginus su 2003 metais, apyvartinio kapitalo apyvartumas dar padidėjo 5,085 punkto iki 32,474. Didžiausia šio rodiklio reikšmė buvo 2001 metais, o mažiausia – 2002

metais, o per visą analizuojamą laikotarpį apyvartinio kapitalo apyvartumas sumažėjo 10,497 punkto – nuo 42,971 iki 10,497.

Atsargų apyvartumas parodo, kiek per metus atsargos padaro apyvartų. UAB “Dangoraižis” atsargų apyvartumo rodiklis per analizuojamą laikotarpį kito netolygiai ir neprognozuojamai. Per 2001 metus atsargos padarė 5,828 apyvartas, o 2002 metais šis rodiklis dėl atsargų sumažėjimo 11 kartų, o savikainos padidėjimo 2,5 karto, išaugo 27,57 karto net iki 160,688. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, savikainai 2,26 karto, o atsargoms 84,91 proc., atsargų apyvartumo rodiklis sumažėjo 105,833 punkto iki 54,855. 2004 metais, palyginus su 2003 metais, savikainai padidėjus 80,47 punkto, o atsargoms sumažėjus 36,47 proc., atsargų apyvartumas padidėjo 80,482 punkto iki 135,317. Taigi, per analizuojamą laikotarpį atsargų apyvartumas kito netolygiai ir per analizuojamą laikotarpį padidėjo 129,489 punkto – nuo 5,828 iki 135,317.

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas parodo, kiek pirkėjų įsiskolinimas padaro apyvartų per metus. Didesnė rodiklio reikšmė parodo aukštesnį įmonės veiklos efektyvumą. UAB “Dangoraižis” didžiausia šio rodiklio reikšmė buvo 2001 metais, kai siekė 20,47. 2002 metais užfiksuota mažiausia debitorinio įsiskolinimo apyvartumo reikšmė, kai palyginus su 2001 metais, rodiklis sumažėjo 14,221 punkto iki 6,249. Nuo 2003 metų debitorinio įsiskolinimo apyvartumo rodiklis vėl didėja 10,441, tačiau iki 2000 metų jis sumažėjo iki 7,671. 2001 metais šis rodiklis vėl pakilo iki 9,257 ir labai tikėtina, kad ir toliau jis didės. Tai rodo efektyvesnę įmonės veiklą.

Debitorinis įsiskolinimas dar yra skaičiuojamas dienomis ir lyginamas su kreditorių apyvartumu dienomis. Šie rodikliai parodo, per kiek dienų UAB “Dangoraižis” pirkėjai atsiskaito su įmone ir per kiek dienų įmonė atsiskaito su savo tiekėjais. 36 paveiksle pavaizduota UAB “Dangoraižis” debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo dienomis rodiklių dinamika bei skirtumas tarp jų.

36 pav. UAB “Dangoraižis” debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo dienomis rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais

Pagal 36 paveikslą galime padaryti išvadą, kad per analizuojamą laikotarpį debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis padidėjo 11,41 diena nuo 17,96 iki 29,37 dienų, o kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis sumažėjo 57,15 dienų nuo 83,26 iki 26,11. 2002 metais, palyginti su 2001 metais, dėl padidėjusių pardavimų apimčių, debitorių apyvartumo dienomis rodiklis padidėjo 39,65 dienų – nuo 17,96 iki 57,61, o kreditorių apyvartumas dienomis sumažėjo 42,21 dienų – nuo 83,26 iki 41,05. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, dėl didėjančių pardavimo apimčių ir didėjančių absoliučių įsiskolinimo reikšmų, debitorių apyvartumo dienomis rodiklis padidėjo 27,75 dienų – nuo 57,61 iki 85,36, o kreditorių apyvartumas dienomis – 28,28 dienų – nuo 41,05 iki 69,33 ir pasiekė nepageidaujamas ribas. 2004 metais, palyginti su 2003 metais, padėtis stabilizavosi, ir nors augo pardavimų apimtys, debitorių ir kreditorių įsiskolinimo apyvartumo dienomis mažėjo: debitorinio įsiskolinimo apyvartumo dienomis rodiklis sumažėjo beveik 3 kartus – nuo 85,36 iki 29,37 dienų, o kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo dienomis rodiklis sumažėjo šiek tiek daugiau kaip 2 kartus – nuo 26,11 iki 69,33. Matome, kad, bėgant metams įmonė vis sparčiau atsiskaito su tiekėjais, tačiau įmonės klientai neskuba atsiskaityti su įmone. UAB “Dangoraižis” tiek debitorių, tiek kreditorių apyvartumo dienomis rodikliai pagal bendras finansų analitikų rekomendacijas yra per dideli, tačiau pagal įmonės veiklos specifiką rodiklius galima laikyti normaliais. Pagal finansų analitikų rekomendacijas, normalu yra kai statybos paslaugas teikiančių įmonių debitorių ir kreditorių apyvartumo dienomis rodikliai svyruoja tarp 30 ir 60 dienų.

2001 metais kreditorių apyvartumas net 65,30 dienų viršijo debitorių apyvartumą, vadinasi įmonės skolos tiekėjams viršijo pirkėjų įsiskolinimą. 2002 metais padėtis stabilizavosi, nes

debitorių apyvartumas viršijo kreditorių apyvartumą 16,56 dienomis, taigi skolos tiekėjams buvo mažesnės negu pirkėjų įsiskolinimas. Tokia tendencija išliko ir likusį analizuojamą laikotarpį. 2003 metais debitorių apyvartumas viršijo kreditorių apyvartumą 16,03 dienų, o 2004 metais – 3,26 dienų. Tiek debitorių apyvartumas dienomis, tiek kreditorių apyvartumas dienomis analizuojamu laikotarpiu kito netolygiai, tačiau labai svarbu yra išsiaiškinti skirtumą tarp jų.

Ilgalaikio turto apyvartumo rodikliai

Ilgalaikio turto apyvartumas parodo, kiek vienas ilgalaikio turto litas sukuria pajamų. UAB “Dangoraižis” ilgalaikio turto apyvartumo rodiklis nuo analizuojamo laikotarpio pradžios linkęs didėti, nes ilgalaikis turtas augo mažesniais tempais negu pardavimų apimtys. 2001 metais vienas ilgalaikio turto litas sukūrė tik 9,907 litų pajamų ir per 4 analizuojamus metus šis rodiklis padidėjo 11,629 punkto iki 21,536. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, ilgalaikio turto apyvartumo rodiklis padidėjo 5,735 punkto iki 15,642, 2003 metais, palyginus su 2002 metais, padidėjo 7,019 punkto iki 22,661. 204 metais, palyginus su 2003 metais, pastebima nedidelė ilgalaikio turto apyvartumo mažėjimo tendencija, kai rodiklis sumažėjo 1,125 punkto iki 21,536. Didėjanti šio rodiklio reikšmė rodo didėjančią įmonės efektyvumą lygį.

Analizuojant ilgalaikio turto apyvartumo kitimą, tikslinga ištirti veiksnius, kurie lėmė jo pagreitėjimą ar sulėtėjimą, todėl 22 lentelėje pavaizduoti rodikliai, pagal kuriuos apskaičiuosime ilgalaikio turto apyvartumą įtakojančius veiksnius.

22 Lentelė

UAB “Dangoraižis” ilgalaikio turto efektyvumą lemiantys veiksniai

Rodiklis	2001 m.	2002 m.	Nukrypimai + -	2003 m.	Nukrypimai + -	2004 m.	Nukrypimai + -
Pardavimai, Lt	434692	1183505	748813	2443520	1260015	4291193	1847673
Ilgalaikis turtas, Lt	43878	75660	31782	107827	32167	199253	91426
Ilgalaikio turto apyvartumas, kartais	9,91	15,64	5,74	22,66	7,02	21,54	-1,13
Ilgalaikio turto apyvartumas, dienomis	36,84	23,33	-13,51	16,11	-7,23	16,95	0,84

Šaltinis: pagal Mackevičius J, Poškaitė D. Finansinė analizė. 1998. Katalikų pasaulis. 245-246 p., sudaryta autorių.

Pagal 22 lentelės duomenis apskaičiuosime ilgalaikio turto apyvartumo veiksnių – pardavimų apimtį ir ilgalaikio turto (ΔTA_t ir ΔTA_p – įtaką), kurie pavaizduoti 17 priede. Pagal atliktus skaičiavimus galime padaryti tokias išvadas:

- 2002 metais ilgalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 13,51 dienų. Šiam apyvartumo pagreitėjimui įtakos turėjo du veiksniai: pardavimų apimtį padidėjimas ir ilgalaikio turto padidėjimas. Dėl ilgalaikio turto padidėjimo 31'782 Lt, ilgalaikio

turto apyvartumas sulėtėjo 26,69 dienų, o dėl pardavimų apimties padidėjimo 748'813 Lt, ilgalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 40,2 dienų.

- 2003 metais ilgalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 7,23 dienų. Dėl ilgalaikio turto padidėjimo 32'167 Lt, ilgalaikio turto apyvartumas sulėtėjo 9,92 dienų, o dėl pardavimų apimties padidėjimo 1'260'015 Lt, ilgalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 17,15 dienų.
- 2004 metais ilgalaikio turto apyvartumas sulėtėjo 0,84 dienų. Dėl ilgalaikio turto padidėjimo 91'426 Lt, ilgalaikio turto apyvartumas sulėtėjo 13,65 dienų, o dėl pardavimų apimties padidėjimo 1'847'763 Lt, trumpalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 12,81 dienų.
- Analizuojamu laikotarpiu ilgalaikio turto padidėjimas neigiamai veikė ilgalaikio turto apyvartumą, o pardavimų apimties padidėjimas – teigiamai.

Turto apyvartumo rodiklis parodo, kiek vienas turto litas sukuria pajamų. UAB “Dangoraižis” turto apyvartumo rodiklis bėgant metams turi tendenciją didėti. 2001 metais vienas turto litas sukūrė 2,416 lito pajamų, o 2002 metais - jau 3,124 lito pajamų, palyginus su 2001 metais, 0,708 punkto daugiau. 2003 metais, palyginti su 2002 metais, turto apyvartumo rodiklis sumažėjo 0,464 punkto iki 2,66, o 2004 metais, palyginus su 2003 metais, vėl padidėjo 2,927 punkto iki 5,587. Taigi, turto apyvartumo rodiklis analizuojamu laikotarpiu padidėjo 3,171 punkto, t.y. 2001 metais vienas turto litas sukūrė 2,416 lito pajamų, o 2004 metai jau 5,587 lito pajamų.

Analizuojant turto apyvartumo kitimą, kaip ir trumpalaikio bei ilgalaikio turto, tikslinga iširti veiksniai, kurie lėmė jo pagreitėjimą ar sulėtėjimą, todėl 23 lentelėje pavaizduoti rodikliai, pagal kuriuos apskaičiuosime turto apyvartumą įtakančius veiksniai.

23 Lentelė

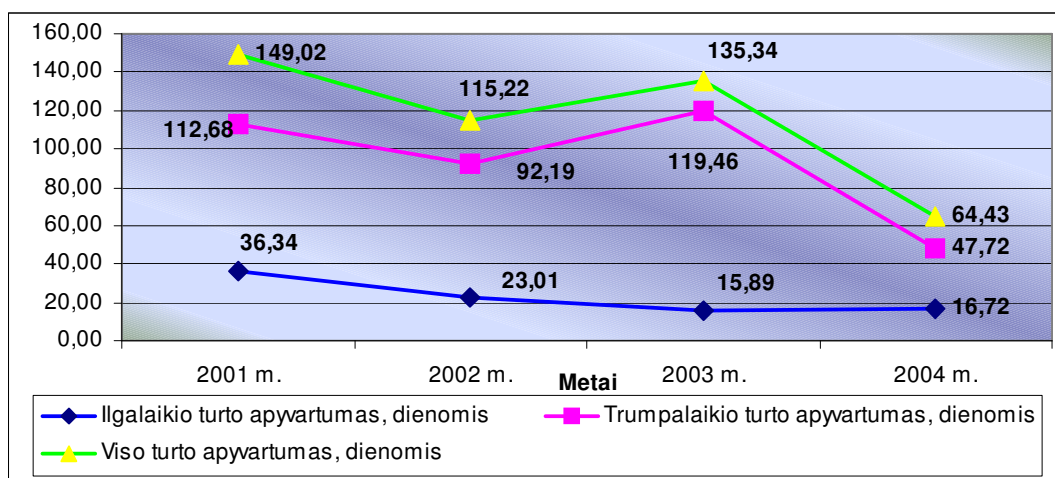
UAB “Dangoraižis” turto efektyvumą lemiantys veiksniai

Rodiklis	2001 m.	2002 m.	Nukrypimai + -	2003 m.	Nukrypimai + -	2004 m.	Nukrypimai + -
Pardavimai, Lt	434692	1183505	748813	2443520	1260015	4291193	1847673
Visas turtas, Lt	179934	378782	198848	918654	539872	768040	-150614
Viso turto apyvartumas, kartais	2,42	3,12	0,71	2,66	-0,46	5,59	2,93
Viso turto apyvartumas, dienomis	151,09	116,82	-34,27	137,22	20,41	65,33	-71,90

Pagal 23 lentelės duomenis apskaičiuosime viso turto apyvartumo veiksnių – pardavimų apimties ir turto (ΔTA_t ir ΔTA_p – įtaką). Pagal atliktus skaičiavimus galime padaryti tokias išvadas:

- 2002 metais viso turto apyvartumas pagreitėjo 34,27 dienu. Šiam apyvartumo pagreitėjimui įtakos turėjo du veiksniai: pardavimų apimties padidėjimas ir viso turto padidėjimas. Dėl viso turto padidėjimo 198'848 Lt, viso turto apyvartumas sulėtėjo 166,96 dienu, o dėl pardavimų apimties padidėjimo 748'813 Lt, viso turto apyvartumas pagreitėjo 201,23 dienu.
- 2003 metais viso turto apyvartumas sulėtėjo 20,41 dienu. Dėl viso turto padidėjimo 539'872 Lt, viso turto apyvartumas sulėtėjo 166,51 dienu, o dėl pardavimų apimties padidėjimo 1'260'015 Lt, viso turto apyvartumas pagreitėjo 146,10 dienu.
- 2004 metais viso turto apyvartumas pagreitėjo 71,90 dienu. Dėl viso turto sumažėjimo 150'614 Lt, viso turto apyvartumas pagreitėjo 22,5 dienu, o dėl pardavimų apimties padidėjimo 1'847'763 Lt, viso turto apyvartumas pagreitėjo 49,4 dienu.

Trumpalaikio turto, ilgalaikio turto ir viso turto apyvartumo dinamika pavaizduota 37 paveiksle, kuris apibendrina turto apyvartumo analizę.

37 pav. UAB “Dangoraižis” turto apyvartumo dienomis rodiklių dinamika 2001 – 2004 metais

UAB “Dangoraižis” investuoto kapitalo apyvartumas, kuris parodo kiek vienas investuoto kapitalo litas sukuria pajamų, kaip ir dauguma kitų apyvartumo rodiklių, analizuojamu laikotarpiu turi tendenciją didėti. 2001 metais vienas investuoto kapitalo litas sukūrė 8,078 lito pajamų, o 2002 metais, palyginti su 2001 metais, investuoto kapitalo apyvartumas sumažėjo 0,673 punkto iki 7,405. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, investuoto kapitalo apyvartumas padidėjo 5,055 punkto iki 12,46, o 2004 metais, palyginus su 2003 metais, – 0,489 punkto iki 12,949. Taigi, per analizuojamą laikotarpį investuoto kapitalo apyvartumas padidėjo 4,871 punkto, t.y. 2001 metais vienas investuoto kapitalo litas sukūrė 8,078 lito pajamų, o 2004 metais – jau 12,949 lito pajamų.

3. FINANSINĖS VEIKLOS PROGNOZAVIMAS

3.1. Finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių įmonės finansiniam stabilumui vertinimas

Išvystytos rinkos sąlygomis kiekvienas verslas patiria didesnę ar mažesnę riziką. Nė viena įmonė nėra garantuota, kad jos veikla visą laiką bus tęstina. Įmonės vadovai, siekdami didesnio pelno, imasi rizikingos veiklos, o nenorintys rizikuoti dažniausiai merdi arba, neišlaikę konkurencijos, bankrutuoja. Todėl įmonių vadovai turi mokėti įvertinti savo verslo riziką, žinoti jos ribas ir neperžengti jų, kad nepatirtų bankroto.

Rizika – tai tam tikri nuostoliai, susidarę nepasiekus užsibrėžto tikslo. Užsibrėžtas tikslas dažniausiai nepasiekiamas dėl prognozuojamo rezultato neapibrėžtumo ir subjektyvumo. Neužtikrintumas finansiniuose reikaluose iš išorės nėra negatyvus: geresnių negu tikimasi rezultatų pasiekimo šansas lygus blogesnių negu tikimasi rezultatų pasiekimo šansui.

Ekonominėje literatūroje dažniausiai išskiriamos dvi rizikos rūšys:

1. verslo rizika;
2. finansinė rizika.

Verslo rizika – tai įmonės nesugebėjimas kompensuoti pajamomis savo ūkinės gamybinės veiklos išlaidų, o finansinė rizika – tai nesugebėjimas kompensuoti finansavimo išlaidų¹⁸.

Verslo ir finansinė rizika sudaro bendrą riziką, t.y. kai nesugebama kompensuoti tiek ūkinės gamybinės veiklos, tiek ir finansinės veiklos išlaidų¹⁹. Įvairių sverto matavimų išmanymas padeda įmonių vadovams apibrėžti bendrą, priimtina rizikos lygį.

Įvairūs autoriai nagrinėjo ir nagrinės įmonės bankroto problemas, tačiau galime teigti, kad įmonių bankrotas tapo įprastu reiškiniu, sukeliančiu daug neigiamų padarinių. Būtent todėl svarbu nagrinėti įmonių bankroto problemą ir ieškoti naujų prognozavimo metodų.

Daugelio autorių tyrimai parodė, kad bankrotui prognozuoti efektyvu naudoti finansinių ataskaitų duomenis, atitinkamai juos lyginti, interpretuoti, skaičiuoti santykinis rodiklius ir kt. Dideli svarbiausių straipsnių pokyčiai turi esminę įtaką įmonės veiklos stabilumui. Finansinių ataskaitų konkrečių straipsnių pokyčių įtaką įmonės finansiniam stabilumui rodo lentelės duomenys, kurie pavaizduoti 18 priede.

Vienas iš paprasčiausių įmonių bankroto prognozavimo analizės kryptčių yra finansinių analizių straipsnių pokyčių tyrimas, kuris pavaizduotas 24 lentelėje.

¹⁸ J.Petty, A.Keown. Basic Financial Management. Prentice Hall International, 1993.P.316

¹⁹ A.Shapiro, Modern Corporate Finance. Než York: Me Millan Publising Company, 1990. P.107

Finansinių ataskaitų konkrečių straipsnių pokyčių įtaką UAB “Dangoraižis” finansiniam stabilumui

Finansinių ataskaitų formos	Straipsniai ir jų pokytis	Straipsnio pokyčio įtaka įmonės finansiniam stabilumui
Balansas	TURTAS	
	Ilgalaikio materialaus turto padidėjimas	Per analizuojamą laikotarpį išaugo 4,54 karto, tačiau tai nesukelia neigiamų įmonės veiklos pokyčių. Ilgalaikio turto augimas susijęs su augančia pardavimų apimtimi ir didėjančiu jo poreikiu, o ne siekiant investuoti lėšas.
	Neproporcingas atsargų kiekio kitimas	Daugiausiai atsargų įmonė turėjo analizuojamo laikotarpio pradžioje, tačiau dėsningų pokyčių nepastebima. Atsargų apyvartumas yra geras, o absoliuti jų reikšmė priklauso nuo jų likučio kiekvienų metų pabaigai.
	Gautinų sumų padidėjimas	2001- 2004 metais padidėjo 16,14 kartų. Tai rodo, kad įmonės klientai delsia atsiskaityti už jiems suteiktas paslaugas. Įmonė dėl to gali susidurti su mokumo problemomis.
	Grynųjų pinigų padidėjimas	2001 – 2004 metais grynųjų pinigų padidėjimas buvo 3,3 karto. Tai rodo, kad įmonės likvidus turtas didėja ir įmonė gali plėtoti savo veiklą. Nors 2003 metais gryniesi pinigai buvo sumažėję.
	SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI	
	Nuosavo kapitalo padidėjimas	Nuosavo kapitalo padidėjimas 6,16 kartą rodo gerą įmonės finansinę būklę bei sugebėjimą pritraukti papildomų investicijų.
	Ilgalaikių įsipareigojimų nebuvimas	Įmonės per visą laikotarpį neturėjo ilgalaikių įsipareigojimų, ir tai rodo jos saugumą bei mažesnės rizikos laipsnį.

	Trumpalaikių įsipareigojimų padidėjimas	2001 – 2004 metais padidėjimas sudarė 3,46 karto, tačiau tai nesukelia neigiamų veiklos pokyčių, nes nuosavas kapitalas padidėjo daugiau negu trumpalaikiai įsipareigojimai.
Pelno (nuostolio) ataskaita	Pardavimų padidėjimas	Pardavimų padidėjimas beveik 10 kartų rodo paklausos išaugimą, gerą pardavimų organizavimą, gerą marketingą bei pagrįstą kainų politiką.
	Sąnaudų padidėjimas	Sąnaudų padidėjimas susijęs su augančia pardavimų apimtimi.

Atlikus UAB “Dangoraižis” finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių įmonės finansiniam stabilumui vertinimą galima teigti, kad grėsmę kelia tik augantis pirkėjų išsiskolinimas, kuris per analizuojamą laikotarpį padidėjo 16,15 kartų arba 328’434 Lt, ir skolos tiekėjams, kurios padidėjo mažiau nei pirkėjų išsiskolinimas – 3,1 karto arba 210’668 Lt. Pagal šią analizę galime padaryti išvadą kad UAB “Dangoraižis” bankrotas negresia.

Norėdami sužinoti tikslesnę bankroto tikimybes, atliksime bankroto prognozavimą pagal Altmaną.

3.2. UAB “dangoraižis” bankroto tikybės įvertinimas

Pati didžiausia ir pavojingiausia rizikos zona, kai nuostoliai lygūs įmonės turto dydžiui. Šios rizikos rezultatas – įmonės bankrotas. Bankroto problema dažniausiai iškyla tada, kai įmonė neturi pakankamai pinigų trumpalaikiams įsipareigojimams likviduoti. Tada turi būti keliamas klausimas, ar likviduoti įmonę, ar ją reorganizuoti. Jau seniai verslininkus ir ekonomistus dominos šis klausimas, kaip pastebėti ir numatyti įmonės bankroto atvejus, kad galima būtų laiku jiems užkirsti kelią. Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas yra būdas kiekybiniais parametrais įvertinti įmonių būklę, nustatyti negatyvias įmonių būklės tendencijas. Dabartiniu metu bankrotams prognozuoti dažnai naudojamas Z modelis. Šio modelio esmę sudaro tai, kad įmonės įvairios pusės įvertinamos santykiniais rodikliais, iš kurių išvedamas apibendrinantis specialus Z rodiklis. Šis rodiklis literatūroje vadinamas zeta modeliu. Jis apskaičiuojamas naudojant diskriminantinės analizės būdą, kuriuo nustatomi koreliacinės tiesinės funkcijos parametrai. Taikant šį būdą įmonės suskirstomos į dvi klases: nepatikimas įmones, kurioms gresia bankrotas ir patikimas įmones t.y. sugebančias išvengti bankroto.

Toks įmonių skirstymas pagrįstas dviem savybėmis: įmonių trumpalaikio mokumo sugebėjimu ir finansiniu stabilumu, kurį nusako skolintų lėšų ir turto santykis. Įmonei gresia bankrotas tada, kai padidėja nuostoliai, įsiskolinimai ir mažėja trumpalaikis mokumas.

Norint išvengti bankroto, reikia mokėti surasti tokią lygybę diskriminacinės ribos, kuri suskirstytų galimus rodiklių derinius į minėtas grupes:

1. atspindinčias įmonių bankroto galimybes;
2. teigiamas veiklos prognozes.

Ne vienas mokslininkas mėgino išspręsti šią problemą. W.Beaver 1966 m. išnagrinėjo bankrutavusių įmonių 29 koeficientų trendus ir savo prognozėmis nedaug apsiriko ir nuspėjo 76 % iš 100 % bankroto atvejų. Bankroto prognozavimui jis naudojo šiuos penkis rodiklius:

1. trumpalaikio mokumo (likvidumo);
2. apyvartinio kapitalo dalies bendrojo turto sumoje;
3. pinigų srautų ir bendro įsiskolinimo santykio;
4. turto pelningumo;
5. turto, įsigyto iš skolintų kapitalo, koeficientą.

Vėliau bankroto prognozavimo metodikas nagrinėjo daugelis kitų autorių. Tačiau didžiausią indėlį į bankroto prognozavimą įnešė amerikiečių ekonomistas E.Altmanas, kuris modifikavo jau kitų ekonomistų Z modelį.

E.Altman, kurdamas savo Z modelį, naudojo gamybinės įmonės rodiklius ir pasiūlė tokią apskaičiavimo formulę:

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1,0X_5$$

Kurioje:

X_1 – grynojo apyvartinio kapitalo lyginamasis svoris turto bendroje sumoje

X_2 – nepaskirstytojo pelno santykis su bendra turto suma

X_3 – turto pelningumas prieš palūkanų ir mokesčių išskaidymą

X_4 – akcinio kapitalo ir skolinto kapitalo santykis

X_5 – turto apyvartumas

Kiekvienas iš šių rodiklių apibūdina tam tikru aspektu įmonės riziką: X_1 – trumpalaikio mokumo riziką, X_2 – turto pelningumą, kuriam apskaičiuoti naudojamas nepaskirstytas pelnas, X_3 – dabartinį pelningumą, X_4 – ilgalaikio mokumo riziką, X_5 – įmonės turto sugebėjimą skatinti pardavimus.

Taikant šį metodą įmonės, priklausomai nuo gautos z reikšmės, yra suskirstomos į keturias grupės:

- kai Z iki 1,8, tai įmonės bankroto tikimybė labai didelė;
- kai Z nuo 1,8 iki 2,7, bankroto tikimybė didelė;
- kai Z nuo 2,71 iki 2,9, bankroto tikimybė įmanoma;

➤ kai Z daugiau kaip 3, bankroto tikimybė labai nedidelė;

Naudojant penkių veiksnių modelį, įmonių bankroto galimybė per vienerius metus nustatoma iki 95 proc. tikslumu. Atvejai, kai modelio Z reikšmė rodė, kad įmonėms bankrotas negresia, bet jos bankrutavo, sudarė 6 proc., ir kai buvo numatomi bankrotai, o įmonės nebankrutavo ir tęsė veiklą, tik 3 proc. Prognozuojant dviems metams, pasiekiamas iki 83 proc. tikslumas, o analogiškos klaidos yra 28 proc. ir 6 proc.

Atkreiptinas dėmesys, kad modelio naudojimas ribotas įmonėms, kurių akcijos nėra kotiruojamos vertybinių popierių biržoje. Tai paskatino Altmaną parengti modelio variantą, skirtą įmonėms, kurių akcijos nekotiruojamos biržoje:

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5$$

Čia:

X_1 – grynojo apyvartinio kapitalo efektyvumas, išreikštas grynojo apyvartinio kapitalo ir viso turto santykiu;

X_2 – sukaupto kapitalo efektyvumas, išreikštas nepaskirstytojo pelno ir viso turto santykiu;

X_3 – bendrasis pelningumas, išreikštas bendrojo pelno ir viso turto santykiu.

X_4 – skolos padengimo nuosavu kapitalu santykis, išreikštas nuosavo kapitalo ir skolinto kapitalo santykiu;

X_5 – turto apyvartumas, išreikštas pardavimų ir viso turto santykiu.

Šiuo atveju ribinė Z reikšmė lygi 1,23.

Įmonių bankroto grėsmės nustatymas iš anksto gali būti impulsas ne tik išvengti bankroto, bet ir rasti veiksmingų strateginių sprendimų.

Mes atliksime UAB “Dangoraižis” bankroto tikimybės prognozavimą pagal šią formulę, kadangi mūsų analizuojamos įmonės akcijos nėra kotiruojamos Nacionalinėje Vertybinių popierių biržoje:

$$Z = 0,717 * \frac{\text{Apyvartinis kapitalas}}{\text{Turtas}} + 0,847 * \frac{\text{Nepaskirstytas pelnas}}{\text{Turtas}} + 3,107 * \frac{\text{Pelnas prieš mokesčoke}}{\text{Turtas}} + 0,42 * \frac{\text{Nuosavaskapitalas}}{\text{Įsipareigojimai}} + 0,995 * \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Turtas}}$$

Pagal šia formulę atlikti skaičiavimai, kurie pavaizduoti 25 lentelėje.

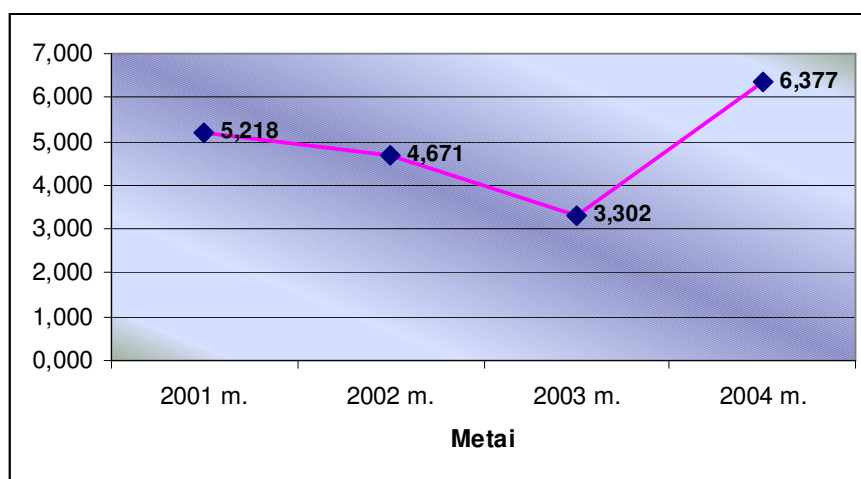
UAB “Dangoraižis” bankroto tikimybės nustatymas

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.
A Grynojo kapitalo santykis su turtu	0,055	0,222	0,096	0,172
B. Sukaupto kapitalo efektyvumas	0,0122	0,2806	0,0483	0,2345
C. Bendrasis pelningumas	0,832	0,276	0,139	0,057
D. Skolos padengimas nuosavu kapitalu	0,427	0,730	0,271	0,759
E. Turto apyvartumas	2,416	3,124	2,66	5,587
Z=0,717*A+0,847*B+3,107*C+0,42*D+0,995*E	5,218	4,671	3,302	6,377
Bankroto tikimybė	labai žema	labai žema	labai žema	labai žema

Šaltinis: sudaryta autorių.

Naudojant šį modelį, bankroto tikimybė yra nustatoma 95 procentų tikslumu. Taigi, pagal 25 lentelę galima padaryti išvadą, kad UAB “Dangoraižis” bankroto tikimybė yra labai nedidelė, nes visai metais gauta reikšmė yra didesnė už 3.

E. Altman bankroto tikimybę pavadino kreditingumo indeksu. 40 paveiksle pavaizduota UAB “Dangoraižis” kreditingumo indekso kitimo dinamika 2001 – 2004 metais.

38 pav. UAB “Dangoraižis” kreditingumo indekso kitimo dinamika 2001 – 2004 metais

Iš 38 paveikslo matyti, jog UAB “Dangoraižis” bankrotas negresia. Per visą analizuojamą laikotarpį kreditingumo indeksas padidėjo 1,159 punkto – nuo 5,218 iki 6,377. Tačiau reikia pažymėti, jog jis kito netolygiai. 2002 metais, palyginti su 2001 metais UAB “Dangoraižis” kreditingumo indeksas sumažėjo 0,547 punkto iki 4,671. 2003 metais, palyginti su 2002 metais, jis dar sumažėjo 1,369 punkto iki 3,302, tačiau 2004 metais, palyginus su 2003 metais, kreditingumo indeksas išaugo beveik 2 kartus iki 6,377.

Įmonės vadovams naudinga būtų žinoti, iki kokios ribos gali būti plečiama veikla nepritraukiant išorės finansavimo šaltinių. Tai parodo stabilaus augimo koeficientas (STAG).

$$STAG = \frac{Pardavimai}{Turtas} * \frac{Grynasis\ pelnas}{Turtas} * \frac{Turtas}{\text{Įsipareigojimai}} * \frac{\text{Įsipareigojimai}}{\text{Akcinis kapitalas}} * (1 - DK)$$

DK yra dividendų išmokėjimo koeficientas. UAB “Dangoraižis” akcininkams analizuojamu laikotarpiu dividendai nebuvo mokami, todėl (1-DK) yra lygus 1. 26 lentelėje pateikta įmonės stabilaus augimo koeficientą įtakojantys veiksniai ir jų reikšmės.

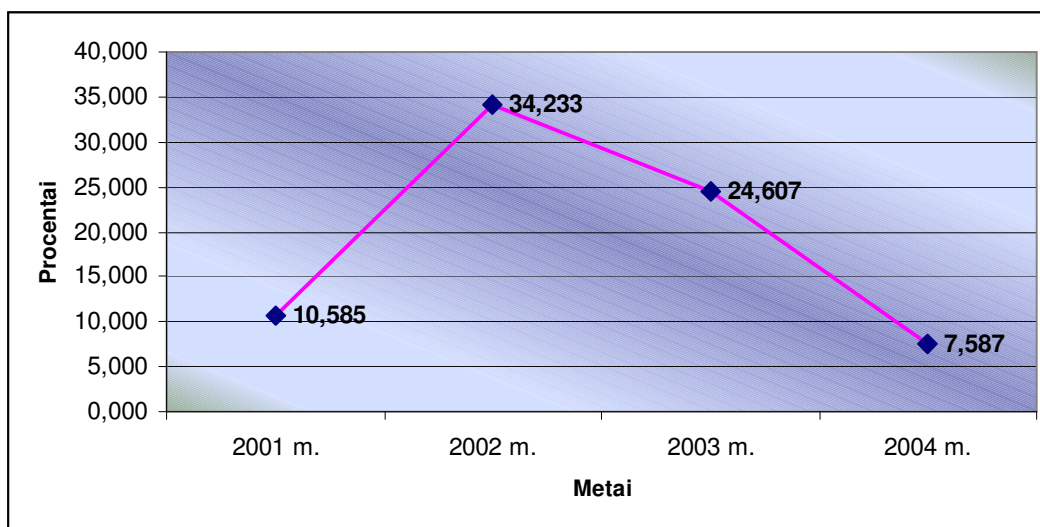
26 Lentelė

UAB “Dangoraižis” stabilaus augimo koeficiento veiksniai

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.
Turto apyvartumas	2,416	3,124	2,66	5,587
Turto pelningumas	0,2435	0,2893	0,1007	0,1768
Turto ir įsipareigojimų santykis	1,427	1,730	1,271	1,759
Įsipareigojimų ir akcinio kapitalo santykis	12,612	21,8964	72,3053	4,36644
STAG	10,585	34,233	24,607	7,587

Pagal 26 lentelę matome, kad UAB “Dangoraižis” stabilaus augimo koeficientas analizuojamu laikotarpiu kito netolygiai. Per visą analizuojamą laikotarpį jis sumažėjo 2,998 punkto – nuo 10,585 iki 7,587 proc. Didžiausia STAG reikšmė buvo 2002 metais, kai, palyginti su 2001 metais, padidėjo daugiau kaip 3 kartus iki 34,233 proc. Tokį staigų augimą lėmė padidėję įsipareigojimai bei išaugusios pardavimų apimtys. 2003 metais, palyginti su 2002 metais, STAG sumažėjo 9,626 punkto iki 24,607 proc. 2004 metais buvo mažiausia STAG reikšmė, kai, palyginti su 2003 metais, ji sumažėjo daugiau kaip tris kartus iki 7,587 proc. Staigų sumažėjimą lėmė 2004 metais padidintas įstatinis kapitalas bei išaugusios pardavimų apimtys.

39 paveiksle pavaizduota stabilaus augimo koeficiento dinamika 2001 – 2004 metais.

39 pav. UAB “Dangoraižis” stabilaus augimo koeficiento dinamika 2001 – 2004 metais

Pagal trečia bankroto prognozavimo metodiką, įmonė yra vertinama pagal mokumą bei pelningumą. Įmonės mokumas pagal Wilson R. Ir McHung (45) rodo jos finansinę būklę ir skiriasi nuo pelningumo, kuris apibūdina įmonės veiklos efektyvumą ir ši priklausomybė yra įvertinama 40 paveiksle.

	Moki įmonė	Nemoki įmonė
Pelninga	1	2
Nepelninga	3	4

40 pav. Įmonių vertinimas pagal mokumo ir pelningumo rodiklius

Pagal 40 paveikslą matyti, kad į pirmą langelį patenka mokios ir pelningos įmonės, t.y geriausios, o į ketvirtą – nemokios ir nepelningos, t.y.tokios, kurios jau praktiškai nebegali egzistuoti. Antrame ir trečiame langeliuose esančias įmones dar galima valdyti, nes jos turi tik po vieną neigiamą savybę – yra pelningos bet nemokios, arba mokios bet nepelningos.

UAB “Dangoraižis” gali priskirti pirmam langeliui, nes įmonė yra ir moki ir pelninga. Per analizuojamą laikotarpį ji uždirbo tik pelną, tiek pardavimų pelningumo, tiek kapitalo pelningumo, tiek turto pelningumo rodikliai yra geri. Įmonės bendrojo ir greitojo mokumo rodikliai viršija vieneta, vadinasi mokumo problemų įmonė taip pat neturi.

Atlikta UAB “Dangoraižis” bankroto tikimybės nustatymo ir prognozavimo analizė pagal tris metodikas: finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių įmonės finansiniam stabilumui vertinimo, Altmano modelį ir mokumo bei pelningumo ryšio tyrimą, buvo galima įsitikinti, kad įmonei bankrotas negrėsia ir veikla turi tęstinumą.

3.3. Pardavimų apimties ir grynojo pelno bei bendrojo pelno prognozavimas

Kiekvienai įmonei būtų naudinga sužinoti apie jos laukiančią artimiausią ateitį. Tam yra naudojami įvairūs prognozavimo būdai, tačiau ilgesnio laikotarpio pagrindinėms tendencijoms ir dėsningumams nustatyti mes pasirinkome Trendo analizę, kurios esmė – pagal praeityje buvusias tendencijas surandamos vienos ar kitokios išraiškos Trendo funkcijas, kurių pagalba perkeliame buvusius dėsningumus artimesnei ar tolimesnei perspektyvai nustatyti. Pirmiausiai reikia nustatyti reiškinų vystymosi kryptį ir dinamiką, o po to – ekonominių procesų keitimąsi laike.

Pagal Trendo funkciją, t.y. taikant mažiausių kvadratų metodą atliksime UAB “Dangoraižis” pardavimų apimties ir grynojo pelno prognozę 2005 – 2008 metams. Atliekant šias prognozes laikysimės prielaidos, kad tiek pardavimų apimtis, tiek grynasis pelnas kinta tolygiai. Skaičiuojant pardavimų apimties ir grynojo pelno trendus, naudosime tiesinės regresijos funkciją, kadangi yra trumpas prognozuojamas periodas ir pastovus rodiklių prieaugis per kiekvienes metus.

$$\tilde{Y}_t = a + b * t$$

a, b – tiesinės regresijos lygties koeficientai

t – metų eilės numeris

\tilde{Y}_t – aplyginta faktinė reikšmė apskaičiuota pagal Trendo funkciją

a ir b koeficientai apskaičiuojami iš šios lygčių sistemos:

$$\begin{cases} na + b \sum t = \sum y_t \\ a \sum t + b \sum t^2 = \sum (y_t * t) \end{cases}$$

čia: n – laikotarpių skaičius; y_t – ieškomasis kintamasis t laikotarpiu

Iš pateiktos lygčių sistemos yra išsivedami ir apskaičiuojami koeficientai a ir b

$$b = \frac{n \sum (t * y_t) - \sum t * \sum y_t}{n \sum t^2 - (\sum t)^2} = \frac{4 * 27297,03 - 10 * 8352,910}{4 * 30 - 10 * 10} = 1282,9518$$

$$a = \frac{1}{n} (\sum y_t - b \sum t) = \frac{1}{4} (8352,910 - 1282,9518 * 10) = -1119,152$$

Apskaičiuoti koeficientai įstatomi į tiesinės regresijos lygtį $\tilde{Y}_t = a + b * t$, pagal kurią bus atlikti prognoziniai skaičiavimai. Įstačius koeficientus a ir b į tiesinės regresijos lygtį gauname:

$$\tilde{Y}_t = -1119,152 + 1282,9518 * t$$

Pagal šią tiesę galime atlikti prognozinis pardavimų apimties skaičiavimus 2005 – 2008 metams.

$$\tilde{Y}_5 = -1119,152 + 1282,9518 * 5 = 5295,6070$$

$$\tilde{Y}_6 = -1119,152 + 1282,9518 * 6 = 6578,559$$

$$\tilde{Y}_6 = -1119,152 + 1282,9518 \cdot 7 = 7861,511$$

$$\tilde{Y}_8 = -1119,152 + 1282,9518 \cdot 8 = 9144,462$$

Gauti rezultatai ir pardavimų prognozei apskaičiuoti reikalingi duomenis pavaizduoti 27 lentelėje.

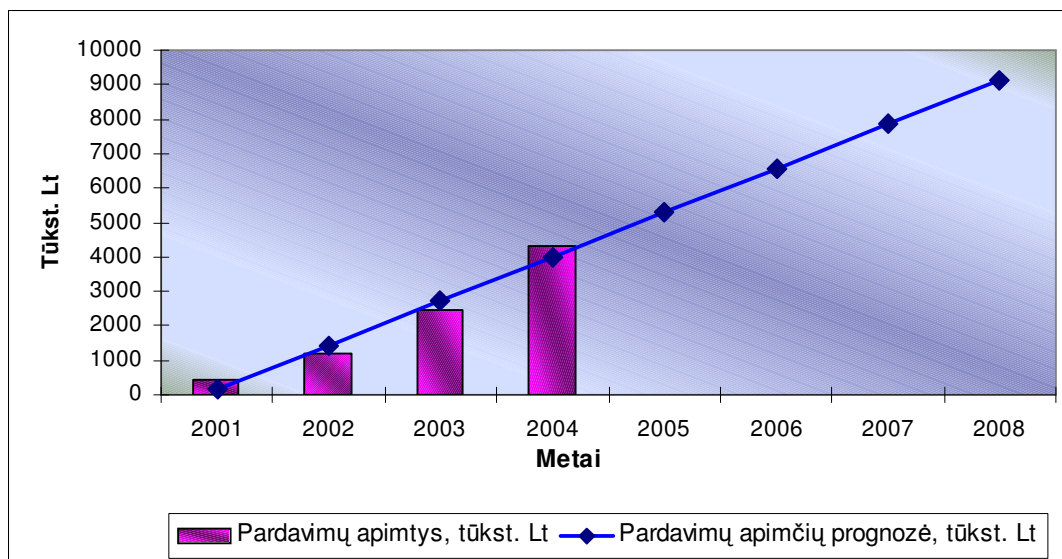
27 Lentelė

Pardavimų apimtys prognozavimas

Metai	Metų eilės Nr., t	Pardavimų apimtys tūkst. Lt, y	t*t	y*y	y*t	Prognozuojama pardavimų apimtis tūkst. Lt Z
2001	1	434,692	1	188957,1349	434,692	163,800
2002	2	1183,505	4	1400684,085	2367,01	1446,752
2003	3	2443,52	9	5970789,99	7330,56	2729,703
2004	4	4291,193	16	18414337,36	17164,77	4012,655
Suma	10	8352,91	30	25974768,57	27297,03	
2005	5					5295,6070
2006	6					6578,559
2007	7					7861,511
2008	8					9144,462
2009	9					11546,566

Šaltinis: Sudaryta autorių.

Kompiuterio programos MS EXCEL pagalba 41 paveiksle pavaizduota pardavimų apimtys kitimo tendencijos 2001 – 2004 metais bei pardavimų apimtys prognozė 2005 – 2008 metams.

41 pav. UAB “Dangoraižis” pardavimų apimtys prognozė 2005 – 2008 metais

Pagal šį paveikslą galime padaryti išvadą, kad UAB “Dangoraižis” pardavimų apimtys metams bėgant didės, nes 2001 – 2004 metais pardavimų apimtys taip pat augo tolygiai.

Analogiškai, naudojant tiesinės regresijos lygtį, prognozuosime ir grynąjį pelną 2005 – 2008 metams.

$$\tilde{Y}_t = a + b * t$$

a, b – tiesinės regresijos lygties koeficientai

t – metų eilės numeris

\tilde{Y}_t – aplyginta faktinė reikšmė apskaičiuota pagal Trendo funkciją

a ir b koeficientai apskaičiuojami iš šios lygčių sistemos:

$$\begin{cases} na + b \sum t = \sum y_t \\ a \sum t + b \sum t^2 = \sum (y_t * t) \end{cases}$$

čia: n – laikotarpių skaičius; y_t – ieškomasis kintamasis t laikotarpiu

$$b = \frac{n \sum (t * y_t) - \sum t * \sum y_t}{n \sum t^2 - (\sum t)^2} = \frac{4 * 1083,691 - 10 * 381,706}{4 * 30 - 10 * 10} = 25,8852$$

$$a = \frac{1}{n} (\sum y_t - b \sum t) = \frac{1}{4} (381,706 - 28,882 * 10) = 30,7135$$

Apskaičiuoti koeficientai įstatomi į tiesinės regresijos lygtį $\tilde{Y}_t = a + b * t$, pagal kurią bus atlikti prognoziniai skaičiavimai. Įstačius koeficientus a ir b į tiesinės regresijos lygtį gauname:

$$\tilde{Y}_t = 30,7135 + 25,8852 * t$$

Pagal šią tiesę galime atlikti prognozinius grynojo pelno skaičiavimus 2005 – 2008 metams.

$$\tilde{Y}_5 = 30,7135 + 25,8852 * 5 = 160,1395$$

$$\tilde{Y}_6 = 30,7135 + 25,8852 * 6 = 186,025$$

$$\tilde{Y}_7 = 30,7135 + 25,8852 * 7 = 211,910$$

$$\tilde{Y}_8 = 30,7135 + 25,8852 * 8 = 237,795$$

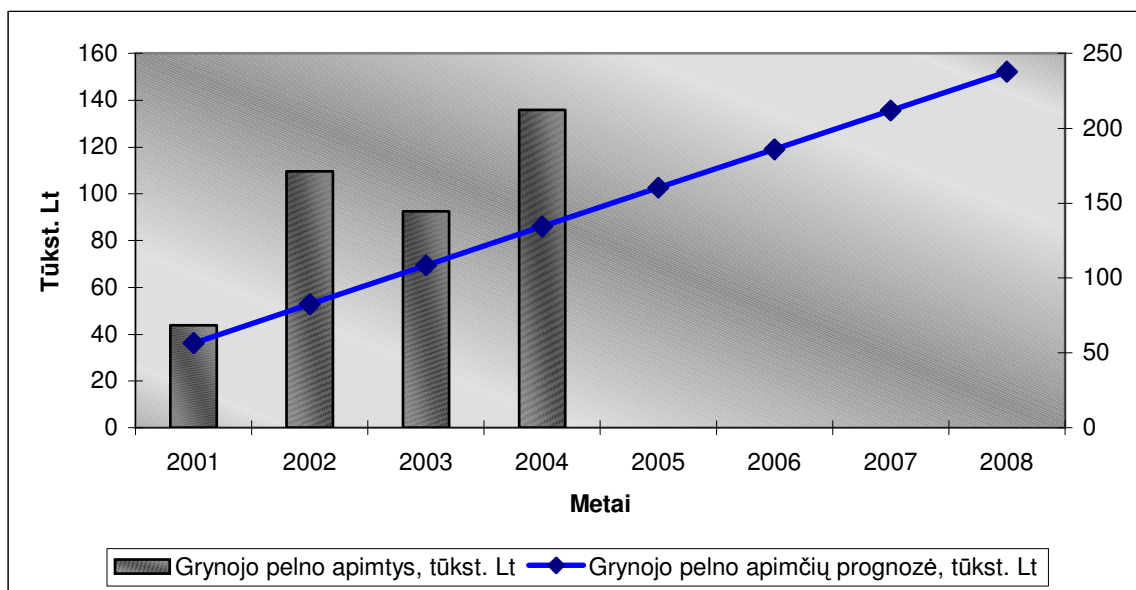
Gauti rezultatai ir grynojo pelno prognozei apskaičiuoti reikalingi duomenis pavaizduoti 28 lentelėje.

UAB “Dangoraižis” grynojo pelno prognozavimas 2005 – 2008 metams

Metai	Metų eilės Nr., t	Grynojo pelno apimtys tūkst. Lt, y	t*t	y*y	y*t	Prognozuojama grynojo pelno apimtis tūkst. Lt Z
2001	1	43,814	1	1919,6666	43,814	56,599
2002	2	109,594	4	12010,8448	219,188	82,484
2003	3	92,503	9	8556,80501	277,509	108,369
2004	4	135,795	16	18440,282	543,18	134,254
Suma	10	381,706	30	40927,5985	1083,691	
2005	5					160,1395
2006	6					186,025
2007	7					211,910
2008	8					237,795

Šaltinis: Sudaryta autorių.

Kompiuterio programos MS EXCEL pagalba 42 paveiksle pavaizduota grynojo pelno kitimo tendencijos 2001 – 2004 metais bei pardavimų apimtys prognozė 2005 – 2008 metams.

42 pav. UAB “Dangoraižis” grynojo pelno prognozė 2005 – 2008 metais

29 lentelėje pavaizduota 2001 – 2004 metų pardavimų apimtys ir grynasis pelnas, pagal kuriuos paskaičiuosime koreliacijos koeficientą.

**UAB “Dangoraižis” pardavimų apimties ir grynojo pelno kitimo dinamika
2001 – 2004 metais**

Metai	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.
Pardavimai, tūkst. Lt	434,692	1183,505	2443,52	4291,193
Grynasis pelnas, tūkst. Lt	43,814	109,594	92,503	135,795

Šaltinis: Sudaryta autorių.

Koreliacijos koeficientui skaičiuoti sudarome 30 lentelę, pagal kurią galime apskaičiuoti dispersiją, kurios formulė yra:

$$\delta^2 = \sqrt{\frac{\sum (a - \bar{a})^2}{n}} = \sqrt{\frac{8531992,207}{4}} = 1460,48$$

UAB “Dangoraižis” pardavimų apimties ir grynojo pelno kitimo dinamika 2001 – 2004 metais

	Pardavimai tūkst. Lt, a	Grynasis pelnas tūkst. Lt, y	a*a	y*y	a*y	(a- \bar{a}) * (a- \bar{a})	(y- \bar{y}) * (y- \bar{y})	(a- \bar{a}) * (y- \bar{y})
	434,692	43,814	188957,1	1919,667	19045,6	2734180	2663,85	85343,1
	1183,505	109,594	1400684	12010,84	129705	818523	200,7181	-12817,7
	2443,52	92,503	5970790	8556,805	226032,9	126233	8,546852	-1038,7
	4291,193	135,795	18414337	18440,28	582722,6	4853057	1629,616	88930,4
Suma	8352,910	381,706	25974769	40927,6	957506,1	8531992	4502,731	160417
Vidurkis	2088,2275	95,4265						

Šaltinis: Sudaryta autorių.

Apskaičiavę dispersiją, galime apskaičiuoti vidutinį kvadratinį nuokrypį:

$$\delta = \sqrt{\delta^2} = \sqrt{1460,48} = 38,216$$

Toliau galime skaičiuoti koreliacijos koeficientą, kuris yra lygus:

$$r = \frac{\sum (a - \bar{a}) * (y - \bar{y})}{\sqrt{\sum (a - \bar{a})^2 * \sum (y - \bar{y})^2}} = \frac{160417,16}{\sqrt{8531992,207 * 4502,73}} = 0,818$$

Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas, kuris lygus 0,818, rodo, kad tarp pardavimų apimties ir grynojo pelno yra labai glaudus ryšys. Kaip matome iš 29 lentelės, didėjant pardavimų apimčiai, didėjo ir grynasis pelnas. Excel statistinių funkcijų pagalba apskaičiavome regresijos koeficientą,

kuris lygus 0,067. Taigi, pardavimų apimčiai padidėjus 1 litu, grynasis pelnas padidės 0,067 lito. Regresijos lygtį galime užrašyti tokiu pavidalu :

$Y=c+ba$, kur c ir b apskaičiuojami pagal formules:

$$c = \frac{\sum (a - \bar{a}) * (y - \bar{y})}{\sum (a - \bar{a})^2} = \frac{160417,16}{8531992,207} = 0,0188$$

$$b = \bar{y} - c\bar{a} = 95,4265 - 0,0188 * 2088,2275 = 56,1678$$

Taigi, apskaičiavę regresijos lygties koeficientus, galime užrašyti šią regresijos lygtį:

$$Y= c+bx = 0,0188 + 56,1678 a$$

Pagal gautus rezultatus galime padaryti išvadą, kad UAB “Dangoraižis” pelnas 4 metus didės ir bus glaudžiai susijęs su pardavimų apimtim.

Panašiai, apskaičiuojant koreliacijos koeficientą, nustatysime pardavimų apimties ir bendrojo pelno ryšį, kurių dinamika pavaizduota 31 lentelėje.

31 lentelė

UAB “Dangoraižis” pardavimų apimties ir bendrojo pelno kitimo dinamika 2001 – 2004 metais

Metai	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.
Pardavimai, tūkst. Lt	434,692	1183,505	2443,52	4291,193
Bendras pelnas, tūkst. Lt	65,995	257,137	348,068	503,545

Šaltinis: Sudaryta autorių.

Koreliacijos koeficientui skaičiuoti sudarome 32 lentelę, pagal kurią galime apskaičiuoti dispersiją, kurios formulė yra:

$$\delta^2 = \sqrt{\frac{\sum (a - \bar{a})^2}{n}} = \sqrt{\frac{8531992}{4}} = 1460,48$$

UAB “Dangoraižis” pardavimų apimties ir bendrojo pelno kitimo dinamika 2001 – 2004 metais

	Pardavimai tūkst. Lt, a	Bendrasis pelnas tūkst. Lt, y	a*a	y*y	a*y	(a-ā) * (a-ā)	(y-ȳ) * (y-ȳ)	(a-ā) * (y-ȳ)
	434,692	65,995	188957,1	4355,34	28687,5	2734180	26830,44	270849
	1183,505	257,137	1400684	66119,44	304322,9	818523	747,585	-24736,9
	2443,52	92,503	5970790	8556,805	226032,9	126233	18849,09	-48778,8
	4291,193	503,545	18414337	253557,6	2160809	4853057	74939,06	603062
Suma	8352,91	919,18	25974769	332589,1	2719852	8531992	121366,2	800395
Vidurkis	2088,2275	229,795						

Šaltinis: Sudaryta autorių.

Toliau galime skaičiuoti koreliacijos koeficientą, kuris yra lygus:

$$r = \frac{\sum (a - \bar{a}) * (y - \bar{y})}{\sqrt{\sum (a - \bar{a})^2 * \sum (y - \bar{y})^2}} = \frac{800395}{\sqrt{8531992 * 121366}} = 0,786$$

Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas, kuris lygus 0,786, rodo, kad tarp pardavimų apimties ir bendrojo pelno, kaip ir tarp pardavimų apimties ir grynojo pelno, yra labai glaudus ryšys. Kaip matome iš 32 lentelės, didėjant pardavimų apimčiai, didėjo ir grynasis pelnas. Excel statistinių funkcijų pagalba apskaičiavome regresijos koeficientą, kuris lygus 0,0618. Taigi, pardavimų apimčiai padidėjus 1 litu, bendrasis pelnas padidės 0,0617 lito. Regresijos lygtį galime užrašyti tokiu pavidalu :

$Y=c+ba$, kur c ir b apskaičiuojami pagal formules:

$$c = \frac{\sum (a - \bar{a}) * (y - \bar{y})}{\sum (a - \bar{a})^2} = \frac{800395}{8531992} = 0,094$$

$$b = \bar{y} - c\bar{a} = 919,18 - 0,094 * 2088,2275 = 722,887$$

Taigi, apskaičiavę regresijos lygties koeficientus, galime užrašyti šią regresijos lygtį:

$$Y = c + bx = 0,094 + 722,887 a$$

Pagal gautus rezultatus galime padaryti išvadą, kad UAB “Dangoraižis” bendrasis pelnas 4 metus didės ir bus glaudžiai susijęs su pardavimų apimtimi.

IŠVADOS

Atlikus UAB “Dangoraižis” finansinę analizę, nustatę bankroto tikimybę bei prognozavę pagrindinius rodiklius 2005 – 2008 metams, galime padaryti tokias išvadas:

1. Pagal atliktą Vertikalią ir Horizontalią turto, kapitalo ir įsipareigojimų analizę galime teigti, kad didžiausią įmonės turto dalį sudarė trumpalaikis turtas ir bendra turto suma per analizuojamą laikotarpį padidėjo 4,27 karto. Įmonės veikla buvo finansuojama ne tik iš nuosavų šaltinių, bet ir iš skolintų lėšų ir per nagrinėjamą laikotarpį nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai didėjo, t.y. nuosavas kapitalas padidėjo 6,16 karto, o įsipareigojimai padidėjo 3,46 karto. Mokėtinų sumų ir įsipareigojimų skiltyje didžiąją dalį visą analizuojamą laikotarpį sudaro skolos tiekėjams.
2. Pagal atliktą Vertikalią ir Horizontalią Pelno (nuostolio) ataskaitos analizę galime teigti, kad Dangoraižis” pardavimai per visą analizuojamą laikotarpį išaugo 9,87 karto arba 3’856’501 Lt. Pardavimų apimčių augimą galima susieti su suaktyvinta marketingine veikla bei išaugusių klientų skaičiumi.
3. Didėjant UAB “Dangoraižis” pardavimams, didėjo ir parduotų prekių savikaina, tačiau dar didesniais tempais nei pardavimai. UAB “Dangoraižis” 2001 – 2004 metais veikė stabiliai, tiks 2003 metais pastebimas pelno mažėjimas 17’091 Lt. Vidutinis metinis absoliutus grynojo pelno prieaugis sudaro 30’660,33 Lt, t.y. vidutiniškai apie 145,80 proc. kasmet.
4. UAB “Dangoraižis” pardavimų pelningumo analizė rodo, kad nuo 2001 metų įmonė dirbo pelningai, įmonės bendrasis pelnas visą analizuojamą laikotarpį didėjo, tačiau grynojo pelningumo rodiklis turi tendenciją mažėti. 2001 – 2002 metais grynojo pelningumo augimas siejamas su ypač išaugusia pardavimų apimtimi, o 2003 – 2004 metais grynojo pelningumo mažėjimas gali būti siejamas su padidėjusia savikaina, išaugusiomis veiklos sąnaudomis bei mažo ekonomija.
5. Nuosavo kapitalo pelningumas, o tuo pačiu ir pastovaus kapitalo pelningumas, per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 40,44 punkto, tačiau net ir sumažėjusį nuosavo kapitalo pelningumą galime įvertinti labai gerai. Nuosavo kapitalo pelningumo mažėjimą lėmė pardavimų pelningumo sumažėjimas ir pastovaus kapitalo apyvartumo padidėjimas.
6. Bendrasis turto pelningumo rodiklis, kuris parodo, kiek grynojo pelno sukuria vienas viso turto litas, per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 6,67 punkto. Turto pelningumo mažėjimą neigiamai veikė grynojo pelno mažėjimas, o teigiamai – pardavimų apimčių augimas.

7. Atlikę apyvartinio kapitalo analizę galime padaryti išvada, jog apyvartinį kapitalą reikia nuolat analizuoti, nes nuo jo priklauso įmonės galimybės plėsti gamybą. Per analizuojamą laikotarpį jis padidėjo 13,3 karto – nuo 9936 iki 132143 Lt. Didėjant pardavimų apimtims, turės didėti ir turtas, ir jei jis didės mažiau nei pardavimų apimtys, turto apyvartumas spartės.
8. UAB “Dangoraižis” mokumas yra silpnoji vieta. 2002 ir 2003 metais trumpalaikio mokumo rodikliai turėjo tendenciją neženkliai mažėti, o 2004 metais beveik visi trumpalaikio mokumo rodikliai (išskyrus apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientą) neženkliai didėjo.
9. Parduotų prekių savikaina 1 pardavimų litui per analizuojamą laikotarpį svyravo tarp 0,783 ir 0,883. UAB “Dangoraižis” administracinių išlaidų lygis analizuojamu laikotarpiu nepasiekė aukščiausios ribos t.y. 0,15. Per visą analizuojamą laikotarpį administracinių išlaidų lygis padidėjo 0,03 punkto – nuo 0,049 iki 0,079 Lt, t.y. administracinės išlaidos sudarė nuo 0,049 Lt iki 0,079 Lt pardavimų apimties.
10. Per analizuojamą laikotarpį trumpalaikio turto apyvartumas išaugo daugiau negu 2 kartus. Didėjanti šio rodiklio reikšmė rodo didėjantį įmonės efektyvumo lygį, nes įmonei nereikia papildomo trumpalaikio turto papildomoms pajamoms uždirbti. Atsargų apyvartumas kito netolygiai ir per analizuojamą laikotarpį padidėjo 129,489 punkto. Tiek debitorių, tiek kreditorių apyvartumo dienomis rodikliai pagal bendras finansų analitikų rekomendacijas yra per dideli, tačiau pagal įmonės veiklos specifiką rodiklius galima laikyti normaliais.
11. UAB “Dangoraižis” ilgalaikio turto apyvartumo rodiklis nuo analizuojamo laikotarpio pradžios linkęs didėti, nes ilgalaikis turtas augo mažesniais tempais negu pardavimų apimtys. 2001 metais vienas ilgalaikio turto litas sukūrė tik 9,907 litų pajamų ir per 4 analizuojamus metus šis rodiklis padidėjo 11,629 punkto iki 21,536. Viso turto apyvartumo rodiklis analizuojamu laikotarpiu padidėjo 3,171 punkto, t.y. 2001 metais vienas turto litas sukūrė 2,416 lito pajamų, o 2004 metai jau 5,587 lito pajamų.
12. Pagal Trendo funkciją prognozuojant pardavimų apimtį ir grynąjį pelną, galime teigti, kad UAB “Dangoraižis” pardavimų apimtys ir grynasis pelnas metams bėgant didės, nes 2001 – 2004 metais pardavimų apimtys taip pat augo tolygiai. Tarp pardavimų apimties ir grynojo pelno yra labai glaudus ryšys.
13. UAB “Dangoraižis” bankroto tikimybė yra labai nedidelė, nes visai metais gauta reikšmė yra didesnė už 3. Per visą analizuojamą laikotarpį kreditingumo indeksas padidėjo 1,159 punkto – nuo 5,218 iki 6,377. Tačiau reikia pažymėti, jog jis kito netolygiai.

14. Per visą analizuojamą laikotarpį stabilaus augimo koeficientas sumažėjo 2,998 punkto – nuo 10,585 iki 7,587 proc.

REKOMENDACIJOS

1. Atlikti tokio pobūdžio finansines analizes pasibaigus kiekvienam ketvirčiui ir ataskaitiniams metams.
2. UAB “Dangoraižis” savikaina, palyginus su pardavimų apimtim, jau yra pasiekusi nepageidaujamą ribą, todėl įmonės vadovai turi ieškoti būdų kaip sumažinti didelę savikainą. Galimos alternatyvos:
 - Pigesnių tiekėjų paiešką.
 - Patobulinti kainų politiką.
 - Peržvelgti darbininkų atlyginimus.
3. Pagal atliktą debitorinio įsiskolinimo ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo analizę, padarėme išvadą, kad šių rodyklių apyvartumo dienomis reikšmės yra per didelės. Todėl įmonės vadovai turi skirti dėmesio šių rodyklių valdymui. Galimos alternatyvos:
 - Suteikti klientams mažesnius atidėjimus po objekto perdavimo.
 - Kadangi įmonei apyvartinių lėšų pakanka, laiku atsiskaityti su tiekėjais.
4. Iš dalies sukauptų rezervų padidinti įmonės įstatinį kapitalą ir įsigyti papildomai reikalingo turto.

ŽODYNAS**A**

Akcinis kapitalas – akcinėje bendrovėje vartojami pinigai, kuriuos investavo bendrovės akcininkai ir kurie išliks kaip nuolatinis finansų šaltinis tol, kol egzistuos įmonė.

Apyvartinis kapitalas – likutis, kuris susidaro iš einamųjų vertybių atėmus einamąsias skolas.

Apskaita – įmonės finansinių operacijų registravimas, klasifikavimas, analizė ir kaupimas.

Ataskaitos – finansinės individo ar organizacijos ataskaitos, parengtos pagal įregistruotų finansinių pervedimų sistemą.

B

Balansas – įmonės pagrindinės veiklos ekonominių rodiklių suvestinė, pinigų ir prekių srautų, taip pat finansinių aktyvų ir pasyvų, kredito ir debeto pusiausvyra tam tikru momentu.

Balanso analizė – balanso duomenų suvedimas ir palyginimas, siekiant išsiaiškinti rentailumą, pelningumą, finansinius rezultatus, kapitalo įdėjimo galimybes.

Bankrotas – padėtis, kai bendrovė ar asmuo juridškai paskelbia, jog negali sumokėti savo skolų, ir patiria finansinį krachą.

Bendrasis pelnas – skirtumas tarp pelno iš prekybos ir parduotų prekių išlaidų.

D

Dinamika – kitimas, eiga

H

Hipotezė – pažinimo būdas, suformuluojams teoriškai ir pakankamai tiksliai apibūdinamas, kad ji būtų galima patikrinti patirties duomenimis.

Į

Įsipareigojimas – įmonės pasižadėjimas pasiskolintų pinigų atžvilgiu.

Įprastinė veikla – įmonės pagrindinė, kasdieninė veikla.

Įprastinės veiklos pelnas – juridinių asmenų, mokesčių mokėtojų ataskaitinių metų įprastinės veiklos pajamų ir įprastinės veiklos sąnaudų skirtumas.

I

Išlaidos – įmonės, turinčios juridinio ar fizinio asmens tises, tam tikro ataskaitinio laikotarpio pinigines išlaidas.

G

Gamyba – gamybos išteklių sujungimas prekių ir paslaugų gamybai.

K

Kapitalas – indėlis į gamybą, investuojant į materialųjį kapitalą ir intelektinį kapitalą.

L

Likvidumas – vertybinių popierių arba materialiujų vertybių pavertimo grynaisiais pinigais galimybė.

Likvidumo rodikliai – parodo įvairius kapitalo padengimo lygius.

M

Mokumas – įmonės sugebėjimas grąžinti skolas, suėjus jų mokėjimo terminui

N

Nuosavybė – priklausymas kam nors turint teisę valdyti, tvarkyti.

Nuostolis – pelno (nuostolio) ataskaitos rezultatas, kai sąnaudos viršija pajamas.

P

Pajamos – įmonių tam tikrą laiką gaunamos lėšos už gamybos veiksmų nuosavybę.

Pelnas – bendrųjų pajamų ir bendrųjų išlaidų skirtumas.

Pinigai – įmonės turto elementas, kurį sudaro gryniesi pinigai, čekiai, komerciniai vertybiniai popieriai ir indėliai iki pareikalavimo.

Prognozės – būsimų bendrų ekonomikos ir rinkos sąlygų numatymo sistema.

R

Rodiklis – kiekybinis dydis, iš kurio sužinoma planavimui, valdymui ir kontrolei reikiama informacija.

S

Savikaina – tiesioginės ir netiesioginės išlaidos, susijusios su pagaminta, parduota produkcija, atliktais darbais, suteiktomis paslaugomis.

Skola – nustatytu laiku pagal paskolos sutartį ar kitu pagrindu kreditoriui atiduotina materialioji vertybė.

T

Turtas – finansinėje atskaitomybėje pateikti visi ekonominiai ištekliai, kuriuos disponuoja įmonė, pripažįstami turtu, jeigu įmonė tikisi ateityje gauti iš jų naudos ir jeigu jie turi vertę, kurią galima patikimai išmatuoti.

Turto apyvartumas – santykis, parodantis, kiek vienas turto litas sukuria pajamų.

U

Uždaroji akcinė bendrovė – akcinė bendrovė, turinti ne daugiau kaip 50 akcininkų.

LITERATŪRA

1. Apskaitos ir mokesčių apžvalga.Nr.2, p. 38-43.
2. Bivainis, J., Garškaitė, K. Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas// *Ekonomika*. Nr. 51, p. 7 – 19.
3. Boguslauskas, V., Jagelavičius, G. 2001. *Įmonės veiklos finansinis vertinimas*. Kaunas: Technologija, p. 159.
4. Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I. 2002. *Finansų analizė*. Kaunas: Technologija, p.379.
5. Butkutė J. 1999. Prognozavimo vaidmuo įmonės valdyje // *Inžinerinė ekonomika: Mokslo darbai*. Nr. 1. Kaunas: Technologija, p. 29-32.
6. Černius, G., Paškevičius. A., Starkevičiūtė, M. 1995. *Įmonių finansinė analizė. Rodiklių skaičiavimo metodika*. Vilnius: NVPB, p. 10 – 19.
7. Darškuvienė V. 1997. Įmonės finansų valdymas. Kaunas: Technologija, p. 57.
8. Dzinkevičius, A. 1999. Finansiniai koeficientai ir jų analizė. <http://finansai.tripod.com>.
9. Gaidienė Z. 1998. *Finansų valdymas*. Kaunas: Pasaulio kultūros ir mokslo švietimo centras, p. 123.
10. Girdzijauskas, S. 1997. *Finansiniai skaičiavimai*. Kaunas, p.129.
11. Jagminas V. 2003. Kaip paskirstyti bendrąsias ir administracines išlaidas įmonės produktams //
12. Juozaitienė L. 2000. *Įmonės finansai. Analizė ir valdymas*. Šiauliai, p. 254.
13. Kalčinskas, G., Černius, G. 1998. *Finansinė ir menedžmento apskaita*. Vilnius: Pa2iolis, p.600.
14. Kanceravyčius, G. 2004. *Finansai ir investicijos*. Kaunas, p.652.
15. Kanišauskas V. 2000. *Tikimybių teorijos ir matematinės statistikos pagrindai*. Šiauliai, p.147.
16. Kvedaraitė, V. 1996. *Firmos finansinė analizė*. Vilnius, p.64
17. Kvedaraitė, V. 1996. *Pelningumo analizė ir prognozavimas*. Vilnius, p.44
18. Kvedaraitė, V. 1995. *Firmų finansinių rodiklių palyginamoji analizė*. Vilnius, p.36
19. LR Buhalterinės apskaitos įstatymas. www.lrs.lt
20. LR juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymas. www.lrs.lt
21. LR įmonių finansinės atskaitomybės įstatymas. www.lrs.lt
22. Mackevičius J. 2001. Auditas: teorija, praktika, perspektyvos. Vilnius, p. 667.
23. Mackevičius, J., Poškaitė, D. 1998. *Finansų analizė*. Vilnius: Katalikų pasaulis, p. 632.
24. Mackevičius, J., Poškaitė, D. 1998. *Finansinės atskaitos*. Vilnius: Katalikų pasaulis, p. 352.

25. Mackevičius, J., Poškaitė, D. Apyvartinio kapitalo analizės metodikos // *Ekonomika*. Nr. 52, p. 62 – 79.
26. Mackevičius, J., Matekonis, A. 1992. *Ūkinės veiklos analizės teorija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 138.
27. OBI, C. P. 1999. *Verslo finansų pagrindai*. Kaunas: Technologija, p. 299.
28. Pas, Cha., Lowes, Br. 1994. *Ekonominių terminų žodynas*. Vilnius, p.30.
29. Rutkauskas, A.V., Damašienė, V. 2002. *Finansų valdymas*. ŠU leidykla, p. 198.
30. Rutkauskas, A.V., Pabedinskaitė, A., Šečkutė, L. 2002. Finansų prognozavimas esant neapibrėžtumui // *Ekonomika* Nr. 57, p. 113 – 125.
31. Smalenskas, G. 1997. *Finansinės atskaitomybė ir jos rodikliai*. Vilnius, p.61.
32. Smalenskas, G. 2002. *Finansai II dalis*. Vilnius, p. 61.
33. Smalenskas, G. 2000. *Įmonės finansų pradmenys*. Vilnius, p.80.
34. Stungrienė S. Naujų finansų analizės technologijų taikymas // *Ekonomika ir vadyba-98*. Tarptautinės konferencijos medžiaga.
35. Šleikienė, D., Klimavičienė, I. 1999. *Įmonės veiklos finansinis įvertinimas*. Kaunas: Technologija, p.147.
36. Štaras, R., Žvinklys, J. 1995. *Prognozavimo metodai, jų ypatumai ir taikymas*. VU, p.293.
37. Šleikienė, D., Klimavičienė I. *Įmonės veiklos finansinis įvertinimas*. Kaunas: Technologija, p.156.
38. Tarptautinių žodžių žodynas.
39. Usevičius, K. 1998. *Įmonės veiklos analizė*. Vilnius, p.241.
40. Valainytė, I., Auruškevičienė, V. 1996. Prognozavimas pardavimų valdyme // *Inžinerinė ekonomika: Mokslo darbai VII d*. Kaunas: Technologija, p.142-145.
41. Valužis, K. 2001. *Apskaitos problemos*. Vilnius, p.563.
42. Vinauskienė, D., Budrionytė, R. 2003. *Verslo apskaitos standartai ir jų taikymas*. Vilnius, p.11.
43. A.Shapiro, *Modern Corporate Finance*. Než York: Me Millan Publisching Company, 1990. p.
44. Bersntein. L. 1993. *Financial statement analysis*. Boston: Irwin, p.665
45. Gibson Ch. How chartered financial analysis view financial ratios // *Financial analysis journal*, 1987, May/June. –P.74-76.
46. Harington, D.R., Wilson, B.D. 1986. *Corporate Financial Analysis*. Texas, p. 256.
47. J.Petty, A.Keown. *Basic Financial Management*. Prentice Hall International, 1993. p. 316.
48. Needles, B., Anderson, H. 1993. *Principles of financial accounting*. Boston, p.797.
49. Parker, R.H. 1994. *Understanding Company Financial Statments*. Penguin, p. 255.

50. Rees, B. 1990. *Financial Analysis*. Prentice Hall International, p. 463.
51. Samuels, J.M. 1995. *Financial Statement Analysis in Europe*. Chapman and Hall, p. 455.
52. Wilson, R., McHung. 1993. *Financial Analysis*. London, Cassel.
53. White G.J., Sondhi A. C., Fried dov. *The analysis and use of financial statment*. –New York: John Wiley and Sons, Inc., 1994. –249 p.

PRIEDAI

1 priedas

Finansinės analizės vystymosi ideologijos²⁰.

	Mokyklos pavadinimas	Mokyklos ideologija
I požiūris	Empirinių tyrimų mokykla	Buvo siekiama sudaryti santykinų rodiklių rinkinį, atitinkantį tokios analizės tikslus. Svarbiausias klausimas buvo: ar firma gali įvykdyti savo trumpalaikius išsipareigojimus? Todėl daugiausia dėmesio buvo skiriama apyvartinio kapitalo, nuosavo kapitalo, trumpalaikių išsipareigojimų analizavimui. Ryškiausia atstovas – Robertas Folkas (Robert Foulke).
II požiūris	Statistinės finansų analizės mokykla	Pagrindinė šios mokyklos šalininkų idėja – kad įmonės veiklos analitiniai koeficientai yra naudingi tik tada, kai lyginami su kitų įmonių analogiškais koeficientais. Lyginamuosius koeficientus siūloma skaičiuoti pagal šakas, požakius, grupes. Ryškiausias atstovas – Aleksandras Valas (Alexander Wall).
III požiūris	Multivariacijos analizės mokykla	Šios mokyklos šalininkai siekė sukurti koncepcinius analizės pagrindus. Tai ryšių tarp atskirų koeficientų nustatymas. Šie koeficientai leidžia apibūdinti įmonės finansinę būklę ir ekonominės veiklos efektyvumą. Šia kryptimi daug dirbo Džeimsas Blisas (James Bliss) ir Artūras Vinakoras (Arthur H. Winakor).
IV požiūris	Analitikų mokykla	Ši mokykla nagrinėjo bankroto galimybes. Daugiausia akcentuojama buvo į įmonės finansinį stabilumą ir strategijos svarbą veikloje. Pirmasis bankroto analizę pradėjo taikyti Reimundas Smitas (Raymond F. Smith), o galutinai parengtą bankroto prognozės metodiką pateikė Edvardas Altmanas (Edward Altman).
V požiūris	Fondų rinkos dalyvių mokykla	Džordžo Fosterio (George Foster) nuomone, finansinė atskaitomybė vertinga tuo, kad leidžia prognozuoti finansinių investicijų efektyvumą ir įvertinti riziką.

²⁰ D.Šleikienė, I.Klimavičienė „Įmonės veiklos finansinis valdymas“, KTU, Kaunas Technologija 1999, P.:8-9.

UAB "Dangoraižis" vertikalioji turto analizė

	2001 m.		2002 m.		2002-2001	2003 m.		2003-2002	2004 m.		2004-2003
	Lt	proc.	Lt	proc.		Lt	proc.		Lt	proc.	
ILGALAIKIS TURTAS	43878	24,39	75660	19,97	72,43	107827	11,74	42,52	199253	25,94	84,79
<i>Formavimo savikaina</i>	347	0,19	87	0,02	-74,93	0	0,00	-0,02	0	0,00	0,00
<i>Nematerialus turtas</i>	1026	0,57	0	0,00	-0,57	763	0,08	0,08	3387	0,44	343,91
<i>Materialus turtas</i>	42505	23,62	75573	19,95	77,80	107064	11,65	41,67	195866	25,50	82,94
Transporto priemonės	16000	37,64	30550	40,42	90,94	57752	53,94	89,04	63359	32,35	9,71
Kiti įrenginiai ir įrankiai	11815	27,80	9452	12,51	-20,00	8507	7,95	-10,00	132507	67,65	1457,62
Kitas materialusis turtas	14690	34,56	35571	47,07	142,14	40805	38,11	14,71	0	0,00	-38,11
TRUMPALAIKIS TURTAS	136056	75,61	303078	80,01	122,76	810827	88,26	167,53	568787	74,06	-29,85
Atsargos	63259	46,49	5765	1,90	-90,89	38200	4,71	562,62	27991	4,92	-26,73
Pirkėjų įsiskolinimas	21684	15,94	189383	62,49	773,38	579405	71,46	205,94	350118	61,56	-39,57
Kitos gautinos sumos	0	0,00	34201	11,28	11,28	159167	19,63	365,39	22558	3,97	-85,83
Grynieji pinigai	51113	37,57	73729	24,33	44,25	34055	4,20	-53,81	168120	29,56	393,67
SUKAUPOTOS PAJAMOS IR ATEINANČIO LAIKOTARPIO ŠAUNAUDOS	0	0,00	44	0,01	0,01	0	0,00	-0,01	0	0,00	0,00
TURTAS IŠ VISO	179934	100,00	378782	100,00	110,51	918654	100,00	142,53	768040	100,00	-16,40

3 Priedas

UAB "Dangoraižis" vertikalioji Kapitalo analizė

	2001 m.		2002 m.		2002-2001	2003 m.		2003-2002	2004 m.		2004-2003
	Lt	proc.	Lt	proc.		Lt	proc.		Lt	proc.	
NUOSAVAS KAPITALAS	53814	29,91	159818	42,19	196,98	195601	21,29	22,39	331396	43,15	69,42
<i>Kapitalas</i>	10000	18,58	10000	6,26	0,00	10000	5,11	0,00	100000	30,18	900,00
Įstatinis kapitalas	10000	100,00	10000	100,00	0,00	10000	100,00	0,00	100000	100,00	900,00
<i>Rezervai</i>	41624	77,35	43514	27,23	4,54	141268	72,22	224,65	51268	15,47	-63,71
Įstatymų numatyti	2191	5,26	7671	17,63	250,11	12307	8,71	60,44	12307	24,01	0,00
Nepaskirstytini	35053	84,21	35053	80,56	0,00	38961	27,58	11,15	38961	75,99	0,00
Paskirstytini	4380	10,52	790	1,82	-81,96	90000	63,71	11292,41	0	0,00	-63,71
<i>Nepaskirstytas pelnas</i>	2190	4,07	106304	66,52	4754,06	44333	22,67	-58,30	180128	54,35	306,31

UAB "Dangoraižis" vertikaliąjį išsipareigojimų analizė

	2001 m.		2002 m.		2002-2001	2003 m.		2003-2002	2004 m.		2004-2003
	Lt	proc.	Lt	proc.		Lt	proc.		Lt	proc.	
MOKĖTINOS SUMOS IR IŠIPAREIGOJIMAI	126120	70,09	218964	57,81	73,62	723053	78,71	230,22	436644	56,85	-39,61
<i>Po vienerių metų mokėtinų sumos</i>	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
<i>Per vienerius metus mokėtinų sumos</i>	126120	100,00	218964	100,00	73,62	723053	100,00	230,22	436644	100,00	-39,61
Finansinės skolos	0	0,00	0	0,00	0,00	57491	7,95	7,95	62001	14,20	7,84
Skolos tiekėjams	100538	79,72	134943	61,63	34,22	470578	65,08	248,72	311206	71,27	-33,87
Avansu gautos sumos	0	0,00	44746	20,44	20,44	500	0,07	-98,88	0	0,00	-0,07
Mokesčiai, atlyginimais ir soc. draudimas	25500	20,22	39118	17,87	53,40	153817	21,27	293,21	61306	14,04	-60,14
Kitos mokėtinų sumos	82	0,07	157	0,07	91,46	40667	5,62	25802,55	2131	0,49	-94,76
SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR IŠIPAREIGOJIMAI IŠ VISO	179934	100,00	378782	100,00	110,51	918654	100,00	142,53	768040	100,00	-16,40

UAB "Dangoraižis" horizontalioji turto analizė

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	Pasikeitimai + -			Pasikeitimai proc.		
	Lt	Lt	Lt	Lt	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.
ILGALAIKIS TURTAS	43878	75660	107827	199253	31782	32167	91426	72,43	42,52	84,79
<i>Formavimo savikaina</i>	347	87	0	0	-260	-87	0	-74,93	-100,00	0,00
<i>Nematerialus turtas</i>	1026	0	763	3387	-1026	763	2624	-100,00	100,00	343,91
<i>Materialus turtas</i>	42505	75573	107064	195866	33068	31491	88802	77,80	41,67	82,94
Transporto priemonės	16000	30550	57752	63359	14550	27202	5607	90,94	89,04	9,71
Kiti įrenginiai ir įrankiai	11815	9452	8507	132507	-2363	-945	124000	-20,00	-10,00	1457,62
Kitas materialusis turtas	14690	35571	40805	0	20881	5234	-40805	142,14	14,71	-100,00
TRUMPALAIKIS TURTAS	136056	303078	810827	568787	167022	507749	-242040	122,76	167,53	-29,85
Atsargos	63259	5765	38200	27991	-57494	32435	-10209	-90,89	562,62	-26,73
Pirkėjų išsiskolinimas	21684	189383	579405	350118	167699	390022	-229287	773,38	205,94	-39,57
Kitos gautinos sumos	0	34201	159167	22558	34201	124966	-136609	100,00	365,39	-85,83
Grynieji pinigai	51113	73729	34055	168120	22616	-39674	134065	44,25	-53,81	393,67
SUKAUPTOS PAJAMOS IR ATEINANČIO LAIKOTARPIO ŠAŪDOS	0	44	0	0	44	-44	0	100,00	-100,00	0,00
TURTAS IŠ VISO	179934	378782	918654	768040	198848	539872	-150614	110,51	142,53	-16,40

UAB "Dangoraižis" horizontalioji kapitalo analizė

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	Pasikeitimai + -			Pasikeitimai proc.		
	Lt	Lt	Lt	Lt	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.
NUOSAVAS KAPITALAS	53814	159818	195601	331396	106004	35783	135795	196,98	22,39	69,42
<i>Kapitalas</i>	10000	10000	10000	100000	0	0	90000	0,00	0,00	900,00
Įstatinis kapitalas	10000	10000	10000	100000	0	0	90000	0,00	0,00	900,00
<i>Rezervai</i>	41624	43514	141268	51268	1890	97754	-90000	4,54	224,65	-63,71
Įstatymų numatyti	2191	7671	12307	12307	5480	4636	0	250,11	60,44	0,00
Nepaskirstytini	35053	35053	38961	38961	0	3908	0	0,00	11,15	0,00
Paskirstytini	4380	790	90000	0	-3590	89210	-90000	-81,96	11292,41	-100,00
<i>Nepaskirstytas pelnas</i>	2190	106304	44333	180128	104114	-61971	135795	4754,06	-58,30	306,31

UAB "Dangoraižis" horizontalioji išsipareigojimų analizė

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	Pasikeitimai + -			Pasikeitimai proc.		
	Lt	Lt	Lt	Lt	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.
MOKĖTINOS SUMOS IR IŠIPAREIGOJIMAI	126120	218964	723053	436644	92844	504089	-286409	73,62	230,22	-39,61
<i>Po vienerių metų mokėtinos sumos</i>	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
<i>Per vienerius metus mokėtinos sumos</i>	126120	218964	723053	436644	92844	504089	-286409	73,62	230,22	-39,61
Finansinės skolos	0	0	57491	62001	0	57491	4510	0,00	100,00	7,84
Skolos tiekėjams	100538	134943	470578	311206	34405	335635	-159372	34,22	248,72	-33,87
Avansu gautos sumos	0	44746	500	0	44746	-44246	-500	100,00	-98,88	-100,00
Mokesčiai, atlyginimais ir soc. draudimas	25500	39118	153817	61306	13618	114699	-92511	53,40	293,21	-60,14
Kitos mokėtinos sumos	82	157	40667	2131	75	40510	-38536	91,46	25802,55	-94,76
SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR IŠIPAREIGOJIMAI IŠ VISO	179934	378782	918654	768040	198848	539872	-150614	110,51	142,53	-16,40

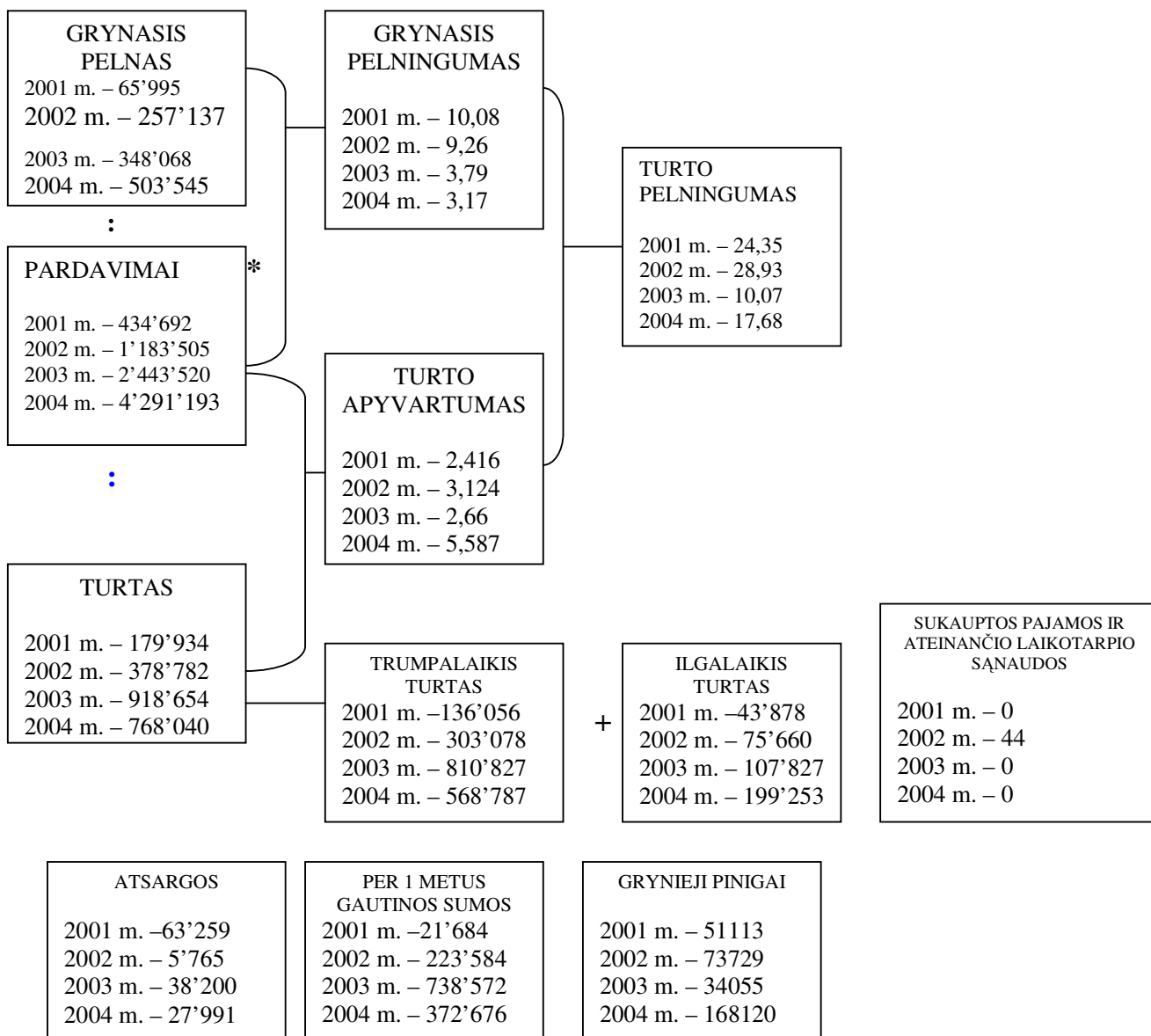
UAB "Dangoraižis" Vertikaloji Pelno (nuostolio) analizė

	2004 m. Lt	2003 m. Lt	2002 m. Lt	2001 m. Lt	Lyginamieji svoriai, proc.				Pasikeitimai (+,-) palyginti su praėjusiais metais		
					2004 m.	2003 m.	2002 m.	2001 m.	2004 m.	2003 m.	2002 m.
I. Pardavimai	4291193	2443520	1183505	434692	100	100	100	100	-	-	-
II. Parduotų prekių savikaina	3787648	2095452	926368	368697	88,27	85,76	78,27	84,82	2,51	7,48	-6,54
III. Bendrasis pelnas (nuostolis)	503545	348068	257137	65995	11,73	14,24	21,73	15,18	-2,51	-7,48	6,54
IV. Veiklos sąnaudos	341000	248321	125769	21337	7,95	10,16	10,63	4,91	-2,22	-0,46	5,72
V. Veiklos pelnas (nuostolis)	162545	99747	131368	44658	3,79	4,08	11,10	10,27	-0,29	-7,02	0,83
VII. Finansinė ir investicinė veikla	-12869	4968	-3528	-794	-0,30	0,20	-0,30	-0,18	-0,50	0,50	-0,12
VIII. Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	149676	104715	127840	43864	3,49	4,29	10,80	10,09	-0,80	-6,52	0,71
X. Pelnas (nuostolis) prieš apmokestinimą	149676	104715	127840	43864	3,49	4,29	10,80	10,09	-0,80	-6,52	0,71
XI. Pelno mokestis	13881	12212	18246	50	0,32	0,50	1,54	0,01	-0,18	-1,04	1,53
XII. Grynasis pelnas (nuostolis)	135795	92503	109594	43814	3,16	3,79	9,26	10,08	-0,62	-5,47	-0,82

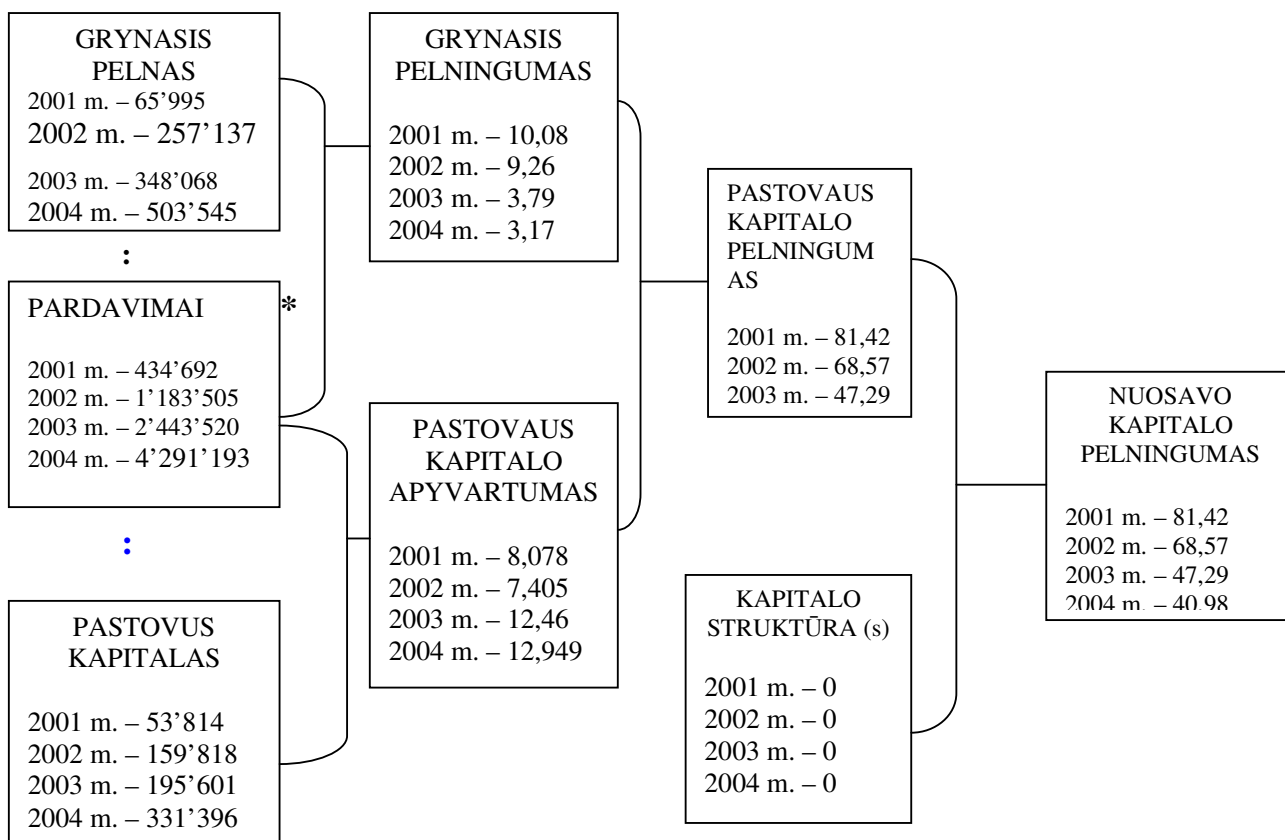
UAB "Dangoraižis" Horizontalioji Pelno (nuostolio) analizė

	2004 m. Lt	2003 m. Lt	2002 m. Lt	2001 m. Lt	Pasikeitimai (+,-) palyginti su praėjusiais metais					
					2002 m.		2003 m.		2004 m.	
					Lt	%	Lt	%	Lt	%
I. Pardavimai	4291193	2443520	1183505	434692	748813	172,26	1260015	106,46	1847673	75,62
II. Parduotų prekių savikaina	3787648	2095452	926368	368697	557671	151,25	1169084	126,20	1692196	80,76
III. Bendrasis pelnas	503545	348068	257137	65995	191142	289,63	90931	35,36	155477	44,67
IV. Veiklos sąnaudos	341000	248321	125769	21337	104432	489,44	122552	97,44	92679	37,32
V. Veiklos pelnas	162545	99747	131368	44658	86710	194,16	-31621	-24,07	62798	62,96
VII. Finansinė ir investicinė veikla	-12869	4968	-3528	-794	-2734	344,33	8496	-240,82	-17837	-359,04
VIII. Įprastinės veiklos pelnas	149676	104715	127840	43864	83976	191,45	-23125	-18,09	44961	42,94
X. Pelnas (nuostolis) prieš apmokestinimą	149676	104715	127840	43864	83976	191,45	-23125	-18,09	44961	42,94
XI. Pelno mokestis	13881	12212	18246	50	18196	36392,00	-6034	-33,07	1669	13,67
XII. Grynasis pelnas (nuostolis)	135795	92503	109594	43814	65780	150,13	-17091	-15,59	43292	46,80

UAB "Dangoraižis" turto pelningumo analizė

UAB "Dangoraižis" kapitalo pelningumo analizė

UAB "Dangoraižis" pelningumo rodiklių skaičiavimai

Bendrasis pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{65995}{434692} * 100 = 15,18$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{257137}{1183505} * 100 = 21,73$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{348068}{2443520} * 100 = 14,24$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{503545}{4291193} * 100 = 11,73$$

Veiklos pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{44627}{434692} * 100 = 10,18$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{131368}{1183505} * 100 = 11,10$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{99747}{2443520} * 100 = 4,08$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{162545}{4291193} * 100 = 3,79$$

Įprastinės veiklos pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{43864}{434692} * 100 = 10,09$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{127840}{1183505} * 100 = 10,80$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{104715}{2443520} * 100 = 4,28$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{149676}{4291193} * 100 = 3,49$$

Grynasis pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{43814}{434692} * 100 = 10,08$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{109594}{1183505} * 100 = 9,26$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{92503}{2443520} * 100 = 3,79$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{135795}{4291193} * 100 = 3,17$$

Akcinio kapitalo pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{43814}{10000} * 100 = 438,14$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{109594}{1095,94} * 100 = 1095,94$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{92503}{10000} * 100 = 925,03$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{135795}{100000} * 100 = 135,80$$

Nuosavo kapitalo pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{43814}{53814} * 100 = 81,42$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{109594}{159818} * 100 = 68,57$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{92503}{195601} * 100 = 47,29$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{135795}{331396} * 100 = 40,98$$

Pastovaus kapitalo pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{43814}{53814} * 100 = 81,42$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{109594}{159818} * 100 = 68,57$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{92503}{195601} * 100 = 47,29$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{135795}{331396} * 100 = 40,98$$

Bendrasis turto pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{43814}{179934} * 100 = 24,35$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{109594}{378782} * 100 = 28,93$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{92503}{918654} * 100 = 10,07$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{135795}{768040} * 100 = 17,68$$

Ilgalaikio turto pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{43814}{43878} * 100 = 99,85$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{109594}{75660} * 100 = 144,85$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{92503}{107827} * 100 = 85,78$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{135795}{199253} * 100 = 68,15$$

Trumpalaikio turto pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{43814}{136056} * 100 = 32,21$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{109594}{303078} * 100 = 36,15$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{92503}{910827} * 100 = 11,4$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{135795}{568787} * 100 = 23,87$$

UAB “Dangoraižis” ilgalaikio rodiklių skaičiavimai

Skolos koeficientas

$$1998 \text{ m.} = \frac{5303711 - 3749921}{5303711} = 0,293$$

$$1999 \text{ m.} = \frac{5261393 - 3764885}{5261393} = 0,284$$

$$2000 \text{ m.} = \frac{5397477 - 3789274}{5397477} = 0,298$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{5515081 - 3833436}{5515081} = 0,305$$

Finansinis svertas

$$1998 \text{ m.} = \frac{5303711 - 3749921}{3749921} = 0,414$$

$$1999 \text{ m.} = \frac{5261393 - 3764885}{3764885} = 0,397$$

$$2000 \text{ m.} = \frac{5397477 - 3789274}{3789274} = 0,424$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{5515081 - 3833436}{3833436} = 0,439$$

Ilgalaikių skolų koeficientas

$$1998 \text{ m.} = \frac{1454714}{1454714 + 3749921} = 0,279$$

$$1999 \text{ m.} = \frac{1434714}{1434714 + 3764885} = 0,256$$

$$2000 \text{ m.} = \frac{1419714}{1419714 + 3789274} = 0,272$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{1419714}{1419714 + 3833436} = 0,270$$

UAB “Dangoraižis” trumpalaikio mokumo rodiklių skaičiavimai

Bendrasis trumpalaikio

**Greitasis trumpalaikio mokumo koeficientas
mokumo koeficientas**

$$2001 \text{ m.} = \frac{136056}{126120} = 1,079$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{72798}{126120} = 0,577$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{303078}{218964} = 1,384$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{297313}{218964} = 1,358$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{810827}{723053} = 1,121$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{772627}{723053} = 1,069$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{568787}{436644} = 1,303$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{540796}{436644} = 1,3239$$

**Labai greito trumpalaikio
mokumo koeficientas**

Absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas

$$2001 \text{ m.} = \frac{15113}{126120} = 0,405$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{15113}{126120} = 0,405$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{73729}{218964} = 0,337$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{73729}{218964} = 0,337$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{34055}{723053} = 0,047$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{34055}{723053} = 0,047$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{168120}{436644} = 0,385$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{168120}{436644} = 0,385$$

Grynasis apyvartinis kapitalas, Lt

$$2001 \text{ m.} = 51113+0+63259+21864-126120 = 10116$$

$$2002 \text{ m.} = 73729+0+5765+189383+34201-218964 = 84114$$

$$2003 \text{ m.} = 34055+0+38200+579405+159167-723053 = 87774$$

$$2004 \text{ m.} = 168120+27991+350118+22558-436644 = 132143$$

**Apyvartinio kapitalo manevringumo
koeficientas**

$$2001 \text{ m.} = \frac{63259}{10116} = 6,253$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{5765}{84114} = 0,069$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{38200}{87774} = 0,435$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{27991}{132143} = 0,212$$

Bendrasis skolos rodiklis

$$2001 \text{ m.} = \frac{126120}{179934} = 0,701$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{218964}{378782} = 0,578$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{723053}{918654} = 0,787$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{436644}{768040} = 0,568$$

Ilgalaikis įsiskolinimas

$$2001 \text{ m.} = 0$$

$$2002 \text{ m.} = 0$$

$$2003 \text{ m.} = 0$$

$$2004 \text{ m.} = 0$$

Nuosavo kapitalo koeficientas

$$2001 \text{ m.} = \frac{53814}{179934} = 0,299$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{159818}{378782} = 0,422$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{195601}{918654} = 0,213$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{331396}{768040} = 0,432$$

Nuosavo kapitalo koeficientas

$$2001 \text{ m.} = \frac{126120}{53814} = 2,34$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{218964}{159818} = 1,37$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{723053}{195601} = 3,7$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{436644}{331396} = 1,32$$

UAB “Dangoraižis” veiklos efektyvumo rodiklių skaičiavimai

Parduotų prekių savikaina 1 Lt

$$2001 \text{ m.} = \frac{368697}{434692} = 0,848$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{926368}{118505} = 0,783$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2095452}{2443520} = 0,858$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{3787648}{4291193} = 0,883$$

Administracinių išlaidų lygis

$$2001 \text{ m.} = \frac{21337}{434692} = 0,049$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{125769}{118505} = 0,106$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{248321}{2443520} = 0,102$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{341000}{4291193} = 0,079$$

Atsargų apyvartumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{368697}{63259} = 5,828$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{926368}{5765} = 160,688$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2095452}{38200} = 54,855$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{3787648}{27991} = 135,317$$

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{434692}{21684} = 20,047$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1183505}{189383} = 6,249$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2443520}{579405} = 12,903$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{4291193}{350118} = 12,256$$

Ilgalaikio turto apyvartumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{434692}{43878} = 9,907$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1183505}{75660} = 15,642$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2443520}{107827} = 22,661$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{4291193}{199253} = 21,536$$

Turto apyvartumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{434692}{179934} = 2,416$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1183505}{378782} = 3,124$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2443520}{918654} = 2,660$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{4291193}{768040} = 5,587$$

Trumpalaikio turto apyvartumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{434692}{136056} = 3,195$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1183505}{303078} = 3,905$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2443520}{810827} = 3,014$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{4291193}{568787} = 7,544$$

Apyvartinio kapitalo apyvartumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{434692}{610116} = 42,971$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1183505}{84114} = 17,070$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2443520}{87774} = 27,839$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{4291193}{132143} = 32,474$$

Investuoto kapitalo apyvartumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{434692}{179934 - 126120} = 8,078$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1183505}{378782 - 218964} = 7,405$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2443520}{878343 - 682241} = 12,460$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{4291193}{768040 - 436644} = 12,949$$

UAB “Dangoražis” turto pelningumo efektyvumą lemiančių veiksnių skaičiavimai

$$2002 \text{ m.} = \frac{378782 * 365}{434692} - \frac{179934 * 365}{434692} = 318,05 - 151,09 = 166,96$$

$$\frac{378782 * 365}{1183505} - \frac{378782 * 365}{434692} = 116,82 - 318,05 = -201,23$$

-34,17

$$2003 \text{ m.} = \frac{918654 * 365}{1183505} - \frac{378782 * 365}{1183505} = 283,32 - 116,82 = 166,51$$

$$\frac{378782 * 365}{2443520} - \frac{918654 * 365}{1183505} = 137,22 - 283,32 = -146,10$$

20,41

$$2004 \text{ m.} = \frac{768040 * 365}{2443520} - \frac{918654 * 365}{2443520} = 114,73 - 137,22 = -22,5$$

$$\frac{768040 * 365}{4291193} - \frac{768040 * 365}{2443520} = 65,33 - 114,73 = -49,4$$

-71,90

UAB “Dangoraižis” ilgalaikio turto pelningumo efektyvumą lemiančių veiksnių skaičiavimai

$$2002 \text{ m.} = \frac{75660 * 365}{434692} - \frac{43878 * 365}{434692} = 63,53 - 36,84 = 26,69$$

$$\frac{75660 * 365}{1183505} - \frac{75660 * 365}{434692} = 23,33 - 63,53 = -40,2$$

-13,51

$$2003 \text{ m.} = \frac{107827 * 365}{1183505} - \frac{75660 * 365}{1183505} = 33,25 - 23,33 = 9,92$$

$$\frac{107827 * 365}{2443520} - \frac{9107827 * 365}{1183505} = 16,11 - 233,25 = -17,15$$

-7,23

$$2004 \text{ m.} = \frac{199253 * 365}{2443520} - \frac{107827 * 365}{2443520} = 29,76 - 16,11 = 13,65$$

$$\frac{199253 * 365}{4291193} - \frac{199253 * 365}{2443520} = 16,95 - 29,76 = -12,81$$

0,84

**UAB “Dangoraižis” trumpalaikio turto pelningumo efektyvumą lemiančių veiksnių
skaičiavimai**

$$2002 \text{ m.} = \frac{303075 * 365}{434692} - \frac{136056 * 365}{434692} = 254,48 - 114,24 = 140,24$$

$$\frac{303075 * 365}{1183505} - \frac{303075 * 365}{434692} = 93,47 - 254,48 = -161,01$$

-20,77

$$2003 \text{ m.} = \frac{1810827 * 365}{1183505} - \frac{303078 * 365}{1183505} = 250,06 - 93,47 = 156,59$$

$$\frac{810827 * 365}{2443520} - \frac{810827 * 365}{1183505} = 121,12 - 250,06 = -128,94$$

27,65

$$2004 \text{ m.} = \frac{568787 * 365}{2443520} - \frac{1810827 * 365}{2443520} = 84,96 - 121,12 = -36,16$$

$$\frac{568787 * 365}{4291193} - \frac{568787 * 365}{2443520} = 48,38 - 84,96 = -36,58$$

-72,74

Finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių įtaka įmonės finansiniam stabilumui

Finansinių ataskaitų formos	Straipsniai ir jų pokytis	Straipsnių pokyčio įtaka įmonės finansiniam stabilumui
Balansas	<p>Ilgalaikis materialus turtas: Ilgalaikio turto sumažėjimas</p> <p>Ilgalaikio materialaus turto padidėjimas</p> <p>Trumpalaikis turtas: Didelis atsargų kiekio augimas</p> <p>Pagamintos produkcijos atsargų didėjimas</p> <p>Nebaigtos gamybos atsargų didėjimas</p> <p>Gautinų sumų padėjimas</p> <p>Grynųjų pinigų straipsnių sumažėjimas</p> <p>Trumpalaikiai įsipareigojimai: Mokėtinų sumų padidėjimas</p> <p>Nuosavas kapitalas ir rezervai: Kapitalo sumažėjimas</p> <p>Ilgalaikių įsipareigojimų padidėjimas</p>	<p>Kelia grėsmę įmonės finansiniam stabilumui, jeigu parduodamas siekiant mažinti finansinių išteklių stygių.</p> <p>Sukelia neigiamų įmonės veiklos pokyčių, jeigu įsigyjamas tik siekiant investuoti lėšas.</p> <p>Kelia grėsmę įmonės finansiniam stabilumui, jeigu tai nesusieta su veiklos plėtra bei pagerėjusiu žaliavų ir medžiagų tiekimu arba nepasitikėjimu tiekėjais.</p> <p>Rodo gamybos nesklandumus ir pardavimų sulėtėjimą bei galimą pardavimų mažėjimą, sukeliančių piniginių išteklių trūkumą.</p> <p>Rodo gamybos proceso sulėtėjimą dėl gamybinių techninių procesų organizavimo nesklandumų, dėl technikos gedimų, žemos darbuotojų kvalifikacijos, blogo darbo organizavimo.</p> <p>Rodo įmonės produkcijos pirkėjų nemokumą, blogą debitorių apskaitą ir kontrolę, sumažėjusią atsiskaitymų politikos kontrolę arba atsiskaitymų politikos pakeitimą.</p> <p>Staugus pinigų sumažėjimas sąskaitoje gali reikšti produkcijos arba paslaugų sumažėjimą, pirkėjų išskolinimų nevykdymą, įmonės investicinės veiklos padidėjimu.</p> <p>Staugus šių sumų padidėjimas rodo išskolinimų darbuotojams, biudžetui, tiekėjams, kredito institucijoms padidėjimą.</p> <p>Nuosavo kapitalo sumažėjimas dėl įmonės pelningumo sumažėjimo ir nesugebėjimo pritraukti papildomų investicijų rodo blogą finansinę būklę.</p> <p>Ilgalaikių įsipareigojimų padidėjimas rodo įmonės nesugebėjimą laiku atsiskaityti.</p>
Pelno ir nuostolio ataskaita	<p>Pardavimai</p> <p>Sąnaudų straipsniai</p>	<p>Pardavimų apimtys sumažėjimas rodo arba paklausos sumažėjimą, arba nepakankamai gerą pardavimų organizavimą, marketingo stoką, nepagrįstą kainų politiką.</p> <p>Staugus pardavimų didėjimas gali rodyti gaminių išpardavimą prieš įmonės likvidavimą, jeigu pardavimų didėjimas nėra susijęs su pozityviais procesais, produktų paklausos didėjimu, gera kainų politika.</p> <p>Sąnaudų straipsnių augimas, nesusijęs su gamybos proceso plėtimu, rodo netaupų, neekonomišką įmonės veiklos organizavimą, susietą su lėšų švaistymu, blogu finansinės veiklos organizavimu.</p>

Šaltinis: J.Mackevičius, D.Poškaitė. Įmonių bankroto prognozavimo analizės metodikų tyrimas, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. Ekonomika 1999. P:52